

EGYETEMES REGÉNYTÁR

A tartodi medvehajtás

Regény

Irta

Malonyay Dezső

Budapest
Singer és Wolfner kiadása

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 4.0 Nemzetközi (CC BY-SA 4.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5433-98-6 (online)
MEK-13436

...Gloria victis!

Az is lehetne a regényünk címe: Gituci, - mert így hívták azt a sápadt szép leányt, akinek a szíve, halálra riasztott, szerelmes szegény szíve, itt vergődik majd előttünk, mint a vércse karmai közé került fehér galamb.

Lehetne címünk a borongósabb Ködszakadás is, - mivel éppen azt akarom elmesélni, mi történt ott a székely havasok közt, a tartodi vadászkastélyban, egy októberi péntek délutánján, szombat virradóra, ködereszkevéstől hajnali ködszakadásig...

I.

...Hát október, péntek délután, négy óra tájt s alacsony, fehér rongyokban mászkáló köd az egész vidéken.

Egy-egy foszlány megakadt a fenyő-nénikék ölében, mintha ők teregették volna be, gondosan, jó korán bokor unokáikat a közeledő tél előtt.

Köd, ameddig csak ellátni. Le, a Firtoshegy aljáig, ahol Tündér Ilona kővé vált szekere áll, teli köd-teherrel az is; valaha azon a szekéren jártak ki, holdvilágos ezüst éjszakákon, szerelmes mulatozásra, a Firtos vár tündérei, de egyszer ott feledkeztek a csókolódzásban hajnali kakasszó után, - akkor dermedt kősziklává szekerük s most a köd terpeszkedik benne. Amott, északnak, ködben a korondi Hollókő, amit útközben ejtettek el Tartod, a rossz tündér cselédjei, amikor tömérdek vasrudakon hozták gonosz asszonyuk parancsára, hogy Firtos, a jó tündér várára zúdítsák. Ködben az Asztag-hegy is, ahová asztagba hordták valaha a háromszéki haramiák, a rablott prédát, de a jó Isten kővé változtatta kincseiket s ami arany volt, abból sárga penészgomba nő azóta a kő oldalán és medve telel a kővé vált karbunkulusok barlangjában.

Négy napja, nem tágít a köd. Délben bokáig ér, délután kötésig taposnak benne a hajtók s elcammoghat a medve is alatta.

Köd a vadászkastély előtt is, a tartodi fensikon, ahová ő méltósága, bizáki és bajmóci, korondvári Gyél Ábris, illetve az ő felesége, a méltóságos asszony, valóságos palotát építtetett vadászkastélynak tavaly, amikor a felség, egy igazi angol princ, megígérte Gitucinak, Gyél Ábrisék fogadott leányának, egy keringő után, hogy eljön Tartodra, az októberi medvehajtásra.

- Mégis, - mondotta Gyél Ábris, - jó no, hogy az a leány úgy megtanult angolul! Elég sokba került az embernek.

- Egyéb hasznát se vettem még eddig, - szólt a méltóságos asszony, aki husz esztendővel fiatalabb az uránál s grófné is lehetett volna, de hát Gyél Ábrishoz ment feleségül.

- Szegény Ábris! Olyan jó ember! - mondogatja igen gyakran azóta és annyi jóindulattal a méltóságos asszony.

Van vagy kétszázezer forint évi jövedelme s olyan jó ember! És a felesége urat nevelt belőle. Mennyit vesződött vele!... Szegény Ábris, - hát álmolta ő valaha, hogy egyszer majd egy felség, egy igazi princ vadászik nála!?... És kilenc gróf, öt báró legyen a tartodi hajtásban, a többi méltóságos urakat nem is számítva!... Szegény Ábris! Olyan jó ember!

- Ha ugyan eljön!? - tamáskodott Gyél Ábris. - Az ilyen nagy urak sokat összebeszélnek! Nem lehet tőlük számon kérni. Az ember csak költségbe veri magát, aztán tessék! Mert hát nem mondom, ha igazán eljönne hát még csak hagyján... De...

Amíg ő így tanakodott, a felesége fölépíttette, ott a zordon őserdő közepén azt a palotás vadászkastélyt, amilyen senkinek sincs Erdélyben.

- Hát iszen nem mondom, - dünnyögött, nagyokat topogva Gyél Ábris, - ezt ugyan megnézheti akármiféle princ! Otthon se lát külömbet, abban az Angliában mint az én vadászkastélyom. Tenger pénz, annyi szent, de az ember reszkírozhat valamit! Csak aztán eljöjjön...

Ezt a komornyikjának mondta, mert a felesége komornyikot is tartott neki. János volt a komornyik neve, a méltóságos asszony azonban azt kívánta, hogy Johann-nak hívják. Így hívta tehát Gyél Ábris is. Ki nem állhatta Johannt.

- Minek az ilyen?... Hogy legyen, aki lopja az ember drága szivarjait! Aki árulkodjék az emberre! Fizetett ellenség a házban. Egyébre.

Hát még az a két morva bükszenspanner, meg az a főispánpofájú maître d'hôtel, akit egyenesen Angliából hozatott az asszony és a sok beretvált lakáj, akik, mint a vigyorgó buldogg, úgy néznek az emberre, a drága pénziért!... Ez mind annak az angol princnek! És a sok ruha az asszonynak, a leánynak! A sok fene ceremónia, komédia, meg istennyila, mert nincs egy becsületes kanapé, amire bátran leheveredhetnék az ember a saját tulajdon vadászkastélyában, mind olyan drága szarvasbőrrel van behúzva! A karosszékek, mint az ülőfürdőkádak.

- Már most csak arra vagyok még kíváncsi: eljön-e? Nevetném bezzeg ha nem jönne!... Megmondtam én előre, hogy az ilyen nagyurak csak olyanok mind. Van itt elég potya-gróf, de neki felség kell, pedig beszélni is alig tud vele az ember angolul. Én megmondtam!

Meg, de csak a Johannak, továbbá egyik vendégének, a familia állandó vendégének: a kamarásnak és legfőljebb Gitucinak. A feleségének nem szólt.

- Csinálja, ahogy neki tetszik! Én nem szólok bele. Nekem hagyjatok békét a hercegetekkel. Csak lessétek! Azt ugyan lehetitek!

És leste ő is. Kétségbeesik, ha kárbavész a sok költség, de részint megörült volna, ha felsül a felesége az angol princével.

Pedig eljött, a felség, itt van!

Négy napja eszik, iszik, alszik, azt mondják alszik még künt a standon is, egyszer-egyszer mosolyog a szép leányra, ennyi az egész.

- Érdemes volt ezért!... Az ember négy nap óta azt se tudja már, melyik lábára álljon. Koccintani se mer vele az ember. Este még ráadásul elnyeri a pénzeteket. Majd a végén még ezek is tőlem kérnek kölcsön. Könnyű grófnak lenni, de hol a pénz!?... Meg ez a bitang köd! Nincs medve a hajtásban. Hát mit tehetek én róla! Talán azt is én vegyek nekik?...

Csakugyan, három napig nem került medve a cső elé s a felség kedvetlen volt.

Negyedik nap, ezen a pénteken, déltájt, az erdőmester felüzent a kastélyba, hogy készítsék a ravatalt, három medve van a hajtásban.

Most rakják a kastély előtt, a ravatalt.

Johann intézkedik. Körülötte az inasok, néhány vén móc hordja a fenyőgalyat, különös, szinte kísérteties, amint ott mozgolódnak, derékig a ködben Suttogva beszélnek, csak Johann káromkodik, olyan bátran, mintha nem is hercegi vendég vadásznék a környéken.

A kastély csöndes, akárha az is teli volna nyirkos, nehéz köddel. A széles följáró lépcsőn egy lélek sincs; ahol a hatodik lépcsőfok az előcsarnok bejárása elé ér, ott a tágas erkély s ott sincs senki; az erkélyről, félemeletnyi magasságban, széles tornác övezi a kastélyt, - ott se, sehol senki. Az összes ablakok betéve. És körül, éppen ilyen csöndes, ilyen kihalt a fenyves rengeteg. Közvetlenül a kastély balszárnya mellett völgynek lejt a fősík, hogy vagy ötszáz lépésnyire ismét hegynek emelkedjék. Az ösvény azon a hegyoldalon kanyarodik elé a havasok közül.

Egy csomó ember mozgolódik a ködben, azon az ösvényen, de olyan zajtalanul, - talán csak nem a medvét hozzák? Nem, mert az kürtszóval jár, így hagyta meg a megállapított ceremóniák során a méltóságos asszony.

Közelednek. Útközben egyszerre eltűnnek a völgyben, hogy aztán lassan, mintha a ködön csúsznának, kerüljenek a kastély elé.

- Hát az miféle népség? - haragszik rájuk, már jó előre, Johann.

Pedig hoznak, fenyőágakból összetákolt alkalmatosságon cipelnek valami nehezet. Egy embert.

- A vén Juont tépte össze a medve, - jön előre a hírrel, egy hajtó.

- Istenem! Atyám! Szent Isten! - jajgat már a halott mellett egy fehérnép is. Tépi a haját, mennél közelebb érnek, annál szaporábban síránczik s mellette kocog három kis gyerek, mezítláb, csak egy pendely rajtuk.

- No, csak csöndesebben! - förmed rájuk Johann.

A fehérnép nem tágit. Még keservesebben jajgat. Most se jajgathatna!

- Mi lesz belőlünk?! Szentséges atyám, mi lesz most mi velünk!... Üssenek agyon már engem is! Csapják agyon ezeket a gyerekeket is! - és a gyerekekre támad: - Hát ti?!... Mintha nem is az apátok lett volna? Mit szipogtok itt?!... Nem tudtok becsületesen sírni?... (A gyerekek még riadtabban bújtak anyjuk mellé.) Mehetünk koldulni! Gyűhettek majd koldulni velem.

Két vén hajtó megállt a medveravatal mellett s letették a halottat. Szeliden, nem is zökkent.

Mellé rogyott a fehérnép, megragadta, csókolta az ura kérges kezét. Véres volt az is.

- Még meleg a keze neki!... Te ember! Te ember!... Egy forintér'!

Az egyik hajtó, a két vén közül, a nyírott bajuszu, odaszólt neki:

- Annak ugyan óbégathatsz.

Johann, már a tekintély kedviért is, mindegyre haragudott. Legalább a hajtókra. A másik vént szidta:

- Ti meg elszaladtatok? Persze! Ilyen népség!

- Igenis, - mondotta alázatosan, szép csöndesen, az öreg s vakargatta a tarkóját, - mi meg elszaladtunk, instállom. Igenis. Az ember mit csináljon még többet, egy forintér'... A medvét, instállom, azt nem jó elhibázni. Mer' a medve olyan! Az volt a parancs: mi hajtsuk a medvét. Mi hajtottuk. Egy forint nagy pénz!... Éppég odahajtottuk, ahová parancsolva volt. A princnek. Úgy ment, mint a bárány. Már itt minket ismernek a medvék... Sohase bántjuk mi egymást. De hát, instállom, nem lehet attól se zokon venni, a medvétől... Éppen mint a szegény ember. Egyszerre agyon kell csapni, mer' aztán harap. Nem hagyja magát, ő se, szegény!... Csak hát, annyi szent, ha én a medvének lettem volna - -

Elhallgatott. Mintha a torkán akadt volna a szó s attól köhécselne.

- Mit köszörülöd a torkod? - szidta a könyörtelen Johann.

- Mondd meg hát neki! - biztatta társát a nyírott bajuszu.

A másik vén, hát megmondta, bólintgatva hozzá:

- Csak jó annak, aki úr. A medve se azt bántja, instállom alásan. A világér' se azt.

- Befogod a szád! - förmedt rá Johann.

- Befogom. Igenis. Már befogtam.

És odébb kullogott, a halott felé s megállt mellette, fejtől.

- Mintha tudná, mit beszél, ez a barom, - gondolta Johann. A nyírott bajuszu rándított egyet foltos kocsókján s a fehérnépet biztatta:

- Te meg jajgass hangosabban! - s biztatta a halott mellett ácsorgó asszonyokat is: - Óbégasatok ti is!

Nem a, nagyon csendesen voltak. Egy kukk se hallatszott.

Johann is kényelmetlenül kezdte érezni magát.

- No! Most hát kotródjatok innen! Szaporán!

- Igenis. Mi kotródunk instállom, - engedelmeskedett a vénebbik hajtó. Megköpte a markát s nyúlt a halott alá helyezett két rúd után. - Szaporán. Igenis. Mi már most kotródunk innen.

A másik is nekikészülődött. Ekkor lépett ki a kastély erkélyére Gyél Ábris.

- A méltóságos úr! - suttogott egyik vén asszony, aki mellett egy üde termetű, karcsu leány állott. A leánya.

- Istenem, atyám! - rítt nyomban, nagyon keservesen a halott felesége. - Mi lesz belőlünk?!

- Csak fújjad, - dörögött a nyirott bajuszu, - vetnek majd néhány garast, koporsóra.

- No! Mi az már megint? - szólt le rájuk Gyél Ábris.

Johann oda se hederített rá, nógatta el a kastély elől a csőcseléket: - Szaporán! szaporán!

- Medvét hoztak? - kérdezte a méltóságos úr, de már akkor jajgatott Juonné, a halott felesége:

- Üssenek agyon engem is! Csapják agyon ezeket a gyerekeket is...

- Hát azt mi lelte?

Johann rászánta magát, hogy feleljen a gazdájának.

- Széttépte az urát a medve.

- Csak nem! - csudálkozott Gyél Ábris. Olyanforma mozdulatot tett, mintha vissza akarna sietni a kastélyba.

Hogy éppen most jött ki... Pénz kell ezeknek is, az már bizonyos!

A vénebbik hajtó magyarázta neki:

- A Juont, instállom. Egyszeribe lehúzta a fejről a bőrt. Mint a sipkát.

- No tessék! Meghalt a Juon?

- Meghiszem azt, - morgott a nyirott bajuszu.

- A felség látta? - kérdezte rémulten Gyél Ábris.

- Dehogy látta, könyörgöm, - nyugtatta meg őt a vénebbik.

- Hál' Istennek Mit szólt volna a feleségem...

- Pedig éppen ő hibázott a medvére, az a princ, attól lett olyan dühös.

- A medve?

- Hát ki?... Úgy volt, instálom, - ereszkedett a szónak a vén székely, - hogy mi hajtottuk a medvét. Éppég odahajtottuk, ahová parancsolva volt. A princnek. Úgy ment, mint a bárány. Már itt minket ismernek a medvék - -

Johann unta a dolgot, közbevágott: - Soha se bántjátok egymást. Ezt már hallottuk, - és odaszólt a gazdájához: - Adni kell nekik néhány forintot!

- Mennyit? - kérdezte Johanntól a méltóságos úr halkán s a tárcája után nyult. De lassan nyult!

- Harminc forint elég lesz neki?

Johann vállat vont.

- Majd kér még, ha nem elég... Elég lesz neki huszonöt forint is... Mikor lát az ilyen nép huszonöt forintot, - tanakodott a méltóságos úr. - Mennél többet ad nekik az ember, annál többet követelnek. Itt van ez a tíz forint. Majd ad nekik még a feleségem is. Hol az az asszony?

Gyél Ábris meglengette, hogy mindenki lássa, aztán az asszony markába nyomta a tíz pengőt. Hogy milyen szemtelenül fitymálta az a nyírott bajuszu azt a tizest!

- Majd kaptok még, - ígérte a méltóságos úr.

- Majd ad a princ is, - mondta a nyírott bajuszu. - Várjuk meg itt.

- Az kellene még, egyéb se! - ijedt meg Gyél Ábris. - Micsoda arcátlan fickó ez?

- Hát akkor ki fizet?

Johann elmosolyodott s rászólt a hajtóra:

- Fogd be a szád, te!

De az nem hagyta a jussát.

- Egy esett marháér', akit a medve összetép, háromszor annyi jár. Az ember mégis csak ember, ha szegény is.

Gyél Ábris egy ötöst akart a markába nyomni, hogy ne járjon tovább a szája.

- Engem nem bántott a medve! - szólt a szemtelen. Juonné felé intett: - Annak adja az úr! - és szonika hátat fordított a méltóságos úrnak.

Juonné bezzeg kezet csókolt az ötösért. Egy vén asszony sopánkodott, hogy milyen jól járt!... Az a leány, az az üde természetű, karcsu leány, egészen közel jött a pénzhez. Gyél Ábrisnak is szemet szúrt, megcirógatta: - Téged, hogy hínak, édes leányom?

A vén asszony felelt helyette. Milyen készségesen!

- Kati, instállom. Most lesz tizenhat esztendő, karácsonyra. Az én leányom, a Kati!

- No, Kati? No! - biztatta a leányt a nyírott bajuszu. - Mehetünk. E má' nem a mi dolgunk, - és nyúlt a rúd után, a halott alá. - Mi a medvét hajtjuk az uraknak. Gyerünk!

- A' majd többet kap, - bólintott a vénebbik is, a leány felé.

És indultak a halottal. Juonné jajgatott. Mentek a többiek is. A leány is ment, de visszatekintett. Mentek, mentek, le a völgynek, beljebb, minél beljebb a ködbe.

II.

Ő pedig, - bizáki és bajmóci, korondvári Gyél Ábris, a szegény Ábris, aki olyan jó ember s akiből a felesége urat nevelt, - a torkiglakott hízó sovargásával nézett a szép parasztleány után. Úgy csücsörödött a szája, olyan falánkul düledt ki a szeme, szinte csurrant a nyála. Ő máskor is, mindig, mindent úgy nézett, mint a telhetetlen bendőjű ember az ennivalót. Torkig van már, egy falat bele nem férne, de még enne, mindent elenne más elől, ételt, pénzt, fehérnépet... Az egész emberen legjellemzőbb a száj; homlok nincs, szem nem számít, csak a száj, csupa száj az arc és potroh az egész alak; mozdulatai azok a kapzsi mozdulatok, amiket a gyomor irányít s holott nem mozdul, látszik rajta, hogy emészt. Ő már inkább csak emészt.

- Csinos leány! - szólt lomhán.

Johann bólintott.

- Eh! egyik olyan, mint a másik, - biztatta magát a jó ember. - Elég az embernek a maga baja. Majd a guta üti meg az embert úgyis, ettől a sok komédiától.

A guta! Ó, attól nagyon félt Gyél Ábris. Mert akkor vége mindennek, a sok pénz az asszonyé lesz!

És a Gyél-familiában hagyományos a guta. Ahelyett az ötszál arany búzakalász helyett, amit Ábris apja vásárolt a bizáki és bajmóci és korondvári címerbe (egy-egy százezer pengő mindenik előnév!), ősi jussal szimbolizálhatták volna a gutát. Például, egy túltömött s kihatott buzászsák, vagy egy kis hörcsög, amelyik agyonfalta magát.

Ábris apját, a milliomos bérlőt, aki fél Erdélyt árendálta, a guta ütötte meg a hetvenes években, amikor a bécsi krah elvitte másfélmillióját; a guta végzett a nagypjával is, azzal a derék mosonyi sváb gazdával, aki papucsban s gatyában kuporgatta a Gyél-familia első ezreseit. (A familiát akkor még Gellernek hívták.) A tradíciók nem nyúlnak tovább, de ne kételkedjünk, hogy ahány Geller élt valaha, azt mind a guta kerülgetné, ha látnák, mennyi drága pénzébe kerül Ábris utódjuknak az ő méltóságos volta. Hja! így jár az, akiből urat nevel a felesége.

Ábrisban, annak idején, meg lett volna minden arravalóság, hogy jó zsugori, élelmes, kapzsi árendást formáljon belőle az apja s megkaparintsa Erdély másik felét is. De hát az öreg svábot is utólérte a nagy vagyongyűjtők végzete, elkábult a saját vagyonától, olyasmire fogott, amihez nem értett: úr akart lenni s azt akarta, hogy úr legyen a fia is mindenáron, de inkább mégse túlságos drágán. Erdélyben jutányosabb az uraság. Sok mágán adósa volt az öreg svábnak, akik adósabbjai voltak, azok jobban megtűrték maguk közt az Ábris gyereket.

- Olyan jó fiu, szegény!

Nevették, csufolták, heccelték, de tudták, hogy sok pénze van az apjának. A szerencsétlen soha meg nem tanult urasan költeni, de azért költött s eleinte úr szeretett volna lenni ő is. Az apja vett volna neki feleséget is, akármilyen drágát, csak igazi kontesz legyen, de ez már bajosabban ment. Azokban a familiákban, akik a legadósabbjai voltak, nem volt eladó kontesz, a többiek pedig... Mégis, zsenáns dolog az ilyesmi s egy kicsit sietett is vele az öreg sváb, mert vénült a fia és kezdett hízni, kezdett benne érvényesülni a néhai Geller-temperamentum.

Jó lesz hát egy bárónő is!

Az se akadt, olyan sebtiben.

De éppen akkor farsangoltattak Kolozsvárt egy gyönyörű szép leányt, a csákgoribói Bezdédy Zsazsát, akinek az anyja született Szent-Katolnai bárónő volt; szegények, veszedelmesen

szegények, de atyafiságban a legjobb familiákkal. Zsazsába szerelmes volt valamennyi úrfi, egy király is feleségül vehette volna. Egy király igen - s talán az úrfiak között is akadt volna idővel, aki elmeri venni feleségül, hozomány nélkül, de a mamák úgy megijedtek a gyönyörű leánytól, hogy négy hét alatt feleségül adták inkább a sváb fiához, Gyél Ábrishoz.

És Zsazsa urat nevelt belőle. Mennyit vesződött vele!

Erdélybe csak nyaralni járnak, Pesten van a méltóságos asszony háztartása s csudákat tudnak róla otthon az erdélyiek, akik Pesten járva, nála szálltak meg.

- Édesem! - beszélt Kolozsvárt egyik dáma, - én csak annyit mondhatok, hogy két hétig ültem Zsazsáéknál (sohasem Gyélék, mindig csak Zsazsáék), de az alatt a két hét alatt kilincs nem volt a kezemben. Csak egyet pillants, angyalom, már ott az inas.

- Hát az ura?

- Bent van már a kaszinóban. Olyan jó ember szegény!...

Ő pedig, aki olyan jó ember szegény, vadászkastélya előtt, az ereszkedő ködben, tappog most és panaszkodik Johannak, a komornyikjának, aki a medveravataalt rakatja.

- Ennyi komédia! A guta üti meg az embert! Bánom, hogy rég el nem adtam ezt az egész erdőséget! Az embernek csak lopják a fáját! Tíz éve egy garas hasznót nem láttam belőle. Amióta a feleségem azt vette a fejibe, hogy nekünk itt medvevadászat kell!... Persze! hogy ide csődíthesse a világot!... Fizethetem a medvékért a sok kárt ennek a haruc népségnek! Akinek esett marhája van, azt bezzeg az én medvéim tépték össze! Azt én fizetem!... Medvének meg híre sincs ilyenkor!... Csak a sok vendég. Egyik-másik úgy hepciáskodik, mintha én lennék itt a vendég. Ki az úr itt, azt szeretném én tudni?!... Mi?

Johann szivarra gyújtott s leült egy fenyőtönkre, úgy nézte, hogy cipelik a galyakat, egész fenyőfákat a ravatalra.

- Méltóságos úr nem gyújt rá? - szólt gazdájához és szivarral kínálta.

A szemtelen! - gondolta a jó ember, - bizonyosan tölem lopta azt a szivart is... És elfogadta Johanntól a szivart, rágyújtott. Tüzet is Johann adott neki, odatartotta, csakúgy ülve, égő szivarját.

A jó ember leült egy másik fenyőtönkre s beszélgettek. A vendégekről.

- Egyik, az a félvállu Radlen báró, nem ment ki a hajtásra ma se, - gyanakodott Johann.

Azt, éppen azt, ki nem állhatta a jó ember.

- Egész nap nem mozdul a szobájából. Befűtetett, bundában ül a kályha mellett, - pletykázott Johann. - Pipázik. Valami infámis angol dohányt szí, kurta száru kis pipából. Megivott már egy palack szilvóriumot és öt üveg szódavizet.

- Keveri? - kérdezte a jó ember.

- Keveri. Vizes pohárból issza.

A jó ember azon gondolkozott, hogy ezt neki is meg kellene próbálnia. Szilvórium szódavízzel, vizes pohárból!

- Kellemetlen fráter. Nem tudom, mit akar vele a feleségem, hogy úgy kényezteti?

Johann se tudta, hogy mit akar Radlen báróval a méltóságos asszony.

- Nem vettél észre semmit? - kérdezte komornyikjától, igen bizalmasan, a jó ember.

- Még nem, - mondta a komornyik. - Annyi bizonyos, hogy különös. A kamarás úgy kerülgeti mint ördög a tömjénfüstöt. Valamit érez. Ma, amikor azt hallotta, hogy a báró megint nem megy ki a hajtásra, itthon maradt ő is.

- Ha észrevennél valamit...

- Majd szólok. Kiállhatatlan goromba fráter.

- Nem hálnék vele egy szobában, sok pénzzel. Kész haramia formája van.

- Pedig se elül, se hátul semmi, - fitymálta az illetőt Johann. - Csak parancsolgatni tud az embernek. Maholnap ez is nálunk ragad, mint a kamarás.

- No, arról ugyan jól állok!

Johann vállat vont. A kamarás jött ki a kastélyból, sietve s az erkélyről kiáltotta:

- Johann!

Johann egyszerűen nem hallotta. Hadd kiabáljon! A kamarás megpillantotta a jó embert.

- A feleségedtől jövök, éppen téged kereslek!... Johann, maga nem tud felelni, amikor hívom?!

- Tessék parancsolni.

De mielőtt parancsolhatott volna neki valamit a kamarás, sarkon fordult s otthagya őt a gazdájával.

- Csinosan viselik magukat a cselédeid!

- Megszokhattad öt év óta, - válaszolt barátjának egykedvűen, a jó ember. - Mi baja a feleségemnek megint? Mit akartok velem?

- Jöjj föl, kérlek, fontos beszédem volna veled, édes öregem.

- Hagyjatok nekem békét.

De azért ment.

Ment s elgondolta, hogy ezen az ingyenélőn is ideje volna már túladni... Bizonyosan megint pénz kell ennek is, hogy kártyázhassék estére, amikor a többi vendég a bakkarához ül.

A kamarás öt esztendő előtt került a familiába.

Boholti Bord Ádám.

Boholti Bord Ádám, - aranykulcsos kamarás, amely rangot, tudvalévőleg, a felség adományozza azon nemes származásuaknak, akik az ősi próbát leteszik, legalább huszonnégy évesek s megfelelő vagyonnal rendelkeznek, - díszjelvényük: aranyrojtton függő aranykulcs.

Boholti Bord Ádám is ilyen méltóság.

Huszonnégy éves korában, amikor még megfelelő vagyonnal rendelkezett, az ősi próbát hibátlanul letette, mert nagyon nemes származásu ő, apai s anyai ágon egyformán, - ennyije, ősei, ma is mind megvannak még, mivelhogy azokat se bakkarán, se a lóversenytéren elveszteni nem lehet. A többi azonban, maga az aranyrojtton függő aranykulcs is elkallódott és boholti Bord Ádám vendég, kedves, hasznavehető vendég.

Öt esztendő óta a Zsazsák vendége, kocsisával s két lovával együtt.

A dolog históriája a következő:

Amikor Boholton, az ősi Bord-portán már csak a családi kriptá volt az Ádámé, a többi pedig, azt a néhány ezer holdat vagy százötven hitelező ráncigálta alá, - Ádám egyet gondolt, befogatott sárga vadászbricskájába négy lovat, a négy legfiatalabbat, jó matschless-puskáját, egy rend frakkot, egy rend smokingot s a hozzávalót (mert hátha tánc is lesz vacsora után!), föl a kasba, vagy öt szivartárcát is dugott a bőröndbe és áthajtott Metesdre, Havadyékhoz, ahol két eladó leányt táncoltattak akkoriban s éppen körvadászat is volt. Pompásan mulatott Havadyéknál öt napig, ő rendezte a kört s a négyeseket. Metesdről Bölkénybe hajtott át Dobróczyékhoz, ott csak vadásztak. Bölkényből Kismődre, az Osztróczy-portára; az eső elrontotta a vadászatot, beszorultak az ebédlőbe s Ádámnak pehje volt, ott váltották be az utolsó ezresét és a négy csikóból is ott vesztett el kettőt.

Már most ügyelni kell! - gondolta Ádám, mialatt Zsazsáékhoz hajtott, két lóval. Nem kergette a lovait, mert mi lesz, ha megsántulnak, mielőtt beérne...

Egészen jó kondícióban érkeztek.

- Mi ujság, Ádika? - kérdezte őt a méltóságos asszony.

Ádika zsákszámba hozta az ujságot. Hogy ki kurizál a Havady-lányoknak, ki kurizál Dobróczynénak, három úrfi hogy epekedik az Osztróczy portán és a többi.

- Meddig marad nálunk? Lássá fölkiérhetne bennünket Pestre, - marasztotta őt már előre a szép Zsazsa. - Ha ugyan nincs egyéb dolga?

A kamarásnak éppen nem volt egyéb dolga akkor s azóta sem, öt esztendő óta.

Így lett ő belőle a Zsazsáék kamarása.

Sok vidám négyest rendezett náluk s egyébként is sok hasznát vették. Gitucit például ő tanította meg keringőzni s kurizált mindenkinek, aki gavallér hijján volt. (Lórikának is, az ájtatos Lórikának, akiről mindjárt mesélünk többet is.)

Soha a Zsazsáék kamarását senki kedvetlennek nem látta és nincs olyan fehérenép a világon, akinek ő szépet ne tudott volna mondani. Mindenki szerette, amit az is bizonyít, hogy mint említettük, csak négy-öt szivartárcával indult vendégnek Boholtról s ma már vagy másfélszáz címeresnél címeresebb szivartárca henterreg a pesti szobájában, Zsazsáék palotájában. Az egy bizáki-bajmóci-korondvári címer hiányzik a gyűjteményéből, csak Gyél Ábristól nem kapott soha szivartárcát ajándékba.

- Untig elég, hogy az én szivarjaimmal gyúrja azt a menykő sok üres tárcát, - mondotta a jó ember.

Így hát egészen rendben volt Zsazsáék kamarásának a dolga, ha az idén közbe nem jön valami.

Jól ismervén a helyzetet, a kamarás olyan formán spekulált, hogy ő szépen elvendégeskedik Zsazsáéknál még két-három évig s akkor, - ha időközben más nem akad, pedig már aligha akad, úgy megszokták a kurizálását, - feleségül veszi majd Zsazsáék fogadott leányát, Gitucit. Jó leány az (a kamarás tudja), akármit beszéljenek róla. Zsazsáék valamit csak adnak a leánynak! Már hiuságból is. Utóvégre, az utcára nem lökhetik. Az összeköttetés pedig megmarad s ő, a kamarás, biztosítva lesz öreg napjaira.

...Ne tessék menten azt hinni, hogy valami komisz fráter ez a kis kamarás. Ó, dehogy! Nem kell mindjárt haragudni az emberekre. Ez, például, ha soha el nem fogy a pénze, perfekt gavallér haláláig, s így is, éppen az a baja csak, hogy a gavallérságnál (ló, puska, asszony) egyébhez sem értvén, élni akart mégis. Van olyan póruljárt ember, aki nem tudja eltalálni a kellő pillanatot, amikor még volna ereje föbe lőni magát. Mit tehet ő arról, hogy aztán az alatt

az öt év alatt, mint vendég, azt tapasztalta, hogy az embernek élni kell, kell s mivel úgy nem élhet az ember, ahogy akarna, hát él az ember ahogy lehet. A helyzete szerint, ugy-e?...

A helyzet pedig, Zsazsáéknál, a következő:

A jó ember ki nem állhatja a szép asszonyt s a szép asszony utálja a jó embert. De élniök kell nekik is, - mivel úgy nem élhetnek, ahogy akarnak, hát élnek, ahogy lehet. Örökösödési szerződés van közöttük, aki túléli a másikat, azé a vagyon: kétszázezer forint évi jövedelem. Csak így adták a csákigorbói Bezdédy Zsazsát, akinek az anyja született Szent-Katolnay bárónő volt, az öreg sváb fiához, holott grófné is lehetett volna s még mindig lehetne, ha ő éli túl a jó embert. Mert így a társaságban, örökké kényelmetlen a Zsazsáék helyzete. Erdélyben még teszi, de Pesten! Erdélyben kétszázezer forint évi jövedelem mellett még csak elcsúszik az a jámbor sváb, - de Pesten, a bécsi arisztokráciáról nem is szólva, finyásabb a társaság. Zsazsa ma is elsápad, ha eszébe jut, micsoda kinnal szerezte be az urát a kaszinóba.

Az urak elfogadták azonnal a szép Zsazsa meghívását, de a dámák inkább csak névjegyet hagytak s utóbb az urak is szívesebben vették, ha vadászatra, mint például most, medvehajtásra szól a meghívás.

Irigyelt gavallérjain kívül irigylésreméltó ötletei is voltak a szép asszonynak; egy-egy alkalommal kapitulációra szorította az egész pesti társaságot. Legjelesebb manőverje a delegátusok meghódítása volt: a jóembert megválasztatta képviselőnek, bevitte a delegációba s most nyolc éve, amikor a delegáció Pesten ülésezett, a szép Zsazsa olyan estélyt rendezett, hogy maga Metternich hercegnő is megirigyelhette. 11, mond tizenegy osztrák delegátus lett akkor este szerelmes a szép asszonyba, aki így igen tekintélyes politikai befolyáshoz jutott Bécsben. A delegátusok változtak idővel, ő azonban mindvégig megőrizte pozícióját.

- Könnyű neki, az én pénzemen! - vetette a jóember s panaszkolta széltiben, hogy hatvanezer forintjába áll a delegáció. Pedig csak harmincba került neki, de nyilván az asszonyt becsülte a másik harmincra.

E tekintélyes politikai befolyás révén jutott tavaly a szép asszony a Bécsben időző angol fenség - egy igazi princ! - látogatásához. Megint estély. (Az én pénzemen! - panaszkodott a jóember.) Az estélyen említette a fenség, hogy ő szívesen lőne medvét Erdélyben és azt sem palástolta a fenség, hogy tetszését feltűnően megnyerte Gituci is.

A szép asszony tavaly már nem állhatta Gitucit. Nyakára nőtt a leány és nyugtalanítóan megszépült. A szép asszony eleinte csak unta, hogy az urak olyan érdeklődve kérdezősködnék a leány után, amikor a leány nincs mellette, utóbb izgatta, idegessé tette, hogy milyen mohón nézik az urak, hogy milyen szívesen foglalkoznak vele. És kénytelen volt magának bevallani, hogy csakugyan szép, nagyon szép az a fruska! És ettől kezdve, apránként, észrevette annak a szép leánynak minden hibáját, észre, hogy közönséges kacér teremtés, léha, mint egy varróleány, nincs benne semmi race, hajlandó minden flirtre, alig bír a vérével, de egy csöpp szíve sincs, senkit nem szeret, szeszélyes, makacs, ravasz, képmutató és kiszámíthatatlan; csak a tükre, azt szereti, magát szereti csak... Minden, minden olyan hibát meglátott benne, amit egy negyven felé járó, szerelmes hiu asszony okvetetlenül, vércseszemmel meglát egy húszesztendő, szerelmes szép leányban, ha... De erről még korán volna szólanunk.

A fenség említette, hogy ő szívesen lőne medvét, - és tetszését feltűnően megnyerte Gituci. Tehát: Gituci hívja meg a fenséget Zsazsáékhoz, például Tartodra, medvehajtásra. Majd pukkadnának az erdélyiek!

A szép asszony, Lórikának (az ájtatos Lórikának, akiről mindjárt mesélünk többet is) említette:

- Az a leány előhozhatná ma este még a princnek, hogy az ősszel medvehajtást rendezek Tartodon.

- Oh, Istenem, megemlítem én, édesem, a princnek, ha parancsolod.

Zsazsa megcirógatta Lórikát.

- No, a kedvedért bizonyosan eljönne, de mégis helyesebb, ha az a leány szól neki. Tudod, angyalom, mi nem tehetjük ki magunkat esetleges visszautasításnak. A leány az fecseghet. Ha nekünk kitérő választ ad, azt mindjárt magyarázgatná az egész világ.

- Ó, Istenem, milyen tapintatos vagy te, édes angyalom, - dicsérte tapintatos barátnőjét az ájtatos Lórika, aki végtelenül, szüntelenül, mindenért csudálta a jó, a szép, az okos Zsazsát.

És Lórika a kamaráshoz fordult:

- Lássá, édesem, én nem merek kérni Gitucitól semmit. A jó Isten tudja, énhozzám olyan bizalmatlan az a gyönyörű gyermek, pedig én...

- Pedig maga, Lórika, annyit imádkozik érte! - áhítatoskodott a kis kamarás. - Hát mi kell Gitucitól? Szentelt víz a flakonjába? Neki az nincs, az nekem van.

Lórika kis hijján keresztet nem vetett, ott a dohányzó ajtaja előtt.

- Meglássá, Ádika, egyszer még megbünteti magát az ilyen beszédért a jó Isten.

A kis kamarás töredelmes arcot vágott s bűnbánólag szippantott a szivarján.

- Igaza van, Lórika, már a szivarom se szelel úgy! Mit tegyek? - kérdezte sűgva, mintha gyónna.

- Gituci megemlíthetné a fenségnek, hogy az ősszel medvehajtás lesz Tartodon.

- Maga rendezi, Lórika? - kérdezte még halkabban, még ájtatosabban, még gyónóbb hangon a kamarás. - Ó! szólok, én nagyon szólok Gitucinak, hogy ő szóljon a fenségnek. Istenem! bárcsak örülne a fenség, ha majd Gituci megemlíti neki!... Bízunk az egekben, Lórika, és reméljük a legjobbat. Zsazsa is imádkozik ügyünkért, ugye?

- Ó! - mondá hirtelen Lórika, - Zsazsát ne csúfolja. Zsazsa áldott lélek. Nekem csak az fáj, hogy Gituci, szegény, nem érti, mennyire javát akarja neki Zsazsa.

- Már az igaz! Imádkozzék érette, Lórika, hogy a jó Isten világosítsa föl elméjét.

A kis kamarás odakerült Gitucihoz. Egy rakás gavallér kurizált neki; mögötte állt Deégh Imre, olyan meredten, komolyan, csak éppen az alabárd hiányzik a kezéből. A kis kamarás ő hozzá folyamodott, roppant hódolattal:

- Ha lennél kegyes egy percnyi kihallgatást eszközölni ki számomra!

Deégh Imre elmosolyodott s bejelentette Gitucinak:

- Boholti Bord Ádám ő méltósága, Zsazsáék kamarása egy percnyi kihallgatásért esedezik.

- Jöhet! - parancsolta Gituci.

Bizony, nincs az a trónuson ülő királynő, aki méltóságosabban utasította volna alabárdosát.

- Titkos megbizással, szolgálati ügyben, - jelentette, mélyen bókolva, a kis kamarás.

Gituci elmosolyodott. Kecsesen, - de milyen királynő tud lenni! - intett az uraknak, hogy vonuljanak hátrébb s Deégh Imrének, hogy maradhat.

- Hallom! - s intett a kis kamarásnak, hogy előterjesztheti megbizását. Az kezdte:

- Az anyakirálynő és az Egek nevében...

Gituci elkacagta magát, a kamarás keresztet vetett.

- Mit akar Lórika?

- Lórika, ó egek, nyilván csak azt akarja, amit az anyakirálynő akar. Az ősszel medvehajtás lesz Tartodon.

- És?

- Azon jól föstene egy fenség.

- Egy igazi princ! - kacagott még egyre Gituci. - Az, aki velem táncolja a következő keringőt.

- Éppen jókor.

- Mert? - s Gituci fölállt.

- „Mert Gituci megemlíthetné a fenségnek, hogy az ősszel medvehajtás lesz Tartodon!” - mondta a kamarás, halkán, ájtatosan, gyónó hangon, mintha Lórika mondaná.

A leány arca kigyuladt, pirult a válla is, az a kis liliumfehértég, ami kebléből látszott a kivágott ruhaderék csipkéi közt, rózsássá pirult az is, elpirult talán egész teste. És Deégh Imrere nézett. Aki jól megügyeli, az észrevehette, hogy akkor, egy pillanatig, egészen kicsi, ijedt leányos volt a nézése és mintha segedelemért könyörgött volna. Egy pillanatig! Mintha azt várta volna, hogy ölbe kapja valaki s menti, viszi ki innen, ahol ég már a tető... Deégh Imre állt, meredten, komolyan, csak éppen az alabárd hiányzott a kezéből.

A leány elkacagta magát s adta a királynőt megint. Magasra emelt fővel, mint a trónusról, kegyesen utasította a kis kamarást:

- Értesítheti megbizóit: Gituci megemlíti a fenségnek, hogy az ősszel medvehajtás lesz Tartodon.

A fenség ritka kegyes kedvében volt, négyszer lejtette körül Gitucival a termet s a túrok közt karonfogvást sétált vele. Úgy kacagtak, olyan fesztelenül s derülten társalogtak, mintha egymás mellett állott volna egykor a bölcsőjük az angol udvarban.

Pedig hát a Gituci bölcsője nem is az angol udvarban ringott, mint azt tudták s nyomban, bár illő diszkrécióval, meg is sugták egymásnak akkor este a Zsazsáék hölgyvendégei.

- Nos? - kérdezte a keringő után a kis kamarás.

- Rendben van, - mondta neki Gituci s Deégh Imre is hallotta. - Minden rendben van, kedves kis kamarásunk. Értesítheti megbizóit, ki is hirdethetik: a princ ott lesz a tartodi medvehajtáson!

- Megigérte?

A leány vállat vont. Hát persze! Hogyne ígérte volna!

- Hogyan csinálta?

- Nagyon egyszerűen, - beszélte vidáman a leány. - Megkérdeztem: akar-e fenséged medvét löni? Akar. Hát akkor jöjjön Tartodra.

- És ő mit szólt? - kérdezte komolyan Deégh Imre.

- Ó?!... - Egy pillanatig elhallgatott, habozott a szép leány. Nagyot lélegzett s bátran, kacagva mondta:

- Azt kérdezte rendez-vous ez? Will that be a rendez-vous?

- És ön mit felelt? - kérdezte csakoly komolyan Deégh Imre.

- A fenségnek!? Egy igazi princnek!? Mit feleltem volna!? Megbizóim utasításához híven azt feleltem... Azt feleltem: igen! Yes, sire!

A kamarást küldte:

- Menjen hát. Várják nagyon.

Aztán Deégh Imrét biztatta, egyre vidámabban:

- Menjen, vigye maga is nekik az örömhírt. A princ Tartodon lesz!... Nézze, maga nem jönne el a hajtásra?... Akarja, meghívom magát is!... Nos? kérdezze hát szépen: Will that be a rendez-vous?... Yes! yes my dear!...

Reszketett, de az arca ragyogott, mint aki alig bír az örömével.

- Kérem, mit csinál? - figyelmeztette Deégh és olyan szomorú volt.

- Én!? Hát örülök! Nem látja, milyen boldog vagyok!?

Halkan, részvétellel mondta a férfi:

- Szerencsétlen.

- Mit sajnál engem?! Most december, októberig nyolc hónap. Még nyolc hónap!... Addig legalább van kenyerem. Nem lökhetnek ki innen. (Kacagott.) Különben nem lesz princ a tartodi hajtáshoz. Aztán pedig... Reményilem, gondoskodik rólam az angol udvar.

- Félbolond.

- Dehogy! Egész. Eh! - s kihívó fejmozdulattal tekintett körül. Őt nézte mindenki. - Akar velem táncolni?... Azaz, menjen, kérje meg az anyakirálynőt, kivel táncoljak? Szabad-e most magával táncolnom?

- Szerencsétlen...

- Mondtam már, ne sajnálgasson engem. Egy pohár pezsgőt akarok inni.

És volt ereje, mosolyogva menni végig a termen. Deégh Imre attól félt, hogy összeesik, úgy reszketett a karján, vagy sírva fakad. Ó dehogy!

Edzett, hatalmas erejű leány Gituci.

Igen, de hát tulajdonképpen, ki ez a Gituci?

Az nem bizonyos.

Elsősorban ő maga sem tudja. Nem tudja Gyél Ábris sem és Zsazsa sincs vele tisztában, amióta jobban gondolkozni kezdett rajta.

Az egyetlen Lórika, az ájtatos, aki talán tudja, de ő megesküdtött egy haldokló barátnőjének, - s ez volt a Gituci édesanyja, - hogy soha el nem árulja a titkot és inkább meghal, sem hogy esküjét megszegné.

Mi hát csak annyit mondhatunk, amennyit tudunk. Valóságos regény. Zsazsának is éppen ez tetszett a dologban eleinte.

Lórika és Zsazsa jó pajtások voltak kisleány korukban. Örök barátságot és hűséget esküdtek egymásnak a Zsazsáék gorbói kertjében a málnabokrok közt egy elrejtett helyen. Lórika is szép volt és senki se gondolta volna, hogy később annyit fog imádkozni. Lórika, pláne, született bárónő is volt, a család azonban csak olyan szegény, mint a Bezdédyek, a Zsazsáék familiája. Lórika sok románt olvasott: magyar, német s franciából németre fordított románokat és már tizenhároméves korában elhatározta, hogy ő szerelmi bánatában szomorú és nagyon boldogtalan lesz teljes életében. Már tizenhároméves korában szerelmes volt. Egy ideálba! Az

ideálhoz hű maradt, csak... izé... Mindjárt megmagyarázom. Valami olyanforma volt ez a Lórika ideálja, mint az a fából csinált kézformájú kapta, amin a keztyűt takarítják szappannal, benzinnel. Igen sok ócska keztyűt ki lehet takarítani rajta. Lórika ha szép férfit látott, ha valami hősről hallott vagy olvasott könyvben, ujságban, az menten az ő ideál kaptájára került és sóhajtásaival, könyeivel takarította. Így néhány év alatt megfordultak azon a kaptán a kolozsvári Márton-féle egész kölcsönkönyvtár magyar, német s franciából németre fordított Berend Ivánjai és beau-ténébreuxi; a kolozsvári Nemzeti Színház hős színészei; az urak, akik díjat nyertek a kolozsvári lóversenyeken; a képviselőház jelesebb szónokai (akikről vezércikket írt az ujság) pártkülönbség nélkül; és egy jegyző is egyszer, de ő csak akkor, amikor már meghalt. Ez a jegyző - csak olyan egyszerű, de becsületes polgári szülőktől származott, szegény - Gorbón volt jegyző; eleven korában semmiesetre sem ismerte őt Lórika bárónő, de főbelötte magát s hátrahagyott levelében megírta, hogy reménytelen szerelme viszi őt sírjába... Lórikának megdobbant a szíve. Gyászolta lelkében a jegyzőt.

Ugyancsak egy német románból értesült, hogy vannak „alapítványhölgyek” Bécsben, Prágában, Brünben, Grácban, Innsbruckban... Hogy ez érdekes, előkelő intézeteknek tagjai csak olyan nemes származású hölgyek lehetnek, akik - éppen mint az aranykulcsos kamarások - az öspróbát le tudják tenni. Hogyne! Hisz Lórikának is hibátlanul mind meg voltak a kellő ősei!... És milyen szép, érdekes, előkelő egy alapítványhölgy! Fölvételük ünnepélyesen történik; az intézetben alapszabályszerű javadalmat élveznek; alapítványi jelvényt, lovagkeztyűt viselnek s ünnepélyes alkalmakkor ünnepi öltözetet; udvarképesek, egyrangban állanak a kamarások feleségével és noha mindnyájan hajadonok, „asszony”-nak címeztetnek... Férjhez nem lehet menni, de hisz’ ez éppen Lórikának való, aki szerelmi bánatában szomorú és nagyon boldogtalan akar lenni teljes életében!

Összefogott az atyafiság s úgy lett, ahogy Lórika óhajtotta: Lórika ünnepélyesen bekerült a prágai Hradsinba és ott is bizonyosan igen sok románt olvasott.

Zsazsa már asszony volt és a pesti palotája is be volt rendezve, - egy este megérkezett Lórika „asszony”. Megérkezett és nem utazott vissza többé a prágai Hradsinba.

Sápadt volt és ájtatos. Két flakon volt a zsebében. Az egyik flakonban angol-só ibolya parfümben, a másik flakonban szenteltvíz.

Egész éjszaka beszélgettek.

Lórika elmesélte Zsazsának egy barátnője történetét, aki nagyon szerencsétlen volt és meghalt. Lórika barátnője igen előkelő dáma volt, Prágában szeretett meg egy száműzött francia királypárti nemes, aki...

De Zsazsának meg kellett előbb esküdni, hogy soha, soha egy szót se szól erről senkinek és Zsazsa megesküdt.

Hát: az a francia nemes nagyon közel állott a francia trónhoz. Annyira közel, hogy... Elég az hozzá, hogy erről nem szabad tudnia senkinek! A francia nemes imádta Lórika barátnőjét, de feleségül nem vehette. Lórika barátnője fölládozta magát szerelmének. Ó! a szerelem!... A francia nemes élt-halt Lórika barátnőjiért s kész lett volna örökre elbujdosni és élni vele boldogan, valami polgári álnév alatt, távol a világ zajától, elrejtőzve, messze idegenben. De ezt az áldozatot Lórika barátnője nem akarta elfogadni. Egy egész nemzet érdeke, a francia királypártiak minden reménysége volt akkor Lórika barátnője kezében. Lórika barátnője nem habozott...

Egy évig éltek boldogan, Prágában.

- Ó, Zsazsa, édesem! - zokogott akkor éjszaka Lórika, - nem is tudod te azt elképzelni, mennyire szerettek ők egymást. Lopva, titokban, bújva az irigy világ elől, gyakran talál-

koztak. A francia nemes zokogott barátnőm keblén, hazáját, vagyonát, mindent, mindent képes lett volna föláldozni érte... Hidd el, Zsazsa! Amikor elszunnyadt, álmában is barátnőm nevét suttogta. És mindig egy töltött revolver volt az éjjeli szekrényen. Ha azt álmodnám, mondotta barátnőmnek a francia nemes, hogy te hűtelen vagy hozzám, agyonlőnék és utána szíven lőném magamat is...

Rejtegetett, titkolt boldogságukat megirigyelte az ádáz sors. A francia nemesnek távoznia kellett Prágából.

- Ó, Zsazsa, édesem! - zokogott akkor éjszaka Lórika, - ha ezt megtudná valaki!... Távoznia kellett, menekülni volt kénytelen, az udvar adta tudtára, hogy osztrák területen többé nem maradhat. Nagy politikai bonyodalmak támadtak volna. Mennie kellett. Mint az üldözött vad...

A francia nemes búcsút vett Lórika barátnőjétől és elbújosott.

Ó, Zsazsa édesem! - zokogott akkor éjszaka, Lórika, - a szíved hasadt volna meg, ha te azt látod... Soha, soha senkinek se szabad megtudni: hogy kié az a kis leány... Én megesküdtem barátnőmnek, halálos ágyán, hogy soha el nem árulom a titkot és én inkább meghalok, semhogy eskümet megszegném...

Az a kis leány, a francia nemes és Lórika barátnőjének kis leánya, aki a francia nemes menekülése után született Prágában, - az Gituci.

Amikor már bizonyos volt, hogy Lórika nem utazik vissza többé a prágai Hradsinba, Zsazsának nemes ötlete támadt, meg Lórika is sokat sírt, sokat imádkozott, - Zsazsa megkérdezte Lórikát:

- Szép az a leány?

- Angyal!

- Hát akkor ide kell hozni!

Háromesztendős volt akkor a kis Margit. Nagyon szép. Igazán, mint az a könyöklő angyalka, Rafael képén. Zsazsa nem győzte eleget csókolni. A Gituci nevet is ő találta neki.

- Csak az kár, hogy nem szőke, - mondta Zsazsa.

Gituci ugyanis fekete haju volt, pedig a szőke babát jobban lehet öltöztetni. Lórika segített a dolgon, valami igen jó, ártatlan szerrel, - aminek a receptjét egy nagyon előkelő alapítvány-hölgytől kapta, szintén Prágában, - szőke lett Gituci és szőke volt tízesztendős koráig.

Gyél Ábris, a jó ember, dűnnyögött eleinte, hogy: még csak ez hiányzott! mintha nem volna ugyis mire költeni a sok drága pénzt! már a gyerekeket is külföldről hozatják a nyakára! - utóbb neki is megtetszett a kis leány, csak azt szerette volna tudni, hogy miféle?... Ezt azonban nem mondták meg neki s apránként, a többi komédiával együtt, ezt is megszokta és amikor a leányka tetszett mindenkinek, igen szívesen vette, ha azzal gyanúsították, hogy az ő gyermeke.

Persze hogy az enyim! - gondolta magában, - az én pénzemen nevelik!

Amikor nagyon haragudott a feleségére, titokban meg-megigérte a kis Gitucinak:

- Ha sokat boszant, a tied lesz mindenem, örökbe fogadlak.

Azt persze nem tudta a gyerek, hogy csak a szája jár a jó embernek, hogy örökösödési szerződés van a jó ember és a szép asszony között. Idővel azonban megtudta ezt is, megtudott sok mindent, megtudott mindent s aszerint viselte magát. Tudta: néki szépnek, hercig babynak kell lennie, hogy szeresse Zsazsa-mama; imádkozni Lórika-néni tanította; Ábris apa azt

szerette, ha árulkodik Zsazsa-mamára; a többire pedig megtanították az urak, akik a szép asszonynak kurizáltak, a cselédek, az angol és francia nevelőnők, a ház barátnői, megtanította az, amit látott s hallott a családban és amit jól meg tudott látni és meg tudott hallani az éles-eszü gyermek.

Ami pedig még hiányzott volna a neveléséből, azt kiegészítette idővel, jó korán, - a kamarás.

Még nem volt tizenhároméves a leányka - s már kevésbbé érdekelte a szép asszonyt, már fekete volt a haja, - amikor betelepedett említett két lovával s kocsisával, Zsazsáékhoz a kamarás.

Legelőbb is táncolni tanította Gitucit s persze, önkéntelenül, kurizált is neki. (Mondtuk már, hogy ez a vériben volt a kamarásnak.) A leányka remekül keringőzött s természetesen, a kamarás lett az első ideálja.

A kamarás szép verseket mondott a leánykának és roppantul mulattatta, hogy milyen ábrándosan hallgatta őt a szép kis baba... Nem is olyan kicsi már! Nagy fekete szeme úgy ragyog, tüzel, olyan fényes, mintha parázs izzanék a lelkében... És néha, amikor megriad, - milyen szerelmes félénkséggel pirul, süti le tekintetét és bujik szem elől... Egészen kedves!

Egyszer, egy keringőzés után, remegve nehezedett a leányka a kamarás karjára s halkán, félve, mégis mosolyogva mondta:

- Kérem... írjon nekem egyszer egy levelet... Úgy szeretnék egy levelet kapni!

A kamarás majd elkacagta magát. De ez is olyan kedves volt!

Hát írt Gitucinak, egy ártatlan, bolond kis levelet, olyanfélét, amelyet a boholti tisztartó leányának írt valaha, diákkorában, amikor még nem merte volna kimondani se, leírni se: szeretem. Ügyelt, hogy ne legyen a levélben semmi, amiért esetleg összeszidhatná a szép asszony, ha véletlenül az ő kezébe kerül a levél.

Gituci azt kívánta, hogy a levelet Lórika munkakosarába helyezze el a kamarás. (A munkakosár a szalonban állott, díszes volt s Lórika amellé ült ebéd után, de belé sohasem nyúlt.) Gituci is odatette a választ. Bezzeg ő le merte írni „szeretem”.

Terringette, kis békája, - gondolta a kamarás, - ez ugyan nem sokat teketóriázik...

Ezután leveleztek. A kamarás kénytelen volt betekinteni a kaszinó könyvtárába s ott keresett olyan könyvet, amiben jócskán legyen szerelem!... A könyvtáros előkereste neki a Karthauzit. Hej, de hosszú mondatok!... A kamarás a rövidebbek közül válogatott Gitucinak.

Aztán voltak megbeszélte jelek. Amikor Gituci végigsimította balkezevel a homlokát, az azt jelentette: levél van a munka-kosárban. Stb. stb.

Bolondság, de az a legbolondabb, hogy egyszer csak a kis kamarás olyanformát érzett, mint diákkorában, amikor szerelmes lett a boholti tisztartó leányába. Akkor ő akarta megszöktetni a leányt, - most, kis hijja, hogy el nem galoppírozta magát Gituci kedvéért.

Komolyan, egész izgalmas délután volt az!

Vagy három hétig nem tett a leányka levelet a munkakosárba s úgy viselte magát, mintha nem is ő volna, aki valaha levelezett a kamarással. Egy délután, - karácsony délutánján, - benyit a kamarás szobájába a leányka.

Megáll az ajtó előtt. Sápadt, izgatott és minden magyarázat, minden bevezetés nélkül, sebesen, egy lélegzetre, azt mondja:

- Ma este lesz a karácsonyfa. Én nem akarok itt senkitől semmit. Én nem akarok itt kezet csókolni senkinek. Engem ne cirógasson meg itt senki. El akarok menni innen. Sohase akarok ide visszajönni. Soha! soha! soha! Kérem, maga szeret, vigyen el engem innen. Még ma!

- De, Gituci!... Mi lelte magát? Legyen okos kis leány! - ijedt meg a kamarás.

- Én nem vagyok kis leány. Én sohase voltam kis leány.

- De - -

Idegesen, igazán, mint egy szenvedélyes, elkeseredett asszony, fölkapta fejét s lángoló szemmel kérdezte:

- Igen? vagy nem!?

- Ugyan!... Mit képzelsz? - és a kamarás dadogott, ő nem tudta, hogy mit feleljen a leánykának, ő ijedt meg tőle.

Az pedig sarkon fordult és kiment.

Este, a parádés karácsonyfa mellett, örvendező, boldog arcu baba volt. Kapott sok ajándékot és kezet csókolt a szép asszonynak és Lórikának és a jó ember megcirógatta az arcát, - és aztán soha többé levelet nem tett a munkakosárba, soha a kis kamarás nem érezte, hogy keringőzés közben reszketne a leányka karja.

Tavaly, egy kerti mulatságon, a kamarás érkezettnek látta az időt, hogy fölvegyék az elejtett fonalat.

- Gituci, - szólt a leánynak, - én azt tapasztalom, hogy szerelmes kezdek lenni magába.

- Hálátlan foglalkozás, barátom. Lászon valami egyébhez.

És egyet kacagott, jóízűen, mint akinek valami roppant csiklandós ötlete támadt.

- Nézze, Ádika! Az jutott eszembe, hányszor kezdetett már maga szerelmes lenni!? Emlékszik még, amikor nekem jegyzeteket csinált a Karthauziból? „Örök imádattal”... „imádattal” - mert maga egy *t*-vel írta. Emlékszik... Mindegy. Maga volt az első ideálom. Lásza... Mondja, Ádika, miért nem szöktetett meg akkor maga engem?

Hát ezt mi lelte? - tündött a kamarás és komolyan gondolkozni kezdett, még pedig nyomban ott, azon a kerti mulatságon; annyira megdöbbenett, hogy az a leány nem hajlandó szerelmes lenni ő belé.

Mint a cica, amelyik a farkára kötött gombolyag után kapkod s nem tudja elkapni, olyan kis körben, olyan furcsán ugrándoztak a kamarás gondolatai is, amikor, néha, komolyan gondolkozott. Hja, nem igen volt ő szokva az ilyen munkához s ha egyszer-egyszer, olykor, véletlenül, sikerült elcsípnie azt a gombolyagot, elszomorodott, éppen mint a cica, amelyiknek a farkáról ugrándozás közben lemaradt a gombolyag.

Például, most is!

Ni! hát már így bánnak velem? - ugrott a kis kamarás első komoly gondolata. - Még ez a leány is!... Ennyire megvénültem volna!... Eh! bizonyosan szerelmes valakibe... Majd kiábrándul. Bárányhimlő... Hozománya nincs... De kibe? Itt mindenkivel csak olyan félvállról beszél, mint én velem...

Így töprengve, elszontyorodva lődörgött a tennis ground felé, ahol a szép asszony s udvara mulatott.

- Ádika! - szólt rá Gituci, - ki az? - s csak arrafelé intett, ahol a szép asszonynak kurizáltak sokan.

Különös, de a kis kamarás menten tudta, hogy Gituci kire kíváncsi.

Egy magas, karcsu fiatalember állott Zsazsa mellett, ott állott már vagy másfél óra óta s egy csöppet se hasonlított a többi urakhoz. Ruhájának a szabása sem volt olyan korrektül angol, kissé vidékies és feszes az egész ember. De nobilis, méltóságos magatartású, csupa race és olyan nyugodt, mint Van-Dyck szőke lordjai, például az ingujjas Richemond herceg.

- Az!?!... Deégh Imre. Az új gárdista. Kis-Küküllő vármegye küldte Zsazsa udvarába pallérozódni.

Mert tudniillik, hogy nemcsak a néhai szép királyasszony, Mária Terézia volt jó szívvel a magyar nemes ifjak sorsa iránt, elrendelvén, hogy két-két daliás legényt küldjenek pallérozódni a bécsi udvarba a magyar vármegyék (és az ifjaknak, néhány ábrándos pennaforogatót leszámítva, szép dolguk volt Bécsben), de némileg hasonló institúciót szervezett Erdélyben a szép Zsazsa is. Egy-egy daliás gárdista, hol ebből, hol amabból az erdélyi vármegyéből, rendesen volt az udvarában és mindenik megcsinálta a maga karrierjét. Említettük már, milyen szilárd volt a szép asszony politikai pozíciója. Gárdistái, egyik előbb, másik utóbb, előkelő hivatalt kaptak, egyikből főispán is lett. (Az én pénzemen! - panaszkodott Johannak az installáció lakomája után Gyél Ábris, a jó ember, mert ő írt alá az illetőnek egy váltót a főispáni installáció költségeire.)

A kis kamarás szokatlan buzgalommal magyarázta Gitucinak az új gárdista pedigrijét.

- A kifogyhatatlan gorbói atyafiság szállította, valahonnan Dicső-Szent-Márton környékéről, ahol annyi a nagy jegenyefa. Van ezeknek is vagy tizenkettő. A Deégh jegenyék igen híresek Kis-Küküllő vármegyében... Hivatal kell neki vagy feleség. Majd Zsazsa gondoskodik róla.

- Hozza ide.

A kamarás engedelmeskedett. Karonfogta Deégh Imrét s bemutatta Gitucinak. Az úton figyelmeztette:

- Vigyázz magadra! Ennek a leánynak több esze van, mint az egész vármegyédnek. Hozománya azonban nincs.

A fiatalember nem mosolygott a kamarás tréfáján, nem is felelt rá. Provinciális tisztességtudással hajolt meg a leány előtt s várta, hogy kérdezzen tőle valamit.

Azon a kötekedő hangon, ahogy mindenkivel, így szólt hozzá Gituci:

- Mondja csak, maguk ott Kis-Küküllőben, ahol azok a híres Deégh-jegenyék vannak, maguk ott nem szoktak bemutatkozni a házikisasszonynak?

Az a szép szál ember elpirult, mint egy leány. De azért szembe nézett. Soha olyan nyugodt, becsületes, bátor nézést! És a hang is, milyen komoly, férfias!

- De igen, - felelt a leánynak, - a háziasszony szokott bennünket bemutatni a leányának.

- Én csak olyan fogadott, jobban mondva olyan idefogadott leánya vagyok a háziasszonynak. Tudja?

- Tudom.

- No lám! Helyes. Talán azt is tudja már, hogy nekem nincsen hozományom?

- Tudom.

- Bravó! - kötekedett Gituci s a kamarás felé intett. - Ádika informálta?

- Igen, - felelt Deégh Imre és elmosolyodott. Gyönyörű fehér fogait lehetetlen volt észre nem venni.

- Így tehát eszeágában sincs esetleg engem is feleségül kérni?

- Nincs.

- Kezet rá! Jó barátok lehetünk!

És kezet nyújtott. A fiatal ember tiszteletteljesen adott kezet, csak egy kicsit módosított Gituci mondásán:

- Jó pajtások, ha megengedi.

- Meg én! megengedem!

Hogy milyen kemény, acélos a keze!...

- A barátságát már lefoglalták? Biztosította magának a háziasszony?

Szinte megütődve tekintett a leányra a fiatalember.

- Kis-Küküllőben, ugy-e, a házikisasszonyok nem ilyen szabadszájuak?

- Nem.

- Majd nálunk hozzászokik. Nézze csak! Keresi a háziasszony. Új párti kezdődik. Tud jól tenniszezni?

- Sohase játszottam még.

- Boldogtalan! És maga főispán akar lenni?

- Eszem ágába sincs.

- Pedig az lesz. Majd meglássa.

- Nem értem.

- Meg fogja érteni.

A fiatalember köszönt s ment vissza, a szép asszonyhoz, tenniszezni.

Gituci, egy pillanatig hallgatott, utána tekintett... A kis kamarás ott maradt mellette. Valamit mondott. A leány ajka egyet rándult, összevont szemöldökkel mérte végig a kis embert s elkacagta magát.

- Mit kacag, Gituci?

- Magát. Meg magamat...

A kis kamarás azután is sokat gondolkozott még akkor délután, azon a kerti mulatságon. Alkonyat felé, amikor pirulni kezdtek az aranytallérok, amiket a nap hintett a pázsitra a hársfa-leveleken keresztül, amikor már mindenki jól érezte magát Zsazsáék kertjében s a dámák is belényugodtak, hogy megint Zsazsa ruhája a legszebb és legdrágább („Ezer pengő, mint egy krajcár!” - töprengett a jó ember), - alkonyat felé határozottan megsértette Gituci a kis kamarást.

- Ádika! - szólt hozzá, mert mindegyre a sarkában volt, - látta maga már a színházban A szegény ifju történetét?

- Nagyon szép darab. Láttam.

- Szép, olyan jó ríkatós. Hát én azt el akarom játszani most, itthon. Menjen, keresse meg s hozza ide nekem azt a dicső-szent-mártoni „szegény ifjut”.

- Nekem mi lesz a szerepem?

- Semmi. Egyelőre nincs magára szükségem, Ádika. Legföljebb... maga lesz a kecskepásztor. Ugyan ne vágjon olyan savanyu arcot. Magának nem jól áll a szomorúság. Mindjárt látszik, hogy már elmúlt negyvenöt éves... Csitt!... Elég szép tőlem, hogy csak negyvenötöt mondok. Menjen! Várom az ifjút.

Ádika neheztelt, de hozta Deégh Imrét.

A leány mintha komolyabb lett volna, mint szokása.

- Jöjjön, béküljünk ki!

- Hát összevesztünk? - kérdezte a fiatalember.

Gituci karonfogta, hívta sétálni, a kert vége felé, ahol dombnak emelkedett a talaj s a domb oldalába volt építve a remek pálmaház. A pálmaházból cseppkövekből rakott barlangszerű folyosó vezetett a domb tetején lévő terászra. A szép asszony a bajor király kertjében látott ilyen pálmaházat („Veszttemre!” - vallotta a jó ember) s éppen úgy rendeztette be, olyan poétikus lugasnak, a terászt is. A pálmabokrok közt nyíló barlang bejárásánál stílszerűen rozsdás rácskapu volt, aki azt bezárta maga után, az zavartalanul lehetett a terászon.

A kertben már égtek a lampionok a hársfalombok közt, a virágágyak közé színes villamos körték voltak elrejtve, a zenekar Aidából játszott s hogy még tündéribb legyen, a hold is éppen a kert fölött járt.

Gituci a viláért se kacagott volna, mindegyre komoly maradt, - vezette lassan, hangulatosan a „szegény ifjút” a pálmaház felé.

- Szép ez itt, ugye-e!... De én fogadni mernék, nem jól érzi magát itt!?

Olyan szelid, majdnem szomorú volt a leány hangja.

- És most arra gondol... Mondja, kérem, mire gondol most?

- Igazán nem gondolok semmire.

- Vajjon!?... Hát majd én megmondom. Arra gondol: milyen léha, milyen üres nép ebben a tündéri környezetben!

A fiatalember megállt s érdeklődve tekintett a leányra.

- Igaz? - kérdezte Gituci.

Deégh nem felelt.

- És azt gondolja: egy okos szót nem hallottam egész délután, mit csináljak én itt!? minek jöttem én ide?!... Igaz?

Deégh erre sem felelt.

- Mindenki mást gondol, mint amit érez, mást mond s egyebet csinál. Én idegen vagyok köztük! És... Mondja kérem (hogy milyen testvéri, meleg hangon tudott beszélni az a kis boszorkány s milyen komoly volt!), nem neheztel meg, ha mindent megmondok, amit maga gondol?

- Kérem, mondja csak.

- És mégis bántja valami, amit restel azonban önmaga előtt is. Bántja, hogy különb ember ezeknél, de ezeknek több a pénzük... Lássá! Mégis megneheztelt!

Deégh intett, hogy: nem.

- Hát akkor miért bocsátotta el a karomat?

- Gondolkozásának a módja lepett meg. Hogy juthat eszébe ilyesmi egy fiatal leánynak?
- Barátom... azaz, kedves pajtás, én ugyan leány vagyok, fiatal is vagyok, de... No, várjon, mindjárt megértjük mi egymást.

A pálmaházhoz értek.

- Gyerünk föl a terászra, - ajánlotta a leány.

A stílszerűen rozsdás rácsajtó nyitva volt. A cseppköves folyosón a leány mutatta az utat. Fönt eléjük tárult az egész kivilágított kert. Gyönyörű kép.

- Ugy-e, szép? - kérdezte Gituci. - Különbö magát már figyelmeztette ma délután a háziasszony, hogy innen pompás látványt nyújt majd a kert, amikor fölgyújták a lampionokat?

És erősen ügyelte a fiatalember arcát. Az nyugodtan felelt:

- Igen. Említette a méltóságos asszony.

Deégh Imre künt állott a terász korlátja mellett, őt a kertből is lehetett látni; Gituci nem lépett ki a lugasból.

Egy darabig hallgattak. Szép, csakugyan, poétikus volt az a magány, ott fönt, a holdvilágos terászon s lent a kert, a mulató társaság, a sétáló párok, a zene... Gituci egyszer csak elkacagja magát. Deégh Imre feléje fordul, - mi az?

- Pajtás! - mondja a leány, - képzelje, ha valaki ráncsukta volna most azt a rozsdás rácsajtót?!... És maga kénytelen volna innen leugrani?!... Jó három emelet!... Ügyeljen, neszt hallok! Valaki jön. Biztosítom, jön valaki.

- Csakugyan, - mondta nyugodtan a fiatalember - lépéseket hallok.

- És maga, ugy-e nem várta, hogy jöjjön valaki?

Deégh csodálkozva nézett a különös leányra. Az imént olyan komoly volt még s most mind dévajabbul csillog a szeme.

- Nem értem...

- Mibe fogadjunk, a háziasszony jön!

Csakugyan, a szép asszony lépett a terászra. Gituci vidáman, elfogulatlanul szólította meg:

- Nézze, Zsazsa mama, milyen szép a kert innen! Fölhívtam Deéghet is.

- Igen, - mondta a szép asszony, ő is olyan elfogulatlanul, - láttam, hogy itt vannak. Ügyeljen, Gituci, meg ne hűtse magát, édesem.

És leemelte válláról a saját kendőjét, egy remek, Marie-Antoinette szabású csipkekendőt s a leány vállára terítette. Gituci kezét csókolt a gyöngéd gondoskodásért. Néhány percig beszélgettek. Gituci összeborzongott. Zsazsa mama! talán mégis, kissé hüvös van itt.

Indultak.

A barlangos, sötét folyosón, természetesen Deégh Imrét bocsátották előre.

Lent a kijárás stílszerűen rozsdás rácskapuja be volt csukva.

Deégh Imre, az ügyetlen, azt mondta:

- Tessék! valaki ráncsukta.

Gituci majd elkacagta magát.

A szép asszony, kissé idegesen világosította föl:

- Valószínűleg mögöttem csapódott be. Ott, a kilincs alatt, ott egy kis rugó, azt kell megnyomni.

Deégh úgy cselekedett. Megnyomta a kis rugót s a nehéz rácskapu pompásan, zajtalanul kinyílott.

Gituci nagyon beszédes volt azután is. Hogy milyen szépen sikerült a garden-party! Hogy ő milyen boldog ma!

- Csak ügyeljen, édesem, meg ne hűtse magát, - óvta őt gyöngéden a szép asszony, akit csakhamar elfoglaltak vendégei s a leány a szótlan Deégh Imrével maradt.

Mihelyt magukra maradtak, Gituci is szótlanná vált.

Utóbb, - éppen szólni akart Deégh, - a leány eléje vágott. Sebesen, halkan:

- Furcsa!... Maga igazat mondott nekem. Maga csakugyan nem akar főispán lenni... Pedig, vigyázzon magára, mégis az lesz.

Deégh Imrével így ismerkedett meg Gituci.

Aznap este bekopogtatott a leányhoz az ájtatos Lórika. A kopogtatása is olyan halk, olyan misztikus volt s fehér hálóköntösében valóságos jelenség: mint az ég hirnöke, a régi németalföldi képeken.

Ni! - gondolta Gituci, - éppen csak a lilium hiányzik a kezéből!

A leány a tükre előtt ült. Egyszerű hálópongyolában, de fehér fátyol borítva vállára, hattyunyakán keskeny fekete bársonyszalag s haja olyan parádésan boglyas, mint akit nagy bálra fésülnek. Kezében a fésű, ölében egy kis fototípia.

- Mit csinál, édesem? - kérdezte lehelethalkan Lórika.

- Gyönyörködöm magamban, drágám. És önt vártam, - válaszolt Gituci. Feléje se fordult. Egyet-egyet igazított furcsa frizuráján. - Milyen szép vagyok! Nézze, Lórika, éppen mint ez a kis kép!... Ez Gainsborough egyik híres portréja, a szép Sarah Siddons. Ma vettem észre, mennyire hasonlítok hozzá.

Odanyújtotta, a hátamögé, Lórikának a kis fototípiát.

- Csakugyan, - hagyta rá, készségesen, Lórika.

- Mintha a leánya volnék. Ugy-e?... Maga, drágám, azt akarja mondani, hogy én még szebb vagyok. Tudom. Édes, kis Gitucim, te! - s gyöngéden megcirógatta a saját szemöldökét, - szeretlek!... Milyen ügyesen megfésülködöttél!

Lórikának azonban valami fontos mondandója volt. Kezdte is már:

- Én, édesem - -

- Sohase fárasza magát, drágám, - vágott szavába a víg leány s mind csak a tükörben nézegette magát. - Mindent tudok, eszem a szívüket!... Komissió, mint rendesen. Zsazsa mama azt üzeni, hogy ma rossz voltam, hogy ma ismét illetlen voltam, hogy ma megint megfélembiztem magamról. Jaj! - és úgy elszomorodott a hangja, - csak egy picit lenne még hosszabb a hajam, itt a halánték fölött...

Hirtelen hátrafordult, Lórika szinte megrémült tőle.

- Képzelve, Lórika, egy fiatalembert csíptem föl a kertben és el akartam csábítani!

- Gituci! Az ég szerelmére! Miket beszél!?

- Bizony! - és töredelmesen vádolta magát: - A terrászra csábítottam a gyanútlan ifjút és ott be akartam vele csukódni. Szerencsére, jött Zsazsa mama, máskülönben, az ég tudja, mi történt volna!... Az az elvetemedett ember még képes lett volna szerelmet vallani nekem... Bizony, így történt. De én most bocsánatot kérek. Soha többé nem teszem. Soha! soha! soha többé! Igérem. Esküszöm a - -

Lórika ijedten fogta be a leány száját. De az nem hallgatott.

- Mondja meg Zsazsa mamának, drágám: soha! soha! soha többé! Ezután mindig jó leszek. Nem engedem meg, hogy nekem szerelmet valljon az a fiatalember.

És odahajolt Lórika füléhez, úgy súgta neki:

- Fogadjunk, drágám, hogy Zsazsa mama itt hallgatózik az ajtó előtt! - s az ajtóhoz akart futni. Lórika átölelte, nem bocsátotta. A leány meghatottan hálálkodott. - Lám, drágám, mennyire szeret maga engem! Óh, mennyire szeret! Éppen mintha a tulajdon édes leánya volnék!

És ugyanazon a meghatott, hálálkodó hangon tette hozzá:

- De azért, drágám, ne kócolja össze a Siddons-frizurámat.

A második nevezetesebb találkozásuk akkor volt Deégh Imrével, amikor Gituci meghívta az angol fönséget a tartodi medvehajásra.

Harmadszor találkoztak a multkor, most szeptember végén, vagy tíz nappal előbb, hogy Zsazsáék Kolozsvárra s onnan Tartodra utaztak.

Csúnya szürke idő volt, már ereszkedett az őszi köd. Estefelé, hat óra tájban, a budai Albrecht-uton jött lefelé Deégh Imre. Az alagut bejárása előtt megpillant egy siető, magas, karcsu alakot, - Gituci!... Szemzett az eső, de a leánynál nem volt esernyő. Akár kergették volna, olyan sebesen ment. Nem nézett se jobbra, se balra, be, egyenest az alagut alá.

Ugyan hova szalad, ilyen egyedül, gyalog, az esőben? - gondolta s utána nézett.

Talán a kíváncsiság vitte, hogy jobban megismerje ezt a rejtelmes teremtet, akihez első találkozásuk óta vonzódott és akitől ösztönszerűleg félt, akin annyit gondolkozott s akinek az emléke folyton izgatta, nyugtalanította. Nem a kíváncsiság. Ment utána, - mint ahogy utána ugrott volna, habozás nélkül, ha azt látja, hogy a Dunába veti magát.

Különös, de bizonyosra vette, hogy most valami rendkívüli, valami végzetes fog történni.

A leány sebesen haladt előtte. Milyen gyönyörű, nemes alak! Keskeny lábacskaí szürke szarvasbőr cipőben... s Deégh akaratlanul beljebb tért az alaguti gyalogjárón, hogy, mintha virág volna, a keskeny lábacskaí nyomára ne hágjon... Az egész alak még magasabbnak, szebbnek, különösebbnek látszott az alagút derengő távlatában.

Hová siet?...

Nem telt belé két perc, az a nyugodt, komoly ember olyan izgatott lett, mint egy kis diák, aki ideálját kíséri. Egyben restelte, amit csinál, belépirult, de ugyanekkor végtelen keserőséggel töltötte el az a gondolat, hogy most valami tagadhatatlan csunyaságon kapja ezt a leányt. Ellenállhatatlanul ragadja a sorsa, de kacagva löki félre azt, aki a karját akarja nyujtani. Katasztrófa lesz a vége, okvetetlenül katasztrófa, - gondolta, sokszor már, Deégh Imre és érezte, hogy neki szerep jut ebben a katasztrófában.

Már-már utána kiáltott: - Gituci, megálljon!

De hát mi köze hozzá?... Hanem azért követte.

Gituci a jegyszédő asztalára lökte az alaguti kis rézjegyet s még sebesebben haladt föl az Aréna-úton, a Krisztina-téri templomig s ott be, a templomba.

Deégh önkéntelenül sóhajtott egyet. Pedig, ha ott az utcán omlik valakinek a karjába, nem lepte volna meg jobban, mint az, hogy a templomba ment.

Bement utána.

Két nénike szundikált a templomban. Gituci baloldalt, egyenest az első oltár elé sietett. Látszott, hogy nem először jár itt. Ott letérdelt.

Deégh az ajtó mellett állt. Ha ösztönének engedelmeskedik, megy az oltár elé ő is, letérdel a leány mellé.

Hosszu csönd.

Gituci összekulcsolt kézzel, lehorgasztott fővel, mozdulatlanul térdelt az oltár előtt. Mind sötétebb lett körülötte, végre már nem is látszott az alakja. Deégh nem gondolkozott, nekidőlt a templomfalnak, nézte a főoltár előtt pislogó piros mécsest s lelkében szerteáradt az a békítő, pihentető, az a lélekszenderítő templomi hangulat, amely annyira hasonlít ahhoz, amit az ember a családi kriptában érez, látva a fülkét, - itt lesz majd az én koporsóm...

Egyszer csak hallja, hogy sóhajt valaki, de olyan keservesen, oly mély fájdalommal, hogy a szíve elszorult belé. Gituci! - és ahelyett, hogy sajnálta volna, valami különös érzés, öröm fogta el.

Hisz' ez nem olyan, amilyennek hittem! Ez a leány szerencsétlen! Ez a leány jó!...

Csakugyan, a sóhajtás ismétlődött s utána újra csönd. A templomban egészen sötét lett. Deégh hallotta, hogy serceg a főoltár előtt a piros mécses, hallani lehetett a legcsekélyebb neszt is. Hallotta, hogy Gituci sírni kezd... hangosabban, bátrabban sír... már zokog, zokog, még keservebben... soha kétségbeesett lélek meghatóbban nem vergődött... zokogott, zokogott, ahogy Deégh Imre soha zokogni nem hallott.

Odament hozzá. Nem merte megszólítani. Megállt mellette. A leány nem vette észre. Mintha halálos tusában küzdött volna, úgy reszketett, vonaglott.

- Gituci!

Deéghre tekintett. Nem riadt meg. Egészen kábult volt még. Halkabban pihegett; mintha álmából költötték volna, olyan lassan ocsudott... Kendőjével megtörülte arcát s ijedten mondta:

- Istenem!...

- Mi baj? Gituci!

- Semmi, semmi... Nincs semmi bajom... Olyan szerencsétlen vagyok...

- Kérem, jöjjön. Menjünk haza.

Karonfogta. A leány engedelmeskedett. Így vezethette volna most akárki, akárhová. Az ajtóban keresztet vetett. Jóformán nem is tudta még, mi történik vele.

Künn az utcán, hogy arcába csapott a nedves hideg, ott tért teljesen magához. Rémülten ismert Deégh Imrét. Egy pillanatig nézte.

- Maga?!... Hogy kerül ide?

- Követtem.

Indulatosan kapta volna ki karjából a karját, de a férfi nem bocsátotta.

- Bocsásson!

- Nem, - mondta határozottan, olyan nyugodtan, hogy a leány akaratereje egy percre elbénult. Engedelmeskedett neki, csak úgy suttogetta:

- Mit leselkedik utánam... Ez hitványság.

Az Aréna-út sarkán bérkocsik állottak. Deégh intett egyiknek. A kocsis már a kocsiajtót is kinyitotta, hogy beszálljanak.

- Kérem, - mondta nagyon halkán a leány, - menjünk gyalog.

Még reszketett. Fáradtan támaszkodott a férfi karjára, aki szerette volna az ölébe venni, keblére ölelni s úgy vinni őt, sokáig, el, el, messzire.

Pedig most vihetné volna!...

Mentek, lassan, szótlánul, be az alagút alá.

Melyik szólal meg előbb?

Pedig, ha most nem szólnak!...

Csordultig a lelke mindkettőjüknek. Ez az egyetlen pillanat, az a pillanat... Van minden ember életében egy pillanat, amelyért érdemes volt megszületni s amely után nem vígasztalan az elmúlás, ezt az egyetlen pillanatot hajszoljuk az egész életben s csak az élt igazán, aki megtalálta, aki ráismert és megfelezte a párjával.

Már a hídon jártak, még egyik se szólt. Szemzett az eső.

- Gituci, - szólt a férfi s röstellte, a boldogtalan, hogy olyan elfogult a hangja, - nincs semmi mondani valója?

A leány görcsösen összeszorított ajakkal, dehogy szólt volna! Intett: nincs! nincs!

A híd végén, a pesti oldalon megálltak. A leány kivonta a férfi karjából a karját.

No most!... Még van egy pillanat!...

Ez is elmúlt.

Vége. Beszélhettek már ti egymásnak!

- Haza akarok menni, - mondotta a leány.

- Hazakisérem.

Intett, hogy nem. Egyedül akar hazamenni.

- Igéri, hogy csakugyan hazamegy? - kérdezte komoran Deégh. - Ön annyira izgatott.

Gituci vállat vont.

- Mit törődik vele!... Különb, legyen nyugodt, nem megyek a Dunának.

- Gituci! - szólt rá a férfi, meleg hangon, hogy a leány önkéntelenül kezet nyújtott neki.

- Búcsuzzunk. Kérem feledje el a történeteket. - És halkán tette hozzá: - Bizonyosan azt hinnék, komédiáztam.

- Nem értem magát, - tört ki a férfi. - Hát kicsoda maga? Mit higgyek magáról?

- Higgye csak azt, amit eddig hitt s ne kíváncsion megérteni. Eddig tartózkodott tőlem. Helyesen tette. Veszedelemes vagyok. Adieu!

Elment volna, ha Deégh bocsátja a kezét.

- Haza?

A leány keserűen mosolygott.

- Hát hová? Akarja talán, hogy magával menjek?... Gyerünk. Hol lakik?

Deégh kiáltani szeretett volna, úgy fojtogatta valami. Nem! mégse tudott hinni s mintha a leány is azon iparkodnék, hogy ne higgyen benne, hogy még jobban összezavarja. Könnyelműen, léhán csapott át más hangba:

- Még tíz nap, s tudja, Tartodon leszek. Ott lesz a princem. Zsazsa magát is meghívta. Reményilem, látjuk egymást.

- Nem.

És elváltak. A leány a Nádor-utca felé, Deégh a másik irányba. Melyik fordul vissza?... Deégh fordult vissza, messziről követte s Gituci érezte, tudta, hogy nyomában van, mégse fordult vissza. Nem! soha többé. Soha.

Otthon Lórika, a drágám, vallatta a leányt, hol járt? Mert keresték, megijedtek, amikor a kocsi, amelyen távozott hazulról, üresen tért vissza.

- Zsazsa, szegény, annyira aggódott, édesem.

- Szegény. Aggódott?

- De hát hol volt, édesem, ilyen késő?

Gituci megsúgta:

- Találkán.

- Szent Isten!

- Aztán a Dunába akartam ugrani, de meggondolkoztam. Oda se neki, Lórika, majd meggyónjuk s minden rendben lesz. Zsazsa mamának pedig mondja meg, hogy soha többé nem teszem. Soha! soha! soha többé nem akarok meghalni! Élni akarok. Megyünk Tartodra!...

Akkor éjjel erős láza volt a leánynak. Orvos után kellett küldeni. Lórika töltötte ágya mellett az éjszakát, ápolta odaadólag és áhítatosan imádkozott is érte.

A leány nézte, nézte, órahosszat le nem vette róla a szemét.

Egyszer a keze után nyúlt.

- Szegény Lórika, - mondta s egészen kis leány volt, aki az édesanyja ölébe kívánczik, - milyen szerencsétlenek vagyunk mi.

Mély karika a szeme alatt s azokból a lázas ragyogású fekete szemekből úgy panaszkodott, könnyörgött valami. A köny. Hogy gyere, hadd borulok hát a kebledre és sírjunk együtt! Gyere, mondj valamit, csak egy szót s én megbocsátok nektek mindent, elpanaszolok mindent...

- Óh, édesem, - kényeztette Lórika, ahogy beteggel illik, de még halkabban, - nem kell mindjárt minden csekélységet úgy fölvenni. Zsazsa olyan jó mihozzánk, csak maguk nem értik egymást. Mi lenne belőlünk, ha ő nem volna?... Lássa, édesem, mije hiányzik itt? Ha kissé szelidebb lenne, ha egy picit jobban a kedvében járna! Ők nevelték magát. Bizza csak rám, majd beszélek én Zsaszával. Ne féljen, nem lesz semmi baj.

Gituci nézte még egy darabig Lórikát. Nem neheztelt rá, - szánta. Aztán behunyta a szemét, mintha elszunnyadt volna.

Lórika pedig, kis idő múlva, föléje hajolt, hallgatta, alszik-e? Alszik... Lopva megcsókolta a homlokát. A leány úgy tett, mintha mélyen aludnék. Lórika egyet sóhajtott, visszaült a karosszékre az ágy mellé, jól elhelyezkedett, nyilván imádkozott még egyet s nyugodt lelkiismerettel elaludt.

Gituci nézhette megint, háborítlanul s gondolkozhatott: milyen nyugodtan alszik...

Virradt. Az ablakfüggöny alatt már csúszott be a hajnali világosság. Nap lesz ma is, mint tegnap, és holnap is nap lesz.

Milyen fáradt vagyok, - gondolta a leány, - de jó volna, ha nagybeteg lennék...

Hogy mindjárt mennyivel szelidebb s jobb, menten milyen bocsánatrakész és mily keresztényiesen gyáva az ember, mielőtt két-három fokkal forróbb a teste, némivel gyorsabb a lélegzetvétele, ha kissé szomjasabb s borzong, szédül. Gituci is.

Milyen jó volna, ha most jönnének ide, az ágya mellé!... Megfogná a kezüket, kérné őket, hogy szeressék s aztán milyen jó volna, ha ilyen bágyadtan, ilyen tehetetlenül feküdnék soká, soká, mindig így... Senki sem mozdulna, csönd lenne, ő mintha ringana, puha felhőpárnán...

Reggel, tíz óra tájban, bejött hozzá a szép asszony, Zsazsa.

- Beteg? - kérdezte. - Oh, bizonyosan tudtam, hogy ma beteg lesz!

(Nem azt, hogy milyen gonosz, kegyetlen, - azt vette inkább észre, Gituci, hogy milyen szép. Bágyadt lemondással gondolta: szebb mint én.)

Lórika sopánkodott:

- Milyen borzasztó láza volt, édesem, egész éjjel. Hánykolódott szegényke; mind attól féltem, kiveti magát az ágyból. Félrebeszélte. Téged emlegetett, angyalom, folyton. Egész éjszaka nem hunytam be a szemem. Lázában mindegyre veled vesződött.

(Hogy hazudik szegény! - gondolta Gituci, de nem haragudott Lórikára se.)

- Velem? - kérdezte, meghiúsultan, a szép asszony.

- Veled. Oh, Zsazsám édes, hogy szeret téged ez a leány!

A szép asszony ráhagyta. Meg is cirógatta barátnőjét s kérte:

- Eredj, angyalom, pihenj egy kicsit. Én addig itt maradok.

Lórika, a drágám, engedelmeskedett. Ő már tudta, Gitucinak is példát akart mutatni, hogy mindig engedelmeskedni kell Zsazsának. Vette az imádságos könyvét, angolsóval és szentelt vízzel telt flakonjait, Gitucit megcsókolta, gondosan megigazította rajta a selyempaplant s ment.

(Gituci hallotta, - pedig oly lágyan járt, mint a sóhajzás, - hogy megállt az ajtó mögött s látta, mintha ott se lett volna az ajtó, milyen kíváncsian hajlik a kulcslyukhoz. A szerencsétlen! - de egy csöppet se tudott haragudni rá, ezért sem.)

Gituci behunyta a szemét s várta, minden aggodalom, izgalom nélkül a történendőket.

Valami lesz, - túl kell esni ezen is.

A szép asszony nem várakoztatta sokáig.

- Kérem, ébredjen föl egy pillanatra (milyen hideg a hangja! Mintha kígyó siklanék be Gituci háta alá), ha ugyan ereje engedi... Mi különben, ha nem csalódom, nyugodtak lehetünk, hogy ez a borzasztó láz elmúlik, mielőtt ön is úgy akarja... Sőt éppen kérni akarom, édesem, hogy

hasonló láz többé meg ne ismétlődjék... (és még szelidebben:) ha ugyan az én házamban óhajt maradni.

Gituci felkönyökölt az ágyban. Érdekes... És nézte, hallgatta nyugodtan a szép asszonyt, - kissé mintha álmodnék.

- Lám! Még nem hagyta el minden ereje?

A leány nem moccant.

- Nehogy félreértsük egymást. Tudomásom van tegnapi kirándulásáról. Tudom, hogy Budán kószált és - -

A leány felült. Még sápadtabb lett. De mielőtt szólhatott volna, a szép asszony, sokkal izgatottabban mint ő, eléje vágott:

- Nem akarom tudni, hol járt, hogy kivel csavargott - -

- De tudja, - szólt Gituci. - Jól tudja, hogy kivel csavarogtam! Éppen az a baja. Azt félti tőlem. Utánam lesetett, ugy-e?... Vagy talán ő számolt be a történetekről!...

A szép asszony összeszedte előkelő nyugalma. Kiegyenesedett s olyan magas lett, mint egy méltóságában megbántott királynő, - és onnan, abból a magasból szólt le a reszkető leányhoz:

- Hasonló kirándulásról, ajánlom, ide ne térjen többé vissza, mert kénytelen lennék intézkedni, hogy a kapus be ne bocsássa.

Gituci talpra ugrott.

A kígyó most harapott a szívéig. Reszketett, reszketett, ami jó és ami rossz, az mind fölháborodott benne, szót nem talált, mint vonagló áldozat fojtogató gyilkosára, úgy meredt a szép asszonyra.

- Vigyázzon, - figyelmeztette az gúnyosan, - láza van, meg ne hűtse magát, édesem.

És kiment.

A leány leült az ágy szélére. Didergett, vacogott a foga. Utóbb besompolygott Lórika. Mondott is talán valamit. Gituci nem hallotta, nem is látta, nem törődött vele. Szepegve várta a drágám, hogy majd csak elmúlik ez is. Gituci öltözködni kezdett, ő is segített neki, adogatta kézbe a ruháit. Gituci rá-rátekintett, de olyan ezer-idegen maradt neki.

Aztán levélpapírost vett elő, leült s írt. Írt sokat fontolgatás nélkül, reszketve, dideregve. Lórika leste, mit írhat, de szólni nem mert hozzá. Az inas délfelé bejött, mit parancsolnak méltóságáék reggelire? Utóbb behordta a reggelit is. Gituci még mindig írt. Egyszer leborult az asztalra, sírt néhány percig s összetépte amit írt, apróra, a papírosdarabkákat zsebredugta és sebesen megírt egy másik, rövidebb levelet. Borítékba tette, kezdte a levélcímet írni... Egy pillanatig gondolkozott: kalapot tett s indult a levéllel.

- Szent Isten! - könyörgött neki Lórika.

Rá se hallgatott, ment.

Alig vánszorgott, halálos fáradságot érzett minden tagjában, karját, lábát alig bírta. Az utca-sarkon megállt, hogy összeszedje magát. Roskadozva ment a múzeumkert sarkáig, Lórika követte. Ott bérkocsiba ült.

- A kaszinóba, - mondta a kocsisnak. - Bemegy a kapushoz s erre a levélre ráíratja a lakás-címet.

A levélen Deégh Imre neve volt.

Milyen jól esett zsibbadt tagjainak a kocsi ringása! Behunyt szemmel, bárcsak mindig így maradhatna!...

A kocsis, - mert nagy filozófusok ezek a mi pesti fiákkerosaink, - hogy beszólt a kaszinó kapuja alá, mindjárt bizalmasabb hangon s bizonyos készséggel, németül jelentette a „méltóságának”:

- Ez (tudniillik a kaszinó portása) aszondja, hogy itt semmiféle „Herr von Degit” nem ismernek. Mit csináljunk? - s még bizalmasabban figyelmeztette Gitucit: - Valaki a nyomunkban szaglászik. Egy dáma.

Gitucinak arcába szökött a vér. Minek nézi őt ez a kocsis!?

- Menjen, - parancsolta neki, mert tudott ő parancsolni s a kocsis menten mélyebbre kapta megbillentett kalapját, - kérdezze meg, itt van Bord Ádám úr? Ha itt van, küldjék őt le hozzám.

- Parancsára, méltóságos grófnő! - mert ismételjük, nagy filozófusok ezek a mi pesti fiákkerosaink. Kivált a gumirádlisok.

A portással is más hangon beszélt. Le kell küldeni a méltóságos grófnőhöz Bord Ádám úr ő méltóságát! Hamar!

Ez már más! Ezt már értjük.

- Gituci! Maga!? - csudálkozott a kamarás, de Gituci nem sok időt hagyott néki a tanakodásra.

- Hol lakik Deégh Imre?

- Üllői-út 3. harmadik emelet.

- Köszönöm, - s a kocsisnak: - Mehetünk.

A kis kamarás aztán tanakodhatott volna kedvére ott a kapu alatt. De ni! egy másik kocsi, abban meg Lórika; hívja, beül melléje s Lórika odavan:

- Szent Isten! Mindennek vége! Meg kell akadályozni! A kárhozatba rohan!

- Óh dehogy, - vigasztalta őt a kis kamarás. - Üllői-út 3. szám alá, - s nem minden melankólia nélkül tette hozzá: - Azt hiszem, Lórika, mi reánk semmi szüksége.

- Meg kell mentenünk! Az Isten megáldja, ne hagyjuk elveszni ezt a gyönyörű gyermeket.

Gituci nem ment az Üllői-utra. Haza hajtatott. Megmentői a nyomában.

- De a levél a kocsisnál maradt, - szörnyűködött Lórika.

A kamarás megnyugtatta.

- Bizza csak rám, Lórika! Azt én majd eligazítom. Megmentjük.

És csakugyan, azt ő már könnyen eligazította. Nagy filozófusok a pesti fiákkerosok, lehet beszélni velük. Gitucit megmentették. Délután három órára Lórika zsebében volt a leány levele s Gituci várhatta a választ.

Várta és küzködött a lázzal. Nem! nekem nem szabad most betegnek lennem! Nem leszek beteg!

Lórika mellette ólálkodott, leste az alkalmat, hogy kényeztethesse, gyógyíthassa, de a leány nem akarta őt észrevenni. Őt óra tájban járkálni kezdett szobájában Gituci, meg-megállt a tükre előtt, haját igazgatta, egyszerre vidám lett, dudolgatott, majd szó nélkül állott egy helyt sokáig.

- Édesem! - könyörgött neki Lórika, - szeret engem egy kicsit?

- Hogyne, - bólintott a leány. - Szeretem. Jobban szeretem, mint a piroscsíkos ruhámat. A csipkeruhámnál is jobban szeretem... Ugy-e, azért rendelték ide mellém, hogy vigyázzon rám? Hát nézze! Most öt óra. Még egy félóráig várok. Ha ezalatt a félóra alatt nem jön értem senki, elmegyek s maguk intézkedhetnek, hogy a kapus be ne bocsásson ide többé. Az angoljuknak meg keressenek majd Tartodra helyettem valakit.

- A láz! - áhítatoskodott Lórika.

Gitucit félhatkor mintha kicserélték volna. Szelid lett, kedves, panaszkodott, hogy nagyon fáradt s lefeküdt. Teát kért. Lórika maga ment ki, hogy jó teát kapjon. Nem telt belé öt perc, hozta a teát, - a leány nem volt az ágyban, megszökött...

Ha azt olyan kábító gyorsan, olyan minden színével s hangulatával el lehetne mondani, ami ezután történt! Mint egy lázroham. Halálos verejtékben vonaglik a lélek is.

Üllői-út, három... három... A csatakos utca, köd, esik. Keresztül a Múzeumkerten. Egy ember megszólítja: „Hova sietsz, babám?”... Üllői-út, három... Szalad. Cipője gombolatlan, köntöse alig van bekapcsolva, egy köpeny rajta. A köruton a sok kocsi! Milyen fényes a gázlámpák körül az aszfalt! Miért megy? Mit mond? Mi lesz? Mindegy. Csak menni, menni. Üllői-út, három... Iszonyu! Az az iszonyu, hogy ezer gondolat a fejében s nincs köztük rend, egyik a másikba gabalyodva. Csak az világos, hogy most oda kell menni: Üllői-út, három... Egy kocsi áll a kapu előtt. András a bakon, Zsazsa kocsisa. Itt van Zsazsa is. Hát itt van! Persze, hogy itt van. Egész természetes. Igen, igen... Be a kapu alá. Föl az emeletre... Harmadik emelet... Üllői-út, három... A második emelet fordulójánál, ott jön lefelé Zsazsa.

A leány nekihanyatlik a lépcső-karfának s lebukik, ha a szép asszony derékon nem kapja.

- Mit keres itt?

A leány kiáltani akar, nincs hangja. Ő is kérdi, rekedten:

- Mit keres itt?

És megragadja Zsazsa karját, fenyegeti:

- Kiáltok! Botrányt akarok!...

- Boldogtalan! - s a szép asszony magához öleli, befogja a száját, hogy ne kiálthasson.

- Maga delírál...

Zsazsa vezeti le, beülteti maga mellé a kocsiba. Remegnek mindketten. Gyűlölik egymást és félnek egymástól.

- Nála volt, - hörgi a leány.

- A maga érdekében kerestem, - mentegetőzik az asszony.

- Áldja meg az Isten érte, - zokog a leány.

- Nincs eszén. Mit akar?

- Lökjön ki a kocsijából!

- Utóléri a sorsa, ne siessen olyan túlságosan...

Lórika boldog volt, hisz' együtt jöttek haza. Összecsókolta őket s nem győzött örvendeni, hogy minden ilyen jóra fordult.

A szép asszony sietett öltözni. Nagy ebéd lesz nyolc órakor, hivatalosak az urak, akik részt vesznek a tartodi hajtáson. (Kilenc gróf, öt báró, a többi méltóságosokat nem is számítva.) Gituci tudta, hogy Deégh is a meghívottak között van. Lórika ajánlkozott, hogy ő Gituci mellett töltsön az estét.

- De talán maga is velünk akar ebédelni, édesem? - kérdezte az agyongyötört leányt, Zsazsa.

- Igen, - válaszolt Gituci.

És igen, volt annyi ereje, hogy felöltözzék, hogy szép legyen.

Hasztalan rimázkodott neki Lórika, a leány magára csukta az ajtót, sebesen öltözni kezdett. Sápadt volt, szeme beesve, mintha koporsóból kelt volna, de nem reszketett.

Nyolc óra előtt néhány perccel mosolyogva lépett a szalonba.

Az első ember, akit megpillantott: Deégh Imre.

Hát itt van! El mert jönni!... Ez neki is még több erőt adott. Az urak siettek eléje, kezét szorított velük.

Deégh is üdvözölte.

- A méltóságos asszonytól hallottam, hogy gyöngélkedik, - szólt Deégh olyan becsületes, nyílt arccal, hogy a leány összerezzen.

Hát ezért a komédiásért kínlódott ő ma?!...

Hangosan, mitsem törődve, hogy mások is hallják, - hallja, akinek tetszik, Zsazsa is, - így szólt hozzá:

- Ma délben keresttem a kaszinóban. A portás nem tudta a címét, Ádika segített rajtam, ő mondta, hogy az Üllői-út harmadik szám alatt lakik. Megkapta a leveletem?

- Nem.

- Nem?!... Ugyan?

Nyugodtan nézett a férfi szeme közé. Lehetetlen! Hogy ilyen vakmerően hazudják!?

- Parancsol velem? - kérdezte Deégh.

- Gituci! - szólt közbe, a kandalló mellől Zsazsa s a leány kénytelen volt engedelmeskedni, mielőtt Deéghnek válaszolhatott volna.

- Jöjjön csak, édesem, be akarom magának mutatni a leghíresebb medvelövőt: Radlen báró.

Egy szőrösképű, ragyavert arcú, medveformájú, megdöbbenően csunya, de csak annál nyugtalanítóbban érdekes ember vigyorgott a leányra s kezét nyújtott. Morgott is valamit. A keze borzongatóan hideg volt. Mint egy acél harapófogó. Csak egy kicsit szorítaná, izzé-porrá zúzódnék, amit a kezébe kapott.

Akit ez torkon ragad! - gondolta, ösztönszerűleg, a leány.

A kis kamarás is ott okvetetlenkedett. Mint egy csaholó, hizelkedő pincsi a nyújtózkodó szelindek mellett. A bárót magasztalta. Hogy mennyi medvét lőtt már, Ázsiában is, Észak-Amerikában is; tíz éve mind csak vadászik, vadászott már az angol fönséggel is... Most is az angol fönség értesítette, hogy a jövő héten Tartodon lesz a hajtás...

A báró ügyet se vetett erre a fecsegésre. Gitucit nézte. Szemefehérje valami különösen villogott elé abból a szőrös, fekete arcból, duzzadt, vérpiros ajka szinte gőzölgött.

Gituci úgy érezte, mintha fogná, nem bocsátaná az a két szem s mind dermedtebben kerül a hatalmába.

- Nekem nem üzent a fönség semmit? - kérdezte a különös embert s bár inkább könnyed tréfának szánta a kérdést, nem tudta eltalálni a hangot. Olyan komolyan hangzott a kérdés, hogy egyikük se mosolyodott el s a szép asszony fölállt.

- Nem Angliából jövök, - morgott a báró.

A maître d'hôtel jelentette, hogy tálalva van. Zsazsa gyorsan, halkán súgta a leány fülébe:

- Csakugyan botrányt akar?

- Kergessen ki, - felelt a leány.

Radlen a közelükben állott, alig másfél lépésnyire. Karját nyújtotta Gitucinak.

- Ön hallott most bennünket? - kérdezte tőle a leány.

A csunya, fekete ember bólintott. És szeliden, - de milyen kellemes, milyen bizalomkeltő, milyen megnyugtató a hangja így, - szeliden mondta:

- Örvendjen neki. Esetleg még szüksége lehet rám. Jó barátja akarok lenni.

Azt hangsúlyozta, hogy „akar”.

- Akar? - kérdezte Gituci is.

A báró mosolygott, többször bólintott s már az arca se volt olyan ijesztően rút.

- Igen. Akarok. Jó barátja akarok lenni s magának szüksége van rám.

Két termen haladtak keresztül. Gituci jól megnézte. Igazi medve, amelyik már téli álmra cammogott, de hajtásba került, lövés érte, véres az ásitása, a lehelete is forró, vérszagu pára. Akinek ez nekicsörtet!... Mielőtt puskát fogna az ilyen hatalmas fenevadra, fohászkodik egyet s keresztet vet magára a legedzettebb szivü vadász is.

Az ebédlőbe értek.

Amint Deégh elhaladt mellettük, Gituci megborzongott s önkéntelenül Deégh és a báró közé lépett. A szíve taszította oda. Az imént, alig néhány perc előtt még gyűlölte, megvetette azt az embert és még most is... de... Éppen így ugrott volna a medve elé, ha azt látja, hogy Deéghnek rohan.

- Mintha féltene tőlem valakit? - morgott a báró s a leány sápadt arca kipirult.

Kész udvari pompával ebédeltek a szép asszonynál az urak s olyan ceremóniásan, mintha már ott ült volna az asztal mellett az angol fönség is. Ez olyan főpróba féle volt a tartodi dinékhez. Egy tányércsörrenés se hallatszott, nesztelenül mozogtak az inasok, nagyon halkán folyt a társalgás, csak az a főispánpofájú maître d'hôtel szólott némivel hangosabban, amikor a borokat jelentette: „Grand Montrachet, 1869”, „Chambertin, 1870”, „Château Yquem, 1874” stb., stb. Minden fogás után két más fajta, tudvalevőleg valamennyi az angol fönség kedves itala.

(Legalább is húsz pengő butéliája, - gondolta Gyél Ábris, a jó ember. - És hogy öntik!... Mintha a háztetőről csurogna az embernek, dézsaszámra!...)

A szép asszony szives volt mindenkire, legszivesebb Deégh Imréhez, legigénytelenebb vendégéhez. Tüntetően szives volt hozzá, - de éppen ezzel jelezte a tömérdek társadalmi különbséget az ismeretlen kis erdélyi nemes és többi vendégei, a történelmi nevű nagyurak között, akiknek kevesebb szívesség több volt s igen tapintatosnak találták a szép asszony eljárását.

- Csinos fiu, - mondotta az a korosabb mágnás, valami excellenciás, aki jobboldalt ült Zsazsa mellett s már több ízben protezsált a szép asszony óhajására egy-egy tehetséges ifjut. - Izé... az Ábris rokona, ugy-e? Ezt milyen pályára adjuk?

- Még nem határoztam jövője fölött, - mosolygott a szép asszony.

Gituci és Deégh tekintete találkozott. Deégh nézte a leányt: nem értem, ki vagy?! A leány kezében reszketett a villa s bántotta, mennyire ügyeli őt Radlen. Alig tudott uralkodni magán.

- Vallja meg, - szólt Radlen olyan közönyös arccal, hogy senki sem sejtette, mit beszél, - én is nyugtalanítom?

- Maga elég érdekes embernek látszik.

- Eléggé érdekes ember vagyok. Lesz még alkalma több nyugtalanítót hallani rólam. Sok infámiát beszélnek rólam. A hátam mögött. Különben magam is azt hiszem: nem vagyok jó fiu. Sőt... rossz ember vagyok.

- Dicsekszik? - kérdezte, igazán kicsinylő, teljes semmibebevással Gituci s úgy, mint aki választ nem vár kérdésére.

Radlen pedig készségesen, olyan szeliden felelt, mintha a legkedvesebben viselkednék hozzá a leány.

- Igen. Én rossz vagyok. Mint ahogy szőke vagy barna valaki. Vérmérséklet dolga. Kissé a körülmények s a nevelés is hozzájárultak... E tekintetben hasonlítunk egymáshoz.

- Mit beszél? - s riadtan fordult feléje a leány.

Az szeliden mosolygott, borzasztó csunya volt, de csak annál érdekesebb. Gituci nem tudta róla levenni szemét; az is nézte, parancsoló, ellenállhatlan, dermesztő nézéssel. Mint a csörgő kígyó az áldozatát.

- Milyen szép maga! - mondta még halkabban. Mint a parázs, égetett a szava.

Beszélt tovább:

- Most ugye-e szeretne fölkelni? menekülne tőlem? irtózik? Nem szánná belém ütni azt a kést... Ügyetlenség. Kárt tenne saját magának. Önnek szüksége van én rám. Érti, önnek szüksége van ilyen emberre, mint én... Milyen szép maga!... Született uralkodónő. Minden hatalma megvan hozzá. Miért nem érvényesíti?

És az a rettenetes ember ezalatt nyugodtan fogta kését, villáját, evett is, töltött a leány poharába, közbe egyet-egyet bölintott, ura volt arcának, mozdulatainak, ura annak az ijedt leánynak. Aki nézte, szentül azt hihette: milyen kellemesen mulattatja szomszédnőjét!

- Kérem, ügyeljen az arckifejezésére. Az a csinos fiu, gondolom Deégh Imre, figyel... Helyes. Mosolyogjon egy kicsit... Alig félórája, hogy ismerjük egymást, nekem mégis úgy tetszik, mintha mindig ismertem volna. Még folyton irtózik tőlem. Várjon csak, most meghódítom azt, ami önben a legféltelenebb: a fantáziáját. Bemutakozom... Rádosi Radlen Rihárd. Jó név, kellően vigyáztam rá, pedig vagyonom már nincs. De majd lesz megint. Hirem izgalmasan kalandos. Elég csunya vagyok ahhoz, hogy tetszeni tudjak annak, akinek tetszeni akarok. Tudok löni, kártyázni, lovagolni s mindig van annyi eszem, amennyi a magamfajta úri-kalandornak elengedhetetlenül szükséges. A társaságban senki sem szeret, de nem adok módot senkinek, hogy ezt éreztetni is merje velem. Magam vagyok, de már meguntam így. Keresek valakit, fegyvertársat. Olyan erős legyen, mint én s olyan szép, mint maga. Ni! összeborzadt!... Hogy van-e szíve? Mellékes. Engem szeretni fog, ha akarom. A lába elé teperem az egész világot. Lássá, már nem kérdi, dicsekszem-e?! Azé a világ, aki bír vele! hatalom, vagyon, hódolat, elismerés, siker azé, aki meg tudja szerezni. Kérem, ne feledje, amiket mondtam.

- Hogy mer velem így beszélni?!

- Nem fejezhettem volna ki ennél teljesebben a hódolatomat s bizonyosan tudom, hogy eljárásomat ön csakhamar méltányolni fogja. Azt akarom, hogy ön tudja, ki vagyok és hogy mit keresek itt. Nehogy ön is (behunyta szemét és úgy mosolygott) a mi szép háziasszonyunk szelindekjének tartson majd... Majd csak akkor harapok, ha... De erről még beszélünk, amikor önnek tetszik. Amikor nyugodtabb lesz. Még egy baráti jó tanácsot, ha megengedi. Az a csinos fiú, - Deégh Imre ugy-e? - az jó ember, biztosíthatom, jó ember, de önt szerencsétlenné tenné.

- Báró!

- Barátom! - javította ki nyugodtan a leány szavát a báró. - Ön alig várja, hogy beszéljen vele. Szeretné neki elpanaszolni, mennyire ki nem állhat most engem.

- Igen.

- Nem fogja tenni. Sőt bántani fogja. Körülbelül tudom azt is, hogy mit akar neki mondani. Nagyon egyszerű, nem boszorkányság. Ma este láttam önt s a szép méltóságos asszonyt az Üllői-út 3. szám előtt - -

Gituciban elhült a vér.

- Ön alig állt a lábán. A kapu alá függesztett táblán megnéztem, kik laknak abban a házban. Egy bankár, egy kereskedő s a harmadik emeleten egy úr, ugyanaz, akit másfél óra múlva itt találok, látok önnel beszélni, azután hallok egy rövid szóváltást ön és a szép méltóságos asszony között, látom az ön izgatottságát, ráadásul ismerem az ön helyzetét a házban - -

- És? és? - hebegi a leány, - tovább! Meri még tovább?!

- Nincs tovább. Ön csudálatosan szép.

Fölkeltek az asztaltól.

Radlen karját nyújtotta Gitucinak, átvezette a nagy szalonba s Deégh mellett állt meg vele. Ott meghajlott előtte és szép nyugodtan mondotta Deéghnek:

- A kisasszony beszélni óhajt veled.

Távozott mellőlük; a kis kamarás hívta a dohányzóba, kínálta szivarral, tűzzel, a legkényelmesebb karosszékekkel, - barátkozott vele szörnyen, fecsegett neki, bizalmaskodott volna mindenáron s a báró hagyta, mint ahogy az emésztő, lepihent nagy szelindek türi a mellette ugrándozó, nyirott fülű, hegyeshangu kis pincsit.

Gituci pedig...

Szeretett volna sírni és panaszkodni Deégh Imrének: „Bántottak! ne hagyj! Nincs senkim! Ne hidd, hogy rossz vagyok. Ugye, te nem hiszed?! Csak szerencsétlen vagyok én s magam se tudom már, mit csináljak.”

Nem tudott így beszélni, az a környezet se erre való volt. De meg soha sem mondta ő még azt, amit érzett; mosolyogni, amikor fájt valami, látni, de észre nem venni, és így tovább, - ezt tanulta, ösztönszerűleg, mint ahogy a zöld leveli békát a zöld levélre lapítja az életösztön.

És még valami!

Ösztönszerűen ezt is: restelte, éppen ez előtt az ember előtt s éppen most, amikor nem hitt benne, restelte, hogy szenved, restelte, hogy véle, a leánynyal úgy mer beszélni valaki, ahogy a báró beszélt.

Az volt a szándéka, hogy szemébe vágja:

Maga is olyan hazug komédiás, mint a többiek! Magához menekültem ma s a szeretőjébe botlottam. Ne alakoskodjék nekem, tudom már kicsoda. És én elég oktondi voltam, azt hittem, megmenthet engem, holott magának is csak az a sorsa, ami nekem... Most már készen vagyok. Jöjjön hát az a gazdag nagyúr, aki segít rajtam... Majd ha jó áron megvettek, veszek én is magamnak olyan legényt, mint az úr!

Így akart beszélni.

És most, olyan kisleány, de olyan gyáva kisleány volt, annyira megrémülve, hogy amikor azt kérdezte tőle Deégh: mit parancsol? - tétovázva babrált a köntösén és szeretne volna összéb vonni keblén a csipkéket.

Alig rebegett, talán maga se tudta, mit kérdez, úgy kérdezte:

- Miért jött ma ide? - s mielőtt választ kapott volna, sebesen folytatta: - Kérem, ne mondja, hogy miattam... Igérje, hogy nem kérdez semmit, csak feleljen: megkapta délután a leveletem?

- Nem.

- Mit keresett ma este hatkor önnél - -

- Kicsoda?... Délután ötök jöttem el hazulról.

- Nem igaz, - vágta rá hevesen s hangosabban a leány.

A szép asszony ügyelt rájuk.

Deégh nem felelt, bizonyos számalommal nézte a leányt.

- Én nem hiszek önnek s maga nem hisz bennem. Ugy-e, nem hisz bennem? Feleljen.

- Kíváncsi vagyok a sorsára.

- Ha önre bíznom?

Deégh tagadólag ingatta fejét:

- Óh, én nem merném elvállalni. Különb, ne tréfáljunk. Primitív falusi ember vagyok én az ilyesmihez... Megbántam már, hogy ott hagytam azokat a híres Deégh-jegényeket.

- Hát miért jött Pestre, mit keres itt minálunk? - kérdezte egész izgatottan Gituci, észre sem véve, hogy a szép asszony melléje érkezett.

- Édesem, - szólt gyöngéden Gitucihoz, - helyesen tenné, ha visszavonulna. - Megfogta a kezét. - Még mindig van egy kis láza. - És Deéghnek magyarázta: - Nyugtalankodtunk miatta, erős láza volt az éjjel. Menjen, kedvesem, - mondta, valamivel határozottabban s a leány engedelmeskedett.

Hogy milyen megalázott, milyen könyörgő pillantást vetett Deéghre - s egyszerre, hogy emelte büszke magasra a homlokát és ment.

- Jaj! Gituci! kicsoda remek ember ez a Radlen báró! - lelkesedett neki a kis kamarás a másik teremben, ahol az excellenciások gyakorolták magukat a méltóságban és veregették Gyél Ábrist, a jó ember vállát. - Tudja, hogy ezért az emberért agyonlőtte magát most négy éve egy gyönyörű bécsi asszony! Az orosz követ felesége. A' bizony! És az az érdekes, - pletykázott tovább a lelkes kis kamarás, - hogy a férj elküldte neki prezentbe a golyót. Tudja, azt a golyót!... Bizonyosan ott az óraláncán. Hanem az a muszka se lehetett ám utolsó legény, ugy-e? Ilyesmi, például Ábristól, ki nem telnék.

Milyen undorítónak találta Gituci most ezt a kis hirhordót is!

És mindenkit.

A belső termék folyosóján suhant eléje, - mindig, mint valami jelenség, - Lórika.

- Jó éjszakát drágám. Oh, hogy félttem ma este! Hála Istennek, semmi baj, ugy-e? - susogott áhítattal.

- Semmi, - nyugtatta meg sietve Gituci, hogy mentől előbb szabaduljon tőle. - Jó éjszakát, drágám.

De még ő, a drágám, akart valamit.

- Gituci, édes... Nem is tudom, hogy mondjam... De én igazán nem tudom megérteni, mit talál maga azon a Deégh Imrén?

Jaj, de halkan rebegte ő a fiatalember nevét!

Gituci vállat vont. Feleljen?... Jó, hát felel.

- Azt találom rajta, hogy becsületes ember. És lássa, Lórika, ilyesmit mi eddig itt nem igen tartottunk.

- De... édes angyalom... én azt hiszem, helyesebben cselekednék, ha... Lássa, angyalom, Zsazsa nem nézi jó szemmel.

A leány megragadta a suttogó Lórika kezét, úgy, hogy felszisszent a drágám, mert fájt neki, de nem annyira ezen ijedt meg, attól félt, hogy hangosan mond most valamit az a féktelen leány.

- Szent Isten! Gituci! Csak csöndesen, az ég szerelmére! Meghallja valaki!

Gituci nem is kiáltott. Fogai közt tépte a szavakat, amelyektől vacogott, holtra rémült az áhítatos hölgy:

- Nem, drágám! Azt az embert én nem adom Zsazsa mamának.

Becsukta maga után szobája ajtaját.

Nem volt abban a szobában semmi, amit ne a kárpitos rakott volna belé. Csupa idegen holmi, a palotához tartozó, ami a leányé, az elcsukva szem elől. Egy szalagdarabka se a szobában, hogy azon megismerhette volna valaki: itt egy leány lakik, egy fiatal leány él, nő, fejlődik, álmodik, hisz, remél, ábrándozik, szenved s küzködik... Semmi. Gondosan elrakva, elcsukva, aminek a révén lelkébe lehetne pillantani.

Becsukta maga után szobája ajtaját s úgy, egyedül, amikor már senki sem láthatta, lüktető szívvel rogyott térdre.

Mi lesz most?... Valami történik?... Valami történik?... Valami lehetetlen... Jön az az ember! Óh! ha jönne!... Jön az a gonosz asszony?... Hát jöjjön.

De senki.

Beteg lesz!... Nem lesz beteg. Nem akar beteg lenni.

Az az iszonyu ember pedig, a báró!... Milyen rettenetes a szeme!... Akire azt ráuszítaná! Ha az vállon ragadna valakit!... S milyen fehér, milyen tündöklő volt ma este annak a gonosz asszonynak a válla a mélyen kivágott ruhában...

Rázza a hideg.

Talán mégis láz, csak nehéz álom mindez?!

Mi lesz holnap? Holnapután?... Istenem, hogy a holnap sohasem volt még olyan borzasztó, soha olyan jó se, mint amilyennek ma látszott.

És lopva, bújva még így is, szekrényéhez csúszott, óvatosan nyitotta ki, hogy a kulcs ne zörrenjen s a szekrény mélyéből fehérneműi közül, előhúzott egy kopott, ócska, agyonhasznált, feketekötésű könyvecskét: egy imádságos könyvet.

Babonás ereklje volt az.

Már évek előtt, egy falusi cselédasszony szerezte neki: lopott imádságos könyv, biztos, amit abból imádkoznak.

A leány el se mozdult a szekrény elől, ott, félig térden, félig a földre roskadva, a csipkés estély-köntösben: reszketett, sírt, vonaglott, - imádkozott.

A betűk a könyvben, azokat mondta, egyiket a másik után, mohón, sokat, mind, egyik lapot a másik után, miseimákat, imádságot örömben, gyászban, betegekért, csöndes kimulásért, sokat, sokat, az egész imádságos könyvet, azt az ócska, szennyes, zsíros, agyonkoptatott imádságos könyvet...

De hát megesnék, ha a jó Isten is csak abból kéne, hogy eligazodjék, amit mi mondunk neki!

III.

Jóformán, kezdhethük ismét elülről, hogy: mi történt ott a székelly havasok közt, a tartodi vadászkastélyban, egy októberi péntek délutánján, szombat virradóra, ködereszkedestől hajnali ködszakadásig.

Négy napja nem tágít a köd.

Délben bokáig ér, délután kötésig taposnak benne a hajtók s elcammoghat a medve is alatta. Három napig nem került mackó a cső elé és a fenség kedvetlen volt; negyedik nap, ezen a pénteken, három medve akadt a hajtásba; egy hajtót már ravatalra szállítottak gunyhójába s most raktak a kastély előtt ravatalt, parádésabbat, a medvének.

A kastély, az a drága kastély, csöndes, - akárha az is teli volna nyirkos, nehéz köddel. Az összes ablakok betéve. És körül, éppen olyan csöndes, olyan kihalt a fenyves rengeteg.

Gyél Ábris, a jó ember, ballag maradandó vendégével, a kis kamarással, a kastély előcsarnoka felé s mint már említettük, éppen azon gondolkozik, hogy ezen az ingyenélőn is ideje volna túladni...

Fontos beszélni valója van velem!?... Bizonyosan pénz kell ennek is, megint, hogy kártyázhassék estére...

A dohányzó-hallnak berendezett tágas előcsarnok fehér falain agancsok díszelnek, remek példányok. (Az a huszonkettes maga 500 pengő!) Hamvas szürke szarvasbőrrel bevont puha, mély, szinte ölelő karosszékek (darabja 250 pengő, de 50 pengőt biztos le lehetett volna alkudni), az asztalokon ezüstperemű kristálycsészek a hamunak (50 forint darabja) s eredeti dobozokban a havanna. (Szervusz! A sok drága szivar, csak úgy bitangjában hentereg! A legolcsóbb 80 krajcár!)

- Hát mi kell? - szólott itt, még elkeseredettebben, a jó ember. - Nincs az embernek békessége töletek. Mit akartok velem már megint? - s betette egyik szivardoboz nyitva hagyott födelét.

Olyan elkeseredett volt ő, mihelyt azt érezte, hogy pénzt akarnak kérni tőle. Ilyenkor fájt mindene, kész beteg lett, a dereka, az oldala, a lába odavolt, alig bírta magát, nyögött, sóhajtott, szeretett volna lefeküdni az ágyba.

A kis kamarás előbb tanubizonyosságát óhajtotta adni iránta táplált baráti hűségének.

- Édes Ábris, mindenekelőtt figyelmeztetek, vigyázz erre a Radlenre.

Attól tartasz, - gondolta a jó ember, - hogy itt marad ő is, vendégnek? De ezt csak gondolta.

- Mit vigyázzak rá? Törődöm is én vele!

- Pedig jó lesz törődnöd. Nekem egy idő óta nem tetszik.

- Hát aztán!?

- Úgy veszem észre, a feleséged aféle szelindeknek szoktatja maga mellé.

- Félsz, hogy rád uszítja?

- Nem én rám. Hallottad, az este milyen érdeklődve tudakolta tőle a feleséged, mik a paralízis tünetjei? Mint egy tanult felcser, úgy oktatta a feleségedet. Hogy a szótagbotlás, a pupiláris differencia, a tévétel memória... Te, Ábris, ha csakugyan az volna a feleséged szándéka, amivel a múlt héten fenyegetett, hogy takarékoságod már betegség s gyámság alá helyeztet?!

- Ostoba beszéd! - nyögte a jó ember.

- Igen ám, de hátha rád bizonyíttat valami olyan betegséget?

A jó ember meghökkenve nézett a kis kamarásra.

Eh! ez csak rám akar ijeszteni, hogy aztán annál többet kérhessen tőlem!

- Annyit mondok, Ábris, résen légy! Arra az emberre pedig ügyelj.

- Neked pénz kell most, ugy-e?

- Nem. Egyebet kérek.

Tudtam, - gondolta s ez némileg megnyugtatta. Jól esik mégis, ha az ember nem csalódik barátaiban.

- Szeretném, ha feleségül adnád hozzám Gitucit.

Persze! Jó hozományt is vele! Hát ez a bajod!... De mi jutott ennek az eszébe, hogy éppen most, ma rukkol elő ilyesmivel? - gyanakodott, mint pénzére vigyázó, óvatos emberhez illik.

A kis kamarás nem teketóriázott.

- Feleséged alig fér már össze a leánynyal. Gyűlölik egymást, láthatod. Legalább békesség lesz. Az utcára nem lökhetitek. Mit szépítem előtted, nincs semmim. A nevem. Adsz vele annyit, hogy tisztességesen megéljünk.

- Mennyit?

A kis kamarást mégis zsenirozta ez a cinikus kalmárkérdés.

- Erről még beszélünk. Meglásd, olcsóbban szabadulsz így, mintha - -

A jó ember szavába vágott:

- A feleségem mit szól hozzá?

- Vele már beszéltem. Neki mindegy.

- Elviszed Lórikát is?

Ádika elmosolyodott.

- Már az igaz, jó üzletember vagy. Egy csapásra azt is eladnád? Attól függ, mennyi jár Gitucival. Mi?

- Mennyi?... Majd testálok rátok.

- Ohó! öregem! Úgy látszik megfelelkezel, hogy örökösödési szerződést kötöttél a feleségeddel, amelyitek túléli a másikat, azé a vagyon.

- De jól tudod! - mert ezt nem szerette, óh, de mennyire nem szerette hallani a jó ember. - Gituci mit szól hozzá?

- A feleséged, azt hiszem, éppen most közli vele, hogy megkértem.

Hm!... Milyen postamunka! De sietnek!.. Ezalatt valami lappang... Hogy ő mostanában nem vett észre semmit... És ösztönszerű mozdulattal tapintott a melléhez, oda, ahol a belső zsebében a tárcája volt.

A jobboldalt nyíló szobában beszéltek: Gituci hangja, a feleségié, Lórika is bizonyosan ott sóhajtozik.

Ott, mind a hárman ott voltak.

Gituci éppen a faluba készült; a szép asszony kérette egy szóra. Derékhoz simuló prémes bekecsben, fején asztrakán sapkával állott az asszony előtt. Még sápadtabb, mint Pesten.

- Hova indult, édesem? - kérdezte Lórika.

- A faluba. Juonnéhoz. Meghalt az ura, összetépte a medve.

- Részvéltátogatás, - mondotta a szép asszony. Kit választott kísérőnek az útra?

- Milyen jó szíve van, - dicsérte Lórika.

- Csakugyan, - dicsérte a szép asszony is, - pedig nem látja senki. Az urak még nem érkeztek haza a vadászatról.

Gituci mozdulatlan arccal nézte őket, mintha nem is hallaná, mit beszélnek.

Így viseli magát, amióta eljöttek Pestről.

Lázítóan nyugodt, engedelmes és közönyös. Lórika nem győzött hálát adni az Istennek, hogy ilyen jóra fordult minden. A leány valószínűleg szerelmes némileg abba a fiatalemberbe, akinek levelet írt, de megértette a helyzetet, jelenleg kissé boldogtalan, de majd kiábrándul. Óh, ki nem szenvedett életében, akinek érző szíve van!... Az a fő, hogy Zsazsával megértsék egymást! Az a fő, hogy sorsa biztosítva legyen! Ha egyszer asszony, mindjárt szabadabban mozoghat. A kis kamarás nem valami fényes párti, de a neve jó és Zsazsáék majd gondoskodnak róluk.

Lórika gyűszünyi csöpp elméjében hamarosan megállapodott, hogy ez így nagyon rendben lesz. Gitucit feleségül veszi a kis kamarás és aztán nem lesz többet annyi baj Zsazsával. Szeretett volna ugyan beszélni előbb négyszemközt a leánynyal, de ezt Zsazsa nem engedte. Istenem! csak Gituci ne ellenkeznék!...

Szeliden kezdte neki:

- Nagy ujság, édesem, képzelje, ma délután - -

A szép asszony akarta megörvendeztetni a leányt. Ő mondta:

- Bord Ádám feleségül kérte s maga feleségül megy hozzá.

Gituci parányi meglepődést se mutatott. El volt készülve rá, várta mindennap, hogy valami irgalmatlanság éri. Azóta nem mert cselekedni, félt saját magától: majd történik valami, csak várni kell, bizonyosan történik valami s akkor aztán neki, akármilyen örvénynek! A sors vigye!... Eljöttek Pestről, jött ő is. Itt vannak hat napja, hát itt van ő is. Érkeztek a vendégek, megjött Deégh Imre is; jó, hát megjött. Nem keresi, nem kerüli, tudta, hogy itt lesz s majd történik valami. Itt van Radlen, hadd legyen. Négy nap előtt megérkezett a princ s mintha nem is neki ígérte volna, hogy eljön Tartodra. Olyan közönyösen viselkedik vele szemben is. Tavaly tetszett neki, most nincs kedve hozzá, előbb medvét akar löni... Mindegy! minden mindegy! majd történik valami! Nem kell töprengeni, nem szabad gondolkozni, - olyan jobb ilyen kábultan várni azt, aminek okvetetlenül meg kell történni. És olyan jó, hogy ilyen szer-tartásosan kell viselkedni a fönség miatt, aki kedvetlen, - jó, hogy alig esik egy hangosabb szó, az etiketre ügyel az utolsó darabont is... Lesik, mindnyájan azt lesik, mikor lesz a fönségnek kevésbé zsibbadt a kedve. És olyan jó, hogy ekkora köd van! Teli a lelke is vele az embernek s várhatja fásultan, hogy majd történik valami...

Ime, bekövetkezett. Most hát neki! akármilyen örvénynek! vigyen a végzet!

Ha azt várta a szép asszony, hogy a leány majd kétségbeesetten tiltakozik, panaszkodik, sír s végre megtörik, könyörög, - pedig ezt várta, - hát csalódott.

Mintha egyáltalában jelentőséget se tulajdonítana az egésznek, fejével intett, hogy: nem.

Nem megy feleségül Bord Ádámhoz.

- Pedig milyen jól járna, édesem, - sopánkodott Lórika és nem a leányt, Zsazsa arcát ügyelte. Istenem! csak most könnyörülj rajtunk!

- Én már megigérttem, - mondá a szép asszony.

A leány vállat vont.

A szép asszony is tudott uralkodni magán, tudott úgy tenni, mintha nem látná, amit nem akart meglátni. Szeliden, az előkelő jószág, a fensőséges okosság hangján, hisz' őt zsenirozza, búsítja, hogy ilyen szigorúságra kényszerítik, - beszélt a leányhoz:

- Maga, édesem, erőnek erejével lehetetlenné teszi a helyzetét nálunk. Ha a leányom volna, magaviseletét akkor se tűrhetném tovább. - És még szelidebben, még jószágosabban mélyesztette vércsekarmait annak a szívébe: - Ha az én leányom volna, akkor is csak örülnöm kellene, hogy még idejekorán feleségül adhatom egy jónevű emberhez. Egy tisztességes emberhez.

A leány erre is nyugodt maradt. Arca mozdulatlan, sápadt.

- Őrizzük meg legalább a látszatot, - folytatta a szép asszony, halkabban, mintegy saját maga előtt restelve, hogy ilyesmire kénytelen. - Ön tudja, családunknak mennyi hálával tartozik.

Gituci bólintott.

- Ezután is gondoskodni óhajtok sorsáról, ha tanácsomat követi. Ne feledje, ez részünkről szívesség, nem pedig kötelesség. Ha arra számít, hogy férjem törvényesen adoptálni fogja: csalódik. Ezt én meg nem engedem. Kívánja tudni, hogy miért?

- Tudom.

- Helyes. Én azonban nem tudom, micsoda... micsoda bohóság kábította el újabban, mert különben okos, érdekeire ügyelni, számítani tud s helyzetének kényelmét ismeri. Hogy képes kockáztatni?... A veszti rohan és kompromittál minket is. Ezt, amíg környezetünkhöz tartozik, kötelességem megakadályozni.

Óh! milyen nemesen gondolkozik, még most is, méltó fölháborodásában is! Lórika, például, bizvást csodálhatta.

- Mondjuk, tegyük föl: szeret valakit. Ártatlan, kisleánykás ábránd, nagyon csinos, megható s mi tudjuk, hogy ön mennyire naiv. Kérem, engedje meg, hogy gyöngéden kiábrándítsuk. Lássa, édesem, az a szegény ember bizonyosan azt hiszi, hogy magácska lesz a Gyél vagy örököse. Kisértse meg, világosítsa föl... Vajjon beérné annyival, amennyire ön tőlünk számíthat!? El merné önt vállalni, az ön igényeit, az ön pávatermészetét... Úgy néz rám, képes volna egy kanál vízben megfojtani!

Lórika keresztet vetett.

- Ma péntek, - folytatta a szép asszony. - Vasárnap megyünk innen. Addig meggondolhatja. Vagy azt teszi, amit én óhajtok, vagy megválunk egymástól. - Futó mosolylyal ajkán, még hozzátette: - Zárdába vonul szerelmével...

A leány még erre se pirult; sápadtabb már nem lehetett.

Mintha saját magát kérdezte volna:

- Csak azon csodálkozom, hogy nem fél a botránytól?... Még itt a fönség.

- Óh, dehogy. Maga, édesem, nem fog botrányt csinálni.

- Ha mégis?

A szép asszony mosolyogva intett: nem! nem! nem lesz botrány belőle.

- Ismerem én magát, édesem. Okos leány maga. Emlékszik arra a komornámra, akit most két éve bocsátottam el s botránnyal fenyegetőzött? Két heti fölmondást emlegetett - -

Gituci összerázkódott.

- Édeseim! - sikoltott Lórika, - az ég szerelmére!

Csöppet se hangosabban, most Gituci beszélt.

- Az vagyok, amivé itt lettem. Ismerhet. Maguk tettek ilyen né. Tisztában vagyok a sorsommal is, undorítóbb helyzetbe alig kerülhetek, mint amilyenben most vagyok. Ahogy az őzet kötik a verem fölé, hasznomat vették, megkínálták velem az angol fönséget. Hogy annak már nincs étvágya rám?!... Mindegy! Az én bajom! Eljött, a Gyél-kastély vendége, ez a fő!... Ennyi hálaival csakugyan tartoztam a családnak. Véletlenül, leány vagyok még, de tisztességes leánynak már nem tanácsolnám, hogy szóba álljon velem.

- Gituci! - esengett Lórika és sírt, igazán fájt már a szíve. - Ez csakugyan borzasztó!

A szép asszony hajlandó volt tovább is hallgatni a leányt.

- Szép vagyok, ugy-e? Fiatal? Szeretne ilyen lenni. Apránkint rám unt, azután irigyelt, most gyűlöl. Okos leány vagyok, mindent értek. Értem, mennyire gyötri a helyzete. Nem külömb a helyzete, mint az enyim. Az, hogy van vagyona, de más nincs. A többi: rang, előkelőség, mind csak látszat. Társasága? Az urak is kezdenek már elmaradozni... Mindezt én is megszerezhetem. Megtanított, hogyan kell, látom gyermekkorom óta. Most attól fél, hogy szeret valaki, egy becsületes ember, akinek - -

A szép asszony eléje lépett. A leány halálra kész nyugalommal, mind azon a színtelen hangon, folytatta:

- akinek ön nem kell.

Lórika a kezét tördelte. Az ég szerelmére!

A szép asszony az ajtóra mutatott: takarodjék!

Gituci, mintha nem látná, mondta tovább.

- Még ma megkérdezem, feleségül vesz-e? Ha igen, az Isten megkönyörült rajtam. Egy keztyűt el nem viszek innen. Ezért indultam hozzá Pesten is, amikor a küszöbe előtt önnel találkoztam. Ön is ezért kereste akkor, ezért hívta most ide, ugye?... Ha nem kellek neki?!... Nem csodálnám. Hogy hihetne bennem? Bennem, aki az ön környezetéhez tartozik...

Már sápadt volt a szép asszony is. Engesztelhetetlen gyűlölet a szemében, rettenetesebb, mert még mindig tudott uralkodni magán.

Lórika, szegény, a leány elé borult, a térdit ölelte s az volt a rémítő, hogy zokogni nem mert ő sem, úgy könyörgött csak suttogva:

- Szent Isten! Gituci! Végünk van...

Majd Zsazsa felé tárta karját, annak is könyörgött:

- Zsazsám, édes... Zsazsám...

A szép asszony végigmérte őket, megfordult s kiment.

A leány szeliden, de határozottan eltolta magáról Lórika karját:

- Bocsásson.

- Gituci, mi lesz belőlünk?!

- Csak magára gondoljon.

- Csak magamra? De hisz' én vagyok... én vagyok...

Nem merte kimondani a szerencsétlen. Még most se merte kimondani: én vagyok az anyád.

A leány hajolt le hozzá. Ő sajnálta, szánta a boldogtalant. De csak sajnálta.

- Tudom, - mondta neki szeliden, - tudom. De ezt előbb kellett volna bevallanunk egymásnak. Már most mindegy.

Csönd.

- Nem érzek belőle semmit, - szólt búsan s merően nézte az anyját. - Pedig jó lett volna! De sokszor vágytam rá... Saját maga pusztította ki belőlem... Az anyám! Az anyám! - ismételte s olyan révedezve keresgélte anyján valamit, amit szerethetne.

- Én csak jót akartam, - nyöszörgött Lórika. Mi lett volna belőlünk! Mennyit imádkoztam! Hogy félttem mindig!... Ha Zsazsa meg nem könnyörül rajtunk, mi lett volna belőlünk?! Istenem, mennyit szenvedtem! Ha azt tudná, Gituci, mit szenvedtem én titokban magáért, annyi idő óta...

Zokogott. Leánya köntösébe rejtette arcát, mert már nem tudta zokogását elfojtani.

Szinte sötét volt a szobában. Az ablakokon a köd.

- Ki volt az apám?

- Szent Isten! - s még görcsösebben ölelte leányát. Gituci érezte, milyen riadtan dobog a boldogtalan teremts szíve, hogy zihál a melle. Rimánkodik. Alig hallani: - Ne, ne kérdezze... sohasé... inkább meghalok...

- Valami szegény, névtelen, ugy-e?... Mert hiszen, ha valami - -

- Gituci, - nyöszörgött Lórika, - fáj, ne bántson.

Dehogy bántotta. Mindegy már minden.

- Én majd megkérem Zsazsát... Hogy bocsásson meg nekünk. Az Isten megsegít minket, Gituci. Most így mi lesz belőlünk?

Gituci ráhagyta.

- Igen, igen, tegyen, amit akar, jó, jó, csak menjen hát, kérlelje meg Zsazsát.

- Itt megvár?

- Meg.

Lórika sietett Zsazsa után. Addig kérleli, míg meg nem bocsájt. Mert különben mi lesz belőlük? Gituci is megbánta már, amit mondott. Gituci jó szívé, Zsazsa is jó szívé s a jó Isten nem engedheti, hogy ebből baj legyen.

Istenem! istenem! én úgylis meghalok, - gondolta Lórika, - hogy illet meg kellett érnem! Mivel érdemeltém én ezt?!... Már minden olyan szép rendben volt, Gitucit fölneveltük s tessék, Zsazsa megharagszik ránk!... Hova megyünk innen? Miből élünk? Ki veszi feleségül?...

Az a Deégh!

Kivált Deégh Imrére haragudott. Ha az nincs, hát semmi baj. A kis kamarás várhat még néhány hónapig, Gituci majd kiábrándul s aztán feleségül megy a kis kamaráshoz. Csak Zsazsa ne haragudjék!

Igen, de Zsazsa haragudott.

- A méltóságos asszony meghagyta, hogy senkit se bocsássonak be hozzá, - mondotta Marie a komorna s halkabban megkérdezte Lórikától: - Mi lelte megint? Baj van?

Lórika intett: baj, baj, de mekkora!... Istenem! - sóhajtott s a komorna is bólintott. - Nehéz az élet ilyen helyen!

- Én talán mégis bemehetnék?

- Megpróbálhatom.

Marie, nesztelenül, óvatosan nyitott be úrnőjéhez. Csakhamar ki is jött tőle. Intett Lórikának, hogy: jaj! jaj! iszonyu! szó sincs róla!

- Ilyenkor jobb is békét hagyni neki.

- Mit csinál? - kérdezte suttogva Lórika.

- Semmit, - súgta a komorna. - Fekszik a diványon, be van hunyva a szeme. Mi lelte?

Hogy mi lelte!?... Lórika is integetett a kezével: jaj! borzasztó!

- Marie, édesem, mondta neki, hogy én vagyok?

A komorna bólintott. Mondta, mondta, de rá sem hallgat az ilyenkor az emberre.

- Csak intett, hogy takarodjak előre... Jól mulatunk ma! Nekem pedig még föl is kell öltöztetnem, mire a vadászok bejönnek.

Szent Isten! mi lesz hát most?... Pillanatig tanácstalanul állott Lórika. Panaszkodni is szeretett volna a komornának, annak a hűség, jó Marienak, de meg szólni se igen mert Zsazsa ajtaja előtt. Hátha behallatszik!...

Nagyot sóhajtott és Marie is sóhajtott.

Lábujjhegyen tért vissza, Gitucit azonban már nem találta a szobában. Bekukkintott az előcsarnokba, - senki, ott se. Hová lett?... Az előcsarnok ajtaja nyitva, künt a fenyves rengeteg, a sötét havasi erdőség. Elbujdosott! - rémült meg Lórika, - az ajtót is nyitva hagyta maga után... Sok regényben olvasott már Lórika ilyen borzasztót. Az ajtóhoz szaladt, lábujjhegyen oda is. Milyen köd! s ez a nedves hideg! biztos hűlés! - és borzongva tette be az ajtót. - Istenem, csak meg ne hűtse magát az a szegény gyermek...

Elhatározta, vesz ő is magára valami meleget, talán azt a kapüsonos himalajaköponyeget, azt a sötétzöldet, amit három év előtt hozott Zsazsa Biarritzból? Zsazsa a tengerparton hordta azt, amikor szél fújt, az jó lesz! - és megy ő is, megkeresi Gitucit, akárhová lett...

Johann jött az előcsarnokba (bizonyára a szivarok közt készült rendet csinálni), ő talán adhatna némi útbaigazítást, merre tünt Gituci.

- Johann, lelkem, nem látta?

- Azzal a Radlen báróval mentek a falu felé.

- Hát nincs egyedül, szegény gyermek, hála Istennek.

De Lórika azért mégis utána megy, csak előbb vesz magára valami meleget.

Fölsurrant a szobájába, még mind lábujjhegyen járt, ott kellemes jó meleg volt, mert már fűtöttek és gyöngéd narancsvirágillat érzett a levegőben. Zsazsa minden karácsonyra hozatott Nizzából Lórikának néhány üveg fleur d'orangert; cukorra csöppentve vagy egy pohárka citromos vízben, nagyon szerette azt Lórika és az idegeinek is mindig jót tett. Úgy csillapít! A formás nizzai kék flakon most is ott az ágy mellett lévő asztalkán. Lórika sóhajtott, készült,

hogy előkeresi azt a himalajaköpönyeget, de előbb a kék flakonból csöppentett cukorra, most, ilyen esetben, tíz csöppnél is többet, aztán leült egy percre, amíg a cukrot elszopogatja.

Istenem, milyen szerencsétlen is ő!... Bárcsak inkább meghalna... Semmi öröme se volt az egész életben... Legjobb volna meghalni...

És imádkozott is egy kicsit.

Aztán, mint esős őszi alkonyatkor a gubbaszkodó tyúk, válla közé húzta fejét s mire a cukrot elszopogatta, elszundított ő is, abban a narancsvirágillatu, kellemes jó meleg szobában.

IV.

Amint Lórika magára hagyta Gitucit, a leány egy pillanatig nem tudta, mihez fogjon. Menjen vagy maradjon?... De hát minek is gondolkozzék! Mint akit az örvénybe taszítottak, annyit még érez, hogy hull, hull, - szinte jól esik neki az a szédítő, sebes zuhanás és nem kiabál, nem kapkod, kéjes borzongással várja a pillanatot, az utolsót, amikor leér és halálra zúzza magát.

Lassan indult s nyitott át az előcsarnokba.

A kis kamarás várta. A jó ember már odébb állt; a vége úgyis csak az lesz, hogy az ő pénzébe kerül az egész komédia; majd megtalálják! hagy keressék!

A leány elhaladt volna mellette, ügyet se vetett rá.

- Gituci!

Megnézte. Igen, igen, ez a kis ember, ez!... Nem neheztelt rá, még csak nevetségesnek se találta. Olyan szegényen állt előtte. Inkább megszánta, szeretett volna adni néki valamit.

- Maga megkért? - mondta szeliden. - Feleségül akar venni engem? Mi jutott eszébe?

- Én - -

Azt akarta mondani, hogy „szeretem”. A torkán akadt.

- Én csak a javát akarom, - igazolta magát a kis kamarás. - Mind a ketten jobban járnánk... és... és szere - -

- Ádika!? Nem resteli?!

Ott akarta hagyni. Kis göröngy, majd megbotlott benne. A kamarásban mégis lobbort vetett a néhai Bord-büszkeség, - így rugná félre ez a leány!

- Hát mire számít, Gituci? - mondta izgatottabban.

- Magára, Ádika, nem.

- Mert koldus vagyok, ugy-e? - haragudott a kis kamarás. - Maga is olyan szegény, mint én. Mit akar? Mit remél?... Megkértem a kezét becsületesen, a nevemet adom s ezt éppen maga, Gituci, nem kicsinyelheti.

Gituci ezért se neheztelt meg s éppen ez a közömbösség izgatta a kis gavallért.

- Kire számít? Deéghek nincs pénze, az a Radlen se veszi feleségül, arról biztosíthatom.

Mintha végszóra érkeznek, belépett mögöttük, az előcsarnokba Radlen. Prémes bőrkabátjában volt, szájában kurtaszáru angol pipával. Nem vették őt észre. Megállt az ajtóban.

A kis kamarás tüzesen folytatta:

- Azt tudja jól, hogy itt nincs már maradásunk. Én sem bírom már tovább, magát pedig elmarja Zsazsa, mert belébomlott a trubadurba, abba a szemforgató Deégh Imrébe, aki magát is bolondítja.

Gituci végignézte, de úgy, hogy elakadt a kis kamarás szava.

Parányi indulat nélkül mondta néki:

- Cselédek vagyunk, Ádika, mindketten. Nekünk itt fölmondtak. Én már pakoltam. Nézzen más hely után maga is. Ki-ki cepelje a saját batyuját.

És menni akart.

A kis kamarás - a féreg is fölkunkorodik, ha így rátaposnak - úgy lépett eléje, mintha vállon akarná ragadni.

- Te! - hangzott mögöttük a Radlen mély, erős hangja.

Akár gerenda zuhant volna a nekipirult emberkére. Gituci is összerezsent. Radlen nyugodtan jött feléjük, szeme az összehúzott bozontos szemöldök alól fenyegetően villogott a kis kamarásra; úgy közeledett, mintha agyon akarná taposni.

- Mit akarsz? - hebegte Ádika.

- Kérem, - szólt Gituci, ő is ijedten, halkán, - ne bántsa.

A báró bólintott, köszönt a leánynak.

- Látom, készül valamerre; megengedi, hogy elkísérjem?

Gituci vállat vont. Amint tetszik... Pedig inkább azt akarta mondani: nem.

Egy pillanatig kínos csöndben voltak.

A kis kamarás megérezte, milyen lovagiatlan helyzetbe került. Ezt nem tűrheti, elszántan támadt Radlennek:

- Nekem szólál az imént?

Radlen rá se nézett. Gituci indult, ő követte.

- Megállj! - kiáltott Radlen után.

A báró megállt s csak úgy, a bajusza közt dörmögte:

- Ne alkalmatlankodj itt tovább, mert megrázom a füledet.

- Még számolunk,- fulladozott a mérges emberke.

Radlen mosolygott. Dermesztően rút volt.

- Kotródj, - mondta, mintha valami vásott kölyket kergetne maga elől s ment Gituci után.

Megölöm, - toporzékolt Ádika, annál dühösebben, mert érezte, hogy fél ettől az embertől. Nem az életét félti; a köteles kaszinói bátorságnak csöpp híjja se volt benne s utóvégre, ha mégannyira meg is alkudott már a mindenáron élni kész emberek uzsorás sorsával, - mert éppen az ilyeneket nyúzza a sors, - maradt a boholti Bordok véréből az ereiben. Mégis, félt Radlentől, nem az erejétől, inkább a nézésétől, a mosolygásától, valamitől, amire hasztalan fogna pisztolyt. A pisztolyt nem merné elsütni s menekülni se merne előle.

Így félt tőle Gituci is.

Mellette ballagott Radlen a falu felé ereszkedő erdei ösvényen, egyet-mást kérdezett is, ő felelt neki, vagy csak bólintott de inkább szeretett volna szaladni, be a fák közé, a ködbe, elbujni előle és ugyanekkor érezte, hogy ez az iszonyu ember többé el nem marad mellőle hasztalan bujnék, nála a sorsa, ez hozza a végzetét és az olyan borzasztó, mint amilyen ő, amikor mosolyog. Szeretett volna segítségért kiáltani: „Deégh! Deégh!” - s érezte, hogy ez az ember tudja: „te most Deéghre gondolsz...” És nem mert, nem akart Deégh Imrére gondolni; azt is, azt még jobban féltette, mint magát.

- Napok óta várom már, hogy így együtt lehessenek önnel. Kérem, ne féljen tőlem.

- Nem félek.

- Emlékszik mit mondtam Pesten? Önnek szüksége van én rám. Most, ma lesz rám szüksége.

Gituci görcsösen szorította össze fogait, úgy intett: nem! nem!

Rá is nézett; csodálatosan könnyörgő, engedelmes, kisleányos volt a szeme. A járása is bizonytalanabb lett e pillanatban, mintha a térde rogyott volna meg, megcsúszott a ködtől ázott ösvényen, Radlen a derekához kapott, különben elesett volna. Irtózva lökte el magától Radlen kezét:

- Ne nyúljon hozzám! - sikoltott s nyomban megrestelte, hogy így elárulta félelmét.

Egyben, ösztönszerűleg, éppen a gyöngeség megalázkodásával védekezve, békíteni akarta, mert mentegetőzés volt a hangjában:

- Olyan csúszos itt az út... majd elestem...

- Ismétlem, jóbarátja vagyok, ne féljen tőlem, - biztatta a báró s kinyújtózkodva, egy elég vastag ágat markolt meg. Egy rándítással leszakította, hosszú sebet hasítva a fenyőfa törzsén.

- Minek az? - kérdezte Gituci. Rémületében még mosolyogni is próbált.

- Hogy legyen mire támaszkodjék.

A báró kigombolta prémes bőrkabátját, csipője felé nyult, hátra, a kabát alá s szeliden, - nem is volt kellemetlen így a hangja, - tréfálkozott:

- Meg ne rémüljön! Kés... Mekkora nagy kés... Mindig nálam van.

Viseltes bőrhüvelyt gombolt le csipőjéről; a hüvelyben jó kétújj széles, araszos hosszúságú, erős pengéjű nyitott kés volt.

Lassabban haladtak. Menetközben a letépett fenyőágról vagdosta a galyakat, botot faragott a leánynak s magyarázta a kését:

- Jó angol bicska, hűséges társam tíz esztendő óta. Aféle amerikai cow-boy tempó, de biz én lakodalomra se megyek enélkül. Mintha nem is volnék felöltözködve, amíg ez nincs rajtam.

A leány nem tudta levenni szemét arról a késről. Mintha véres lett volna!... Akár vaját szelne, olyan puhán hántotta vele a báró a fát... Hogy odaillett a kezébe! És milyen szeplős, szőrös a keze! milyen erős!

A bot elkészült.

Egy mozdulatát se tévesztette Gituci, kísérté szemével, mint akit hipnotizáltak. Megkönnyebbültén vett lélegzetet, amikor Radlen hüvelybe dugta a kést s a hüvelyt visszagombolta csipőjére.

De Gituci azért még látta, mind azt a kést látta.

- Megvan! - s odanyújtotta neki a botot. - Hogy el ne csússzék. A karommal meg se merném kínálni. Nem fogadná el, ugy-e?

- Kérem, - szólt hirtelen, habozás nélkül a leány.

Radlen karját nyújtotta, Gituci engedelmesen belékapaszkodott. Így most még inkább irtózott tőle, de nem félt annyira.

- Láss, - mosolygott a báró, - az ijedős gyerek is így szokik a sötétséghez. Hogy reszket!... Anyyira irtózik még mindig tőlem?

Gituci intett, görcsösen: nem! nem! ő nem irtózik!

- Szerelmet akarok vallani önnek.

- Nem! - tiltakozott Gituci, de inkább könnyörgés volt már az s verejték lepte el a homlokát.

Radlen nyugodtan beszélt:

- Ez lesz életemben az első ostobaság talán, mondjuk, az első gyöngeség, amit elkövetek, de ezt el akarom követni. Szeretem. Ahogy én tudok, a magam módja szerint. Ábrándos sóhajtozást ne várjon tőlem. Persze, ön is úgy képzei a szerelmet, hogy akkor okvetetlen süt a hold, merő ezüst, csupa bimbó és harmat a világ, a szíve is másként dobog annak, aki szerelmes... Sápadt fattyu az ilyen érzés, megfázik egy kis szélről az életterlen.

Gituci összerogyott volna, ha Radlen elbocsátja a karját. Erősen szorította magához, szinte ő vitte a leányt s az ment, engedelmesen.

Radlen folytatta:

- Soha, érte, soha nem mondtam még senkinek így, hogy: szeretem. Ha valaki szembe kacagott volna érte!... Láttam magam: rút vagyok, félig nyomorék, semmi jogom ahhoz, ami szép, ami másnak önként kínálkozik. Erőszakkal lett az enyim mindig, amit akartam. De az enyim lett. Hanem... gyönyörűséget nem szerzett... Maga is az enyim lesz.

A leány reszketett.

- Ha másként nem, erőszakkal maga is. Azt akarom, hogy szeressen. Szeretni fog. Ha képes lesz megérteni, akkor... Óh, milyen boldog, milyen hálás tudnék én lenni!... Ha így nem, hát maga is csak úgy, de az enyim lesz. Kényszeríteni fogom, hogy szeressen. Nincs olyan nagy, olyan jó, amire képes ne volnék magáért... bűn sincs olyan rettentő, hogy visszariadnék. Megérdemlem, hogy szeressen.

Hogy tüzel, milyen izzó a férfi karja s mintha sziklát készülné gördíteni, úgy dagadnak acélcsomóba karján az izmok.

- Irtózik tőlem? Annál jobb. Ismerjen meg teljesen. Nem afféle asszonykézbe való játékszer vagyok. Mint a késem. De ha bántani tud vele... Gituci! Nincs ember a világon, akinek több oka volna az irgalmatlanságra, mint nekem. Anyám céda teremtés volt, megcsalta az urát s az a gyáva, tehetetlen ember születésem percétől tudta, hogy én az anyám bűne vagyok. Mégis a fiának vállalt, mert nem tudott élni a nélkül az asszony nélkül. Hozzászokott, mint a pálinkához. Szerelem!... Akár a sárban, úgy vergődött benne. Apám, az igazi!?! Eh! mi közöm hozzá!... Arra emlékszem, amióta emlékezni tudok, hogy ez az apám gyűlölt. Fojtogatott a szemével, valahányszor rám nézett. Tízestendős koromban sajnáltam, mert már akkor megértettem az anyámat is; láttam, milyen lealázóan bánt vele az a hiu asszony s neki egy szava sincs, csak a szakállát simogatja és mind fehérebb lesz a szakáll, a háta mind görnyedtebb, szeme beesettebb - és szerettem volna, ha egyszer jól megveri az anyámat... Csak engem gyűlölt. Egyszer kivitt magával lovagolni; az áradt Maros partján, ott ahol legszakadékosabb, vágatni kezdett és űzte, verte az én lovamat is. Láttam, rögtön tudtam, mit akar. Szorított a part széle felé. Azt akarta, hogy lovastul a folyóba veszekedjem... A ló kitört, nem akart megdöglenni, engem levetett, az ő lova keresztül taposott rajtam, akkor nyomorodott így el a félvállam. Felgyógyultam... Szegény ember! azután még jobban gyűlölt s kétszeresen irtózott tőlem. Nem ok nélkül beszélem ezt magának. Képzelteri, milyen szelid érzelmek közt növekedtem én azután! Két századdal korábban dicső rablólovag lehetett volna belőlem!...

Gituci lélegzetfojtva hallgatta.

- És az ön sorsa? Ugyan mennyivel volt a sors önhez kegyesebb, mint énhozzám? Szelidebb talán, de annál galádabb. Rám ökölrel támadt, önt ölelve akarná megfojtani. Aki megalázkodik, annak vége. Ne higgyen a sorsának. Perfid gazember a sors, én ismerem. Mivel kecssegteti?... Ez a kis csirkefogó, ez a Bord, aki házbérhez s néhány garas zsebpénzhez akar jutni az ön révén?... Az angol fönség, aki esetleg beleegyezne, hogy néhány napig szórakoztassa s azután, és azután... És a harmadik, az a szép fiu?!...

- Ne! ne! kérem! - könyörgött a leány, szorongva s verejtékben fürdött már egész teste.

Mint álomban, amikor azt álmodja az ember, hogy szakad rá valami, valami tömérdek, iszonyu, rettentő, egy egész hegy és menekülni kellene, szaladni onnan, de nem tud moccanni, a kisujját se tudja mozdítani és kiáltani se tud.

- Ne ámítsa magát. Az az ember tudna talán néhány csinos verset írni magához, de a sorsát ne bizza rá. Maga erősebb, mint ő; egy esztendő nem telnék belé, ráunna a sóhajtozásaira, lenézné, sajnálná, megvetné s a végén... menthetetlenül megcsalná. Ön még nem ismeri saját magát, soha próbára se tette még az erejét. Kisleányos ábrándok hazug szentimentalizmusában ringatózik, csupa pókháló, amivel körülszötte magát s azt hiszi, hogy már nem mozdulhat, bilincsekben van. Mozduljon csak egyet, meglássa, hogy tépi szét az első szabad lélegzetvételle!... Nézze! Az az ember ismeri a maga helyzetét, látja, hogy az örvény szélén van, látja, hogy ez az irigy bestia, ez a telhetetlen, ez a vénülő hetéra, ez a Gyél asszonyosság gyűlöli magát, mert éppen ő neki nem kell; látja azt is, hogy maga szerelmes - és mit csinál?... Itt hamleteskedik, itt ténfereg mélabús sápadt pofával, ahelyett, hogy kézenfogná magát: gyere!... Mit akar ilyen emberrel!? De meg ha vinné is!... Gondolkozzék csak, Gituci! Szegény ördög, meddig volna képes elhitetni önnel, hogy a szegénység poézis? Hogy a világ elfér az ember ölében?... Nem igaz! A paraszat nem lehet zsákba kötni. Önnek gazdagság kell, legalább is akkora, mint ez a Gyél-vagyon, amelyben felnőtt s amelyhez joga is van. Igen, joga van hozzá s az öné, mihelyt az asszony, Gyélné, nincs többé az útjában. Mert Gyél Ábrinak kötelessége önt leányává fogadni s meg is tenné, ha a felesége nem ellenezné. Gituci! nem érzi, hogy magát el akarja ámítani, meg akarja csalni a sorsa?... Legyen erősebb. Nincs végzet, a végzet jó cseléd; ha bírunk vele, azt cselekszi, amire kényszerítjük. A végzetnek kötelessége, hogy eltakarítsa a maga útjából az ilyen apró akadályokat.

Radlen megállt. Merően a leány szemébe nézett:

- Maga kész volna megölni azt az asszonyt!

Gituci didergett.

- Igen?

- Igen, - pihegte a leány.

Irtóztató! irtóztató! És azok a hegyek, a rengeteg erdő, a köd, a terjedő homály, az a csönd - - mintha egy lélek se élne már a világon.

- Fázom, - panaszkodott.

És fázott és forrósága is volt, és lihegett és vacogott.

- Az enyim lesz, - súgta néki Radlen.

Átölelte a derekát, úgy vitte tovább s mint az olvadt ólom, olyan izzó, emésztő, amit suttog a leány fülébe:

- Már az enyim vagy. Szeretni fogsz. Elpusztítom azt, aki közénk mer lépni. Akkor fogsz szeretni, ha látod, mire vagyok képes érted. Imádni fogsz. Elhoz a bűnöd, ha magadtól nem jössz. Van fekete boldogság is.

Egyszerre előttük a falu, az erdő alatt, a völgykatlanban szigorgó Tartod. Nagy zsupsüveges vityilók, mintha megannyi móc-sipka lenne mindeniknek a fején, amint összebújtak melegedni a ködben. Egy kutya vonított a faluban.

Gituci összerázkódott, Radlen elbocsátotta a derekát.

Ha innen most magam mehetnék le a faluba, - gondolta a leány s valami különös, megmagyarázhatatlan sejtelen biztatta: - egyedül, minden áron egyedül kell menned!

Nem merte kérni Radlent, hogy ne kísérje tovább.

Radlen szólott:

- Menjen egyedül.

Gituci alázatosan bólintott. Hát nincs már olyan gondolata se, amit ez az iszonyu ember ne ismerne!

- Menjen. Én itt megvárom.

Dadogva mondta:

- Mindjárt jövök... Juont összetépte a medve... gyerekei vannak... a felesége is... csak azért... mindjárt jövök...

Halálos fáradtan, lassan, maradozó lépésekkel ment a falu felé. Nehéz terhet visz és olyan kimerült, álmos, a szemét is alig tudja nyitva tartani. Jó volna ledőlni az útszélen s pihenni, aludni, soha föl nem ébredni.

De érzi, hogy tekintetével követi az az ember s menni kell és majd vissza kell jönni.

Óh! Istenem!

V.

Miért jöttem én ide? mit keresek én itt? - gondolta Juonék vityilója előtt a leány, de azért csak benyitott.

Erős pálinkaszag és füst; a tűzhelyen egy fazék körül pislogott a parázs; lámpa lógott a mestergerendáról s a lámpa mellett, madzagra akasztva, két száradt hering; hátul, a sarokban, valami ágyforma vacok; a másik sarokban, földre teregetett kukoricakórén feküdt egy kecske. Az asztalon, korsóban, a pálinka s ott állt a két vén hajtó, a nyírott bajuszu, meg az öregebbik, fejükön a báránybőrsipka.

Juonné a tűzhely mellett síráncozott: Istenem! Atyám! Szent Isten!... A gyerekek puliszkát majsoltak.

Az ágy előtt, puskával a vállán, levett kalappal: Deégh Imre.

Gituci csöppet se csodálkozott.

Itt van?... Persze. Gondolhatta volna, hogy itt lesz s ő is azért jött ide. Milyen jó ember! A medve összetépett egy hajtót, a többiek nem törődtek a hajtóval, ez eljött hozzá.

- Jó estét.

- Jó estét.

Kezet fogtak.

Előttük a halott, gyűrött lepedővel leterítve, szennyes, kékcsíkos párna a feje alatt, a párna alól kilátszik a kukoricakóréval kevert szalma, amivel az ágy van töltve. Éppen mint a kecske alatt az alom. Csak annyi, hogy a kecske még élt s jóízűen kérődzött.

Juonné szorgalmasan szipogott, hogy:

- Szentséges atyám, mi lesz most mivelünk? mehetünk koldulni, a gyerekekkel! Inkább üssenek agyon minket is...

Közben megkeverte azt, ami a fazékban főtt s erjedt, csípős káposztaszag gőzölgött a fazékból, amikor leemelte róla a födelet.

Valamit kellene szólni annak az asszonynak... Gituci nem tudott neki mondani semmit.

- Mikor temetik? - kérdezte Deégh.

- Holnap, instállom, - lelkenedett Juonné. - Már csinálják a koporsót. Három forint nyolcvan, csak maga a koporsó.

- A szerencsétlenek, - mondta franciául a leány.

- Gyerünk, - szólt szintén franciául Deégh s pénzt adott az özvegynek. Az arra még keservebben sírt és csókolgatta Gituci kezét is.

A leány irtózva kapta el tőle a kezét.

- Az Isten áldja meg a méltóságáékat. Adjon sok szerencsét az egész életre! - és a két hajtónak is dicsérte őket: - Milyen szép pár! A jó Isten is egymásnak teremtette őket!

Egymásra néztek.

Ahelyett, hogy mentek volna, ott álltak tovább.

- Nagyon szerencsétlen vagyok, - suttogta a leány.

Deégh nem szólt rá.

- Maga, ugy-e, nem hisz nekem?

- Nem.

- Szeret?

- Szeretem.

És nem mozdult egyikük se.

A leány, lehorgasztott fővel, mind a halottat nézte. Deégh is.

Gituci beszélt. Lélek nem volt a hangjában:

- Ha szeret, miért nem vitt innen? Miért várta be, hogy ennyire jussak? Miért jött utánam, ide is? Miért várta be, hogy ne tudjon többé hinni bennem? Ha szeret, nem ez lett volna a kötelessége.

- Későn érkeztem. A természetén én már változtatni nem tudok. Legföljebb engem is magával ránt a katasztrófába. Ahová én vihettem volna?... Az az igénytelenség, kis hijján a szegénység. Meddig érezte volna ott jól magát? Szegény ember vagyok én ahhoz, hogy feleségül kérhettem volna.

Gituci nem védekezett.

- Hát nem kellek?

Deégh szomoruan intett: nem.

- Még szerencsétlenebbé tennők egymást.

- Kérem, - szólt elszántan a leány, - vigyen innen! Ne eresszen többé vissza!

- Óh! Az lehetetlen. Hová vinném?

Pillanatig hallgatott, azután elfordult s lassan indult. Deégh követte.

- Nem! - szólt hangosabban, - ne kísérjen.

- Már sötét van.

- Mindegy. Magam akarok menni. Isten áldja.

Sietve távozott, szinte szaladt a falun keresztül. Deégh utána s már-már beérte, amikor azt látta, hogy a leányt várja valaki az erdőszélen.

Hazudott, - gondolta keserű elégtétellel, - most se volt őszinte. A szerencsétlen!...

- Valaki követte, - szólt a lihegve érkező leányhoz Radlen. - Egy puskás ember. Ki az?

- Senki, senki, - s ő fogta karon Radlent és majdnem húzta magával, be az erdőbe.

- Ha nem csalódom, Deégh Imre. Találkájuk volt?... Érdekes! És én azalatt itt ácsorogtam.

- Mit törődik vele! Jöjjön! kérem jöjjön!

Úgy kapaszkodott a karjába, képes lett volna őt megölelni, csak vissza ne forduljon.

- Hogy félti azt az embert! - dörögött a báró. - Várjuk meg.

- Ne!... Vigyen kérem, vigyen!

Az erdőben egész sötét volt. Egyszerre kürtszó hallatszott.

- Mennek haza a vadászok.

- Siessünk, - könyörgött a leány, pedig alig állt a lábán. - Fáradt vagyok... Félek...

Meg-megbotlott, nem bírta tovább. Éppen a fordulónál, ahol meredek hágónak indult az ösvény, megállt s ahogy estében nekikapott volna akármelyik fatörzsnek, úgy borult a báró vállára és sírt, zokogott, panaszkodott, - amit a másiknak nem tudott elmondani, az most kitört belőle, ahogy az áradat tör, tép, szaggat, sodor, úgy törte, tépte, szaggatta, sodorta lelkét a rémület, a kétségbeesés, a megalázás... a szerelem.

Nem is lehetett azt megérteni. Minden egyszerre, a multja, az anyja, az iménti találkozás, a kés, a kis kamarás...

- Nem hisz... rossz vagyok... nincs senkim... kilöknék... idehoztak, a hercegnek, annak se kellek...

Fuldoklott, szavát elfojtotta a zokogás, teste vonaglott, akár szíven döfték volna, kereste a sötétben s megragadta Radlen kezét: a halántékára szorította, majd riadtan taszította el, hogy megint az arcához szorítsa, a könyeit törölje vele.

A báró nyugodtan türte, fogta a derekát, hogy össze ne essék.

Várta, hogy csöndesüljön.

Akkor aztán, amikor már csak sírt s pihegett, lehelethalkan szólította:

- Láska! láska!... Édes kis bogaram...

És szeliden, mint a pelyhet, karjára vette s vitte a meredeknek. A leány feje a vállán pihent, egy mozdulattal se ellenkezett. Vihette volna akárhová.

A tetőre ért terhével.

Már nem messze, a ködben és sötétségben, mintha kigyúlt volna az erdő, kísérteties tűzvilágosság látszott. A kastély előtt rakott máglyák lángja küzködött a köddel: ott a medve-ravatal... A kastélyhoz vezető úton a fáklyás hajtók, a kürtösök s közbe a havasi pásztortülok panaszos hangja: vitték a medvét ravatalra.

- Itt vagyunk, - szólt a leányhoz. Kendőt nyújtott neki, hogy törölje meg a szemét. - Ne féljen, itt vagyok s maga az enyém. Minden a miénk, amit akarunk. Adja a kezét.

Gituci engedelmeskedett.

Radlen kezét csókolt neki.

Nem vonta vissza, nála hagyta a kezét s állt mozdulatlanul.

Valami úgy marasztotta: jobb volna megfordulni, vissza, a sötét erdőbe s ott menni, menni a ködben... Minek is jött így el a Juonék kunyhójából?... Mert érezte, hogy nem mondott el mindent, hogy nem úgy kellett volna beszélnie Deéghel, ahogy beszélt. Most tudna neki könyörögni s az nem szégyen. És ha szégyen!?... Mindegy, letérdelhetett volna eléje, átölelhette volna a lábát, könyöröghetett volna:

- Nem vagyok én rossz, ne hidd! nem tudod te, hogy én milyen vagyok, senki sem tudja! szeretlek s azt teszem, amit kívánsz! Ne is szeress addig, amíg meg nem érdemlem, amíg hinni nem tudsz bennem! elmegyek hozzád cselédnek, addig szolgállak... akár mindig a cseléded leszek! Lásd, most mi lesz belőlem? rossz leszek, pedig nem tehetek róla és majd te azt hiszed, hogy nem voltál igazságtalan hozzám... Mit csináljak?... ha meghalok, akkor se hihetsz bennem... Lásd, én nem tudom azt úgy megmagyarázni, de én szeretlek, pedig én se hittem tebenned, én nem hittem eddig soha senkiben, mégis mindegy... Ha bizonyosan tudnám, hogy Zsazsa akkor nálad volt, amikor hozzád menekültem, az is mindegy volna nekem, azért én szeretnélek... bocsáss meg, hogy ilyet merek gondolni rólad - -

- Menjünk, - biztatta a báró.

Hát ment.

Mintha merő idegen volna ott a kastély előtt mindenki, a kastélyt is most látja életében először s olyan különös, azok a máglyák, a sok lobogó fáklya, a kürtszó, az ide-oda mozgó emberek, a zaj, a nevetés...

Mi ez? kik ezek? mit csinálnak ezek itt? - gondolta, anélkül, hogy egyáltalában tudni is kívánta volna.

A kastély falát nyaldosó tűzfény s a rőt világosságban imbolygó hosszú árnyalakok azon a falon, meg hogy milyen végtelen, milyen fekete a sötétség a szomszédos hegyoldal fenyőfái közt...

Istenem!...

És mintha álmában, olyan egyszerre történik minden, úgy folyik össze érzés, gondolat, hang, kép s ő akarat nélkül, tehetetlenül, egyszerre érzi, hallja, látja mindezt. Ni! Ott hátul, a fák alatt, milyen sokan vannak, rongyos emberek, nagy botokkal, a szemük úgy csillog, sóvárogva bámulnak... Ha előrohannának, ha szétszórják a tüzet, meggyulladna minden s a botokkal agyonvernék egymást...

Mintha abroncs szorítaná a homlokát: kábultan hallja, hogy köszöntik, szólítják. Ez is beszél, az is mond valamit.

Két medve... három medve... a fönség milyen jókedvű...

- Gituci! - súgja neki a báró, - szedje össze magát!

Erre összerázkodik, mosolyogni is próbál s kezdi tudni, megismerni amit lát, de mintha narkotizálva volna teste, lelke: szúrhatják, vágthatják, fűrészelhetik, - látja, tudja mit csinálnak vele, de nem érzi.

Látja a jó embert: az egyik medve tarkóját cirógatja, - akár egy hizott disznót tapogatna, hogy milyen jó kövér!

Egyik vadász meséli, nagy titkolózva:

- Képzelve, Gituci, a princünk elaludt a standon. Már hallottuk a medvét, a jágerje nem merte fölkelteni, nekem integetett, hogy mit csináljon...

Egy másik vadász, - dekadens vállu, vékony lábszáru, dúsgazdag majoreszkó, de örökké tátva a szája s úgy néz a leányra, hogy majd kicsurrannak bambán sóvárgó szemei, - hülye vigyor-gással ténfereg Gituci mellett s már vagy ötször ismételte, szegényke:

- Jaj de szép maga! jaj, de szép! - Mint a kecske, amikor a sóra mekeg: - jaj de szép maga! - és egyre bizalmasabban vigyorgott.

Megszokta már a majoreszkó, hogy a nők kurizáljanak neki s ő csak vigyorog: - nem rossz, nem rossz, hehehe!...

- Három medve! Mi!? - dicsekszik Gitucinak az a szepességi gróf, akinek olyan lilavörös a balarca s éppen ezért, híres jáger. Szereti, ha azt hiszik, hogy valami rettenetes mackó tenyere-relte pofon s kétszer duellált már, mert a kaszinóban kisütötték rá, hogy a dajkája forrázta le fűrésztés közben. Különben, ez is úgy találja, hogy: - milyen jól néz ki maga, Gituci.

Két urfi is szaporán törleszkednék a szép leányhoz. Csak úgy dül belőlük a konyak szaga.

- Ez a maga Radlenje, - szemtelenkedik az egyik, - nem tetszik nekem. Mialatt mi a medvét lessük, ő itthon vadászik. Reménylem, Gituci, magának jobb izlése van?

- Hadd el, - fitymálja a másik, a kis Stefi gróf, - én azt hiszem, félti a bőrit az az atyafi, azért ül itthon.

- Stefi! - hangzik a leány háta mögül a Radlen parancsoló mély hangja.

- Parancsolsz? - fordul oda engedelmesen Stefi gróf s egyszerre milyen készségesen mosolyog.

Radlen erősen megnézi. Kurtaszáru fapipa a szájában. Lassan lép Stefi gróf elé. A gróf ajka idegesen rángatózik s kényelmetlenül érzi magát a másik urfi is. Radlen hol az egyiket, hol a másikat mustrálja s aztán csöndesen dörmögi, csak úgy félszemmel célozva feléjük:

- Rá akarok gyújtani... S akár a cselédet, kurtán utasítja őket: - Gyufát!

Stefi gróf már nyújtja neki a gyufát. Radlen elmosolyodik, int neki:

- Gyújtsd meg! - s pipájával szájában, még közelebb lép hozzá, egészen melléje.

Az urfi szolgálatkészen tartja az égő gyufát a pipa fölé, Radlen aprókat pöffékel s összehúzott szemöldöke alól, dermesztő, hogy milyen hatalmas a nézése... Bólint... köszönöm... jól van... kotródhatsz...

Most lép ki a kastély elé, az erkélyre, a szép asszony.

Prémes bekecsben van ő is, sapka a fején, éppen úgy öltözött, mint Gituci. Igazán szép, méltóságos alak ott a fáklyafényben. Vállán fekete prémboa.

Mosolyog, ragyog a szeme, boldog, jókedvű, kedves mindenkire.

Most ér le Gituci mellé.

Mintha terhére volna, leemeli válláról a boát, Johann, a komornyik, már nyúl utána, hogy átvegye, de ő Gitucira tekint... Ni! hát ez is itt van!... Éppen jókor!... S odanyújtja hanyag mozdulattal, akár komornájának, a boát, utasítván, s már akkor rá se igen nézett:

- Kérem, vigye ezt föl a szobámba.

Gituci nem mozdul.

A szép asszony feléje nyújtott kezében a boa.

A két urfi s a majoreszkó meglepetten nézik a jelenetet. Hát ez mi?

A majoreszkó szinte becsukta a száját.

A szép asszony, mintha maga is csodálkoznék, a leányra tekint, egyet villan a szeme, de mielőtt szólhatna, Radlen nyúl a boa után.

- Ha megengedi?!

- Köszönöm, báró, de bizzuk ezt csak a kisasszonyra, - s a leány felé akarta lökni a boát.

Radlen ügyesen, mielőtt a szép asszony mozdulatát más is észrevette volna, elkapta s ebben a pillanatban riadtak harsonára a kürtök: a fenség!...

A princ lépett ki a kastélyból.

Kedélyesen, nekipirult arccal, - fogai közt lógott a vastag szivar, - bólintgatva jött le. Kissé mintha bizonytalanok volnának a lépései... Tömédek konyakot tud inni a fenség.

- Szép, szép, nagyon szép, - mondta angolul s fölöttébb meg volt elégedve.

Mindenki őt nézte, mosolygott feléje mindenki.

Néhány szót váltott a szép asszonynyal, mondott valamit Radlennek s már indulni akart, hogy körüljárja a ravalt, amikor megpillantotta Gitucit.

Megmagyarázhatatlan, szuverén szeszély, a korlátlan kedvű nagyúrnak az az utánozhatatlan, irigyelni való, jellemző sajátsága, hogy akkor felejt el valakit, amikor neki tetszik s úgy nyul az ember után, mint egy cigarettáért, - elég az hozzá: a princ megpillantván Gitucit, egyszerre átváltozott s ámulva leste az egész társaság, hogy mit csinál.

Mintha egy vérbeli hercegnővel találkozott volna, kiegyenesedett, ellökte szivarját s olyan tisztelettel, mégis bizalmasan sietett a leányhoz. Kérte: járnák együtt körül a medve-ravalt.

- Akarja? - s a karját nyújtotta.

Gituci bólintott s úgy, karonfogvást haladt el a fenséggel a szép asszony előtt.

Magasra emelték a fáklyákat, harsogott a kürt, búgott a panaszos havasi tülök, hódolattal hátrált előttük mindenki.

Gituci megpillantotta Deéghet.

Most érkezett, lassan ballagott az erdő felől, vállán a puska. Feje lehorgasztva, mintha elvesztett volna valamit s azt keresné a földön.

Mit gondol most rólam? - rezzent össze a leány s elpirult.

Tekintetük találkozott.

Közönyös, kifejezéstelen a férfié, mintha nem ismerné, soha eddig nem is látta volna, - a leány... szégyelte magát, de abban a pillanatban meg is találta kétségbeesett mentségét:

Ő az oka, - gondolta, - miért nem rohan ide értem, miért engedi, hogy más vegyen el tőle... szeret?... hát szenvedjen; lássa, hogy másé vagyok!... nem hitt bennem?... eh! komédiás ez is, sóvárgó, hazug férfi! nincs szerelem! nem a lelkünk kell ezeknek, azt meg se értik...

Büszkén, kihívóan haladt a fenség karján.

A lépcsőn, két oldalt, glédában a cselédség, oldalt a fáklyások, mögöttük jöttek az urak s ő olyan méltósággal tért a kastélyba, mintha esküvőre, oltár elé vezette volna a princ.

VI.

Senki, senki, maga az igazságosztó jó Isten se kérheti számon már ezután attól a sápadt szép leánytól, hogy miért történt, ami történt.

Te teremtetted bennünket, Uram, szívet is te adtál, - te tudod...

Mégis, a te bölcseséged talán: előbb nyomorultak, nagyon szerencsétlenek kell legyünk, hogy azután vánszorogva, bénán, megalázkodva beérjük irgalmad alamizsnáját, a boldogságot.

Mert, ugye, - gloria victis!... dicsőség a legyőzötteknek.

VII.

- Maga a szobájában marad, többé az asztalomhoz nem ül, - sziszegte a szép asszony.
- Csalódik, - felelt vakmerően Gituci, - le fogok jönni. Utasítson ki, ha tetszik. Megkértem a princet, hogy üljön mellém ma este. Megigérte.
- Ah! arcátlanság!...

A szép asszony reszketett dühében.

A leány nem törődött vele, kész volt, képes lett volna bármire, halálra szánt erőt érzett magában. Addig vergődött, most már, mintha a leányézésnek, a szűzies szeméremnek utolsó himpora is lehullott volna róla, féktelen vad elszántság és a következő pillanattal nem törődő kétségbeesés taszította, mindegy már, akárhová!

- Arcátlanság?! - suttogta s gyönyörködött a saját elvetemedettségében. - Ha a fenség óhajtaná, hát maga képes volna engem levetköztetni s mezítelenül ültetne asztalhoz... Hát miért jött ide a fenség!? Nem én velem kínálta?! A medve már megvan, most én következem.

- Megörült! - dadogta Zsazsa s ösztönszerűleg hátrált a leány elől.

Gituci ott hagyta a folyosón, ment öltözni.

Sebesen kapkodta magára estélyköntösét, alig három perc, készen volt. Összefont karral állt az ablak elé, nézett ki a vastag esti ködbe s magát látta az ablaküvegen. Nem gondolkozott, csak annyit tudott: mindjárt kondul a harang s én megyek le, az ebédlőbe...

Kissé mámoros volt az egész társaság, jó korhelykedvű. Hogyne! három medve! négy napja lesték már!...

Egyéb hecc is kínálkozott.

- Képzeljétek, - beszélt bizalmasan a szepességi gróf, - Zsazsáék kamarása megcsípett, provokáljam neki Radlent.

- Mi bajuk?

- Radlen azt ígérte neki, hogy megrázza a fülét. Ádika ezért meg akarja löni.

- No, az bajos lesz.

- Megpróbáljuk. De most nem lehet, amíg ez a princ itt van. Ádika szörnyen haragszik. Szóltam Radlennek. A vén jegesmedve úgy kacagott, mintha csiklandoztam volna. Sehogyse akarja komolyan venni a dolgot. Hogy ő fél a kis kamarástól, ő nem verekszik, bocsánatot kér tőle s ha Ádika ezzel be nem éri, istenbizony megrázza a fülét. Mit szóltok hozzá?

Érkezett a fenség.

A fenség azon óhajlásának adott kifejezést, hogy ma talán ne ceremóniázzanak annyit! Hogy annál fesztelenebb legyen a medvetor, menten engedélyt is kért a háziasszonytól, hogy ő ma a kisasszonyt - azt a bájos gyermeket, aki annyira hasonlít anyjához, a szép myladyhez! - vezethesse asztalhoz. Mylady lesz kegyes intézkedni, hogy a terítéke is a fenség terítéke mellett legyen.

A szép asszonynak alig rándult meg az ajka, mosolyogva biztatta a princet, hogy fölöttébb kedves, amit óhaj.

Az urak összenéztek s ők is hódolattal helyeselték, roppant szeretetreméltónak találták a fenség ötletét.

Az egyik kegyelmes, odasúgta a másiknak:

- Köszönöm! Nálam próbálna csak meg ilyesmit!

- Tudja hol van. Nem azért jött ide, hogy Gyél Ábrissal barátkozzék.

Belépett Gituci.

No! annyi bizonyos, - gondolták az urak, kivált az idősebbek, - ezért a leányért egy princ is elülhet néhány napig Gyél Ábriséknál.

Pirító volt az, hogy milyen tiszteletteljes hódolattal hajlongtak a leány előtt. Szinte vitték a fenségnek. Mint a vadászon, a hajtásba került medvét... az a princé, az ő zsákmánya.

Hogy lenézte őket Gituci!

Hát szép vagyok, ugy-e?... Milyen nyomorultak vagytok! valamennyien!

Az asztalnál se törődött senkivel.

A princ töltött neki s többször koccintottak. Az ebédlő mellett, egy kisebb fülkében cigány-banda játszott, a társalgás mind hangosabb lett, az urak mámorosabbak, a fenség arca pirosabb, homlokán gyöngyözni kezdett a verejték s mint egy mámoros faun, olyan sóvárogva nézte a leányt.

Milyen undorító! - gondolta Gituci, - s hogy izzad... Azt is látta, hogy a fenség keményített fehér ingmellén nedves foltok keletkeznek. Ösztönszerűleg irtózni kezdett tőle s most tekintett körül, keresett valakit, szinte segítségért. Látta Deéghet és Radlent...

Az utolsó fogást hordták körül.

Ekkor, egészen közel hajlott hozzá a fenség, súgott valamit s töltött a poharába. Gituci megborzongott... A szép asszony ügyelte... Gituci kacagva kapta föl a teli poharat, röviden felelt a fenségnek s egy hajtásra kiürítette poharát.

A következő pillanatban vérpiros lett az arca, rémülten fordult a fenség felé s aki ügyelte, láthatta, hogy föl akart ugrani, de a fenség megelőzte.

A princ föllállt s az egész társaság követte példáját.

Karját nyújtotta Gitucinak, mintha misem történt volna köztük, - átvezette a dohányzó hallba.

Követte őket az egész társaság.

Ott már terítve voltak a kártyaasztalok, a jó ember kínálhatta a szivarokat. A fenség a szép asszonnyal is kezet szorított.

- Mi történt? - kérdezte Gitucit Radlen.

- Semmi.

Deégh került eléje.

- Milyen ragyogó kedve van!

Hát ez is! - gondolta a leány s úgy lüktetett a halántéka.

- Hogyne! Egy kicsit be is vagyok csípve. Magát bizonyosan érdekli, tudja mit mondott az imént a fenség?

- Gondolom.

- Dehogy gondolja. Merne is maga olyat gondolni!

Féktelen kedvvel, mintha ennél váratlanabb nagy gyönyörűség nem is érhetne volna, dicsekedve, kacagva, boldog hangon beszélt:

- Ugyan, ne nézzen rám olyan savanyuan!... Képzelse, végre eszébe jutott a fenségnek, hogy ő tulajdonképp találkára jött ide, hogy én hívtam. Figyelmeztetni kegyeskedett, hogy adósa vagyok... érdeklődött, merre van a kastélyban az én szobám?... Ami azt illeti, - s ezen kacagott Gituci a legvidámabban, - némileg fejébe ment a jó princnek a mai medve... megtapogatta a térdemet... Tessék! mintha magának kéne haragudni érte!... Az igaz, magam se sajnáltam volna arcul ütni. De majd hozzászokom. Olyan szerelmes szegény. Valamivel vakmerőbb, mint maga... Utóvégre, mind egyformák, ő se akar egyebet, mint maga. De ő... Ő hisz bennem s nem fog csalódni.

Deégh szánakozva nézte.

- Szegény leány!... maga jobb szeretne most sírni.

- Lehet. De inkább kacagok.

A maître d'hôtel a feketekávés tálcát szervirozta Gitucinak.

- Akar egy csésze kávé? - kérdezte Deéghet a leány.

A szép asszony is ott haladt el mellettük.

Mintegy ötletszerűen, pillanatra megállt. Deéghet kérdezte:

- Nos, rendben vannak? A kisasszony, - s Gituci felé intett, - ma délután tudtomra adta, hogy megkéri önt, venné feleségül. Gratulálhatok!

Gituci felelt neki:

- Meggondoltam. A princemmel maradok.

A szép asszony, mintha ezt már nem hallotta volna, ment tovább.

Gituci nyugodtan intézkedett, mint egyébkor, a kávé asztal mellett.

Külön kis ezüst üstben főtt a fenség kávéja.

Gituci fordított az üst elefántcsont csapján: egy csésze, két csésze, három csésze, a negyedik csak félig telt meg.

A négy csésze egymás mellett állott a ragyogó tálcán.

A fenség maga jött kávéja után, vele Radlen. Szépen megköszönte Gitucinak a kávé; kis aranyzelencét vett elő zsebéből s cukor helyett abból tett egy szemernyit a kávéba. Fehér por, a cukorpótló crystallose; a fenségnek hajlama van az elhizásra, cukros holmival nem táplálkozik.

Éppen olyan kis aranyzelencéje volt Radlennek is, - ő is úgy tett, mint a fenség, egy szemernyi port ejtett az egyik kávécsészébe s kevergette... Aki jól ügyelte, az talán észrevehette, hogy a kanalat, amelylyel a kávé keverte, beszélgetés közben leejtette s a csészét, kanál nélkül a tálcára helyezvén, lehajolt a kanál után. A kanalat az asztalra lökte.

Egyik csésze mellett most nem volt kanál s a tálcán három csésze állott.

A negyedik már a princ kezében.

Kellemes zsibongás, mind erősebb havannafüst, az ebédlő felől hallatszott a zene.

Ami most történt, az olyan kábító sebesen, alig egy perc alatt történt.

A fenség már három este a számára főzött kávéból kínálta meg a háziasszonyt is.

A szép asszony mosolyogva közeledett.

Radlen, - mert ő is abból a kávéból kapott a fenségtől, - elvett egy csészét, nem azt, amelyik mellett nem volt kanál.

A tálcán két csésze maradt, az egyik telve, a másikban félig a kávé.

Radlen odalépett Gitucihoz. Sebesen, halkán mondta:

- A teli csészében méreg van. Azt adja neki!

A leány megdermedt. Kiáltani akart, nem tudott. Halálos rémület fogta el. Forgott vele a szoba.

Radlen a legnyugodtabban hajtotta föl kávéját.

Honnan jött oda, mit látott... Deégh Imre lépett Gituci mellé.

Radlen pokoli nyugalommal szólt hozzá:

- Te is a fenség kávéjából akarsz?

- Kérek, - s nyult a csésze után.

Gituci reszkető kézzel tolta feléje a tálcán a félig telt csészét.

A szép asszony már a fenséggel beszélgetett, kérte a kávéját.

Maga a fenség vette el a tálcáról azt az egy csészét s nyújtotta át neki.

Cukorral és kanállal Radlen szolgált, azután Gitucihoz fordult, mosolyogva beszélt:

- Jöjjön, huzassuk el a maga nótáját... Lássá, amit ígértem. - És halkabban, egyre mosolyogva:

- Kényszeríteni fogom, hogy szeressen. Az enyém lesz, szeretni fog. A karját! Jöjjön!

Ő fogta karon, vitte, nótát rendelni.

A szép asszony ekkor itta ki a kávéját.

- Istenem, - rebegte a leány.

Radlen vezette, erősen szorította a karját. Gituci menekülni akart, nem bocsátotta.

- Ne féljen! - s még parancsolóbban: - Maradjon nyugodt!...

Az ebédlőajtó előtt megállt vele. Az urfiak is ott hallgatták a cigányt. A kis kamarás dirigálta őket, ő búsult. Stefi gróf bokázgatott, szeretett volna táncolni.

- Gituci! járjunk egyet!

- Szédülök, - hebegett a szerencsétlen s az ajtófélfához támaszkodott.

Nem is lélegzett, tágra nyílt, meredt szemmel nézte, mi történik a teremben.

Mint az erdőben, úgy érezte magát most is: szakad rá valami, valami tömérdék, iszonyu, rettentő, egy egész hegy és menekülni kellene, szaladni, de nem tud moccanni, a kisujját se tudja mozdítani és kiáltani se tud.

A fenség kártyaasztal mellé ült. A többiek is keverték már a kártyát.

A szép asszonynak egyik kegyelmes, meg a szepességi gróf kurizált a kandalló előtt. A jó ember szivarral kínálta vendégeit.

- Fogadjunk, - szólt Stefi gróf, - a legolcsóbb szivarjait kínálja.

No most!...

A kandalló előtt élénkebben mozognak. A szép asszony föláll, sápadt, panaszkodik, hogy kissé szédül. Bizonyosan a füst!... Csak semmi feltűnést! Nehogy a fenséget zavarjuk!... A kegyelmes kísérté az ajtóig.

A szepességi gróf pedig megmondta a jó embernek:

- Te Ábris! a feleséged nem jól érzi magát.

- Tudom, - bólint a jó ember. - Migrén, ugy-e? Ismerjük. Akkor van migrénje, amikor neki tetszik. Hadjatok nekem békét vele.

Aztán a kegyelmes is, meg a szepességi gróf is, leültek kártyázni. A maître d'hôtel hordatta az asztalokhoz a pezsgőt. A fenség bankot adott s kigombolta inggallérját.

Gitucit Radlen vezette a lépcsőházba s kezét csókolt.

- Menjen!

A leány szaladt föl a lépcsőn. A folyosón várta Lórika.

- Szent Isten, Gituci! Zsazsa nagyon roszul van.

Gituci rá se hallgatott, rohant a szobájába, nekidült az ajtónak, mintha üldöznék s üldözői rá akarnák törni az ajtót...

Radlen egy pillanatig ott állt a lépcsőházban. Elgondolkozott. Indult vissza a kártyázókhoz.

Eléje toppant Deégh Imre.

- Te?! - s csípője felé kapott, a késéhez.

- Én.

- Mintha kíváncsi volnál, hogy mit csinálok?

- Eltaláltad.

A báró egyet gondolt, elmosolyodott. Nem a kését, az óráját vette elő.

- Ejnye, mindjárt éjfél... Hát nézd, most kártyázni fogok.

- Meddig?

- Egyig. Esetleg félkettőig. Csakugyan, túlságosan kíváncsi vagy!... Tudod mit?! Tarts velem.

- Nem kártyázom.

- Akkor hát jóéjszakát.

És otthagya Deéghet a folyosón.

A princ asztala mellé ült s kártyát kért ő is. Megnyerte rögtön az első tétet. És folyton nyert.

VIII.

Gituci ott vergődött szobája ajtaja mögött.

Akár orkán csapta volna oda: nekilapult az ajtónak, szorította, nyomta, kezével, mellével, lábával, az egész testével; patakzott róla a verejték, egy háborgó Óceán harsogott a fülében, hörögve kapkodott lélegzet után s csak mind a torkán akadt, fojtogatta a levegő is.

Ahány pillanat, annyi örökkévalóság. Meddig kínlódott így?... Talán néhány percig, - de mint akit élve temettek el, iszonyu, őrzítő sokáig.

Egyszer csak ereje elernyed, reszketett a lába, karja lehanyatlott s puhán, mint a földre hulló fátyol, összeesett.

Most már hallotta, milyen csönd van.

Nem követte senki. Nincs az ajtó előtt senki. Csak a csönd, az éjszakában pihenő havasi rengeteg egész csöndje s nagyon halkan, messze, messze, a tömérdék csönd mögül: zene hallatszik és ez olyan jó, úgy hűsít, enyhít, pihentet, akár hó pelyhedzenék parázsban izzó testére.

...Miatyánk, ki vagy a mennyekben... szenteltessék meg a te neved... Miatyánk... a te neved...

Lassan, tétova ujjakkal, az örület kúsza mozdulatával babrált halántékán, a homlokán, takarította szeme elől azt a képet: hogy issza ki, egy hajtásra, az a mosolygó asszony a kávét...

Mindezt látta, nem volt képes még másra gondolni.

Hirtelen, rémes, véres-vörös fény derengett be az ablakon.

Sikoltva ugrott föl.

A hold!

Csodálatos!...

A köd eltűnt a hegyek közül. A Firtos fenyői mögött véres-vörösén kelt a teli hold. A mély sötét égen tisztán ragyogtak a csillagok.

A szoba fehérre lakkozott, könnyű, leányos butorán az a véres-vörös fényesség; hátul, a fehér ágy batisztfüggönyei közt is vérzik a hold; az éjjeli asztalon fehér porcellánmécseben libeg egy kis láng.

Nem én! - nyöszörgött a leány, - ő tette, Radlen tette bele a mérget... a kávét a herceg adta neki... nem én... én nem! nem!... Istenem!...

Áll a szoba közepén. Szeme behunyva.

Valaki szalad a folyosón. Ide jön. Benyit.

- Gituci, édes! Zsazsa nagyon rosszul van, - suttogja Lórika. - Már engem se ismer meg. Nincs orvos. Nem szabad szólni, mert a fenség... Most küldtünk orvosért. Gituci, édesem, mi lesz mi belőlünk!?... Nem hiába, péntek van ma... Jöjjön be hozzá maga is. Jól fog esni neki.

Kezét tördelte, de sóhajtani se mert volna hangosabban, - mert Zsazsa, az az okos, az az édes, az a jó Zsazsa, meghagyta Marienak, hogy nem szabad zajt ütni, nehogy a fönséget zavarja valami.

- Hála Istennek! a fönség olyan jókedvű volt ma...

Lórika suhant vissza a szép asszony mellé.

Csönd hát megint s úgy halkan, messziről, a zene. A cigányok húzzák a föntségnek.

Gituci lélegzetfojtva áll a szoba közepén.

Szeme behunyva.

Nem akar arra gondolni, akármire, másra akar gondolni.

Hová lett a köd?...

Mitől olyan véres a hold?...

Miatyánk, ki vagy a mennyekben...

És egyszerre, fölhevart lelke legaljáról, gyermekkorá himporos emlékei közül rebben lázas agyában az a mese, amit annyira szeretett hallgatni. Jó dajkája, a gorbói Zsuzsa asszony, hányszor altatta azzal! Ő jól bebújt a párnák közé és Zsuzsa asszony mesélt, a hogy az óra ketyeg:

...volt egyszer egy királyné, egy szép királyné... a királyné egyszer, télvíz idején, amikor a hó úgy hull az égből mint a pihe, üldögélt az ablak mellett és varrogatott... fekete fából volt a széke, fekete fából volt a sámlija, fekete fából volt az ablakdeszkája és a padló is fekete fából volt a szobájában... amint varrt, varrogatott, egyszer kipillantott a hóra és véletlenül megbökte az ujját a tűvel... három csöpp vére csöppent a hóra és a szép királyné azt gondolta magában: Istenem! ha nekem egy gyermekem volna, aki olyan fehér volna, mint a hó, olyan piros, mint a vér, olyan fekete, mint ez az ablakdeszka!... úgy lett, nemsokára született egy kis leánya és olyan fehér volt, mint a hó, olyan piros, mint a vér és olyan fekete volt a haja, mint az ablak deszkája és Hófehérkének hívták... de amint a kis leány megszületett, meghalt a királyné...

Valaki jön!

Mint az imént: valaki sietve jön a folyosón, ide jön, nyúl a kilincshez, benyit... Lórika.

Csak úgy leheli, halálsápadt hangon:

- Vége... Zsuzsa haldoklik... már habzik a szája is... mit csináljunk?... mi lesz mi belőlünk!?... Gituci! a Isten szerelmére! jöjjön be hozzá!

Nem! nem hallja Gituci.

Kicsit még könyörög Lórika, aztán csönd.

A leány áll a szoba közepén, szeme behunyva...

Tovább! A mesét!

...de a király megházasodott megint, szép asszonyt vett feleségül, azt, aki a legszebb volt az országban és az lett Hófehérke mostohája... volt neki egy tükre és ha azt megkérdezte: falon, falon kis tükörke, ki a legszebb országszerte? - a tükör mindig azt felelte: te vagy a legszebb, királyném!... igen ám, de Hófehérke nőtt, növekedett és szebb lett, mint a királyné... amikor egyszer megkérdezte a tükrétől: falon, falon kis tükörke, ki a legszebb országszerte? - a tükör azt felelte, hogy százszor szebb Hófehérke... megijedt a királyné, elhalaványodott, elsárgult dühében és attól fogvást se éjjele, se nappala, elakarta emészteni Hófehérkét... nem lesz nyugta addig, amíg nem látja tüdejét, máját... egyszer...

No most!

Most!

Valaki szalad a folyosón - - ketten szaladnak - - itt az ajtó előtt - - tovább - - le a lépcsőn - - jönnek vissza - - suttognak - - csönd - - megint valaki - - jön föl a lépcsőn - - ide benyit - -

Radlen.

Belép. Beteszi maga után az ajtót.

Nyugodtan, mint aki hazajött, ráfordítja a kulcsot.

Pillanatig csönd s úgy halkan, messziről, csak a zene.

Radlen megfordul, szembe a leánynyal.

Nézik egymást.

Radlen nyugodtan mondja:

- Meghalt.

A hold most már tiszta ezüstjét hinti a fehér szobába s vidáman libeg a porcellánmécseken a kis láng.

Minden olyan szűzies, ártatlan, leányos a szobában.

Gituci meggörnyed s irtózva nézi azt a fekete alakot.

- Ne féljen. Ne tartson semmitől. El ne árulja magát. Meghalt, eltemetik, a herceg is kénytelen résztvenni a temetésen. Aztán várunk néhány hónapot. Ábris magát adoptálja. Nincs az utunkban többé. Csak nyugalom.

Jön beljebb.

- Különös! Engem is jobban izgat, semmint gondoltam... Gituci! szeretem magát!

Gituci hátrál, tátva a szája, dülled a szeme.

- Irtózik tőlem? - kérdi indulatosan Radlen. - Mindegy. Már most az enyém. Én nem könyörögöm. Sorsát többé el nem választhatja az enyémtől s én ura leszek sorsunknak. Mondtam: akarom magát és kényszeríteni fogom, hogy szeressen. Én így, ezzel vallottam magának szerelmet. Véres a kezem? - sugta pokoli hévvel, - le fogja csókolni... Most irtózik?... Holnap imádni fog.

Hozzálépett.

Átkarolta a derekát s a szerelmi gerjedelmében toporzékoló fenevad izzó leheletével égette a leány fülébe, szinte marta, harapta, rémítő gyorsan, kéjesen:

- Az enyém vagy. Ketten öltük meg. Gyönyörűség, ha elpusztulok is érted. De velem jössz te is.

Lépések a folyosón.

- Csitt, - lihegi Radlen s izzó ajkát a leány nyakára szorítja.

Gituci kiáltani akar, nem tud.

Kitépi magát Radlen karjából, rohanna az ajtóhoz.

Radlen vállon ragadja:

- Maradj! Hová?

- Segítség! - liheg a leány.

Még nincs hangja, csak foszlányokban hörgi a szót:

- Megmondom - - én - - én - - kiáltom - - megöltük - - utálok - - undok - - mit csinált - - gyilkos - -

- Megőrült?!

Radlen vasmarka morzsolja a kezét, ez fáj, tud sikoltani s most ordítja:

- Segítség!

Zörögnek az ajtón.

Radlen magához rántja a leányt, tenyerét a szájára szorítja.

Gituci fuldoklik.

- Jaj!...

- Fulladj meg.

Az ajtót belökte s belép Deégh.

Radlen elbocsátja Gitucit.

Hogy repül megmentőjéhez a leány! Hogy piheg! Hogy ragyog a szeme!

- Mentsen meg... ez, ez... engem... mi öltük meg... a mérget ez - -

Tovább nem mondhatta. Radlen megint derékon ragadja.

Deégh odaugrik.

- Te is! - kacag a szörnyeteg s elbocsátva a leányt, torkon kapja félkézzel Deéghet. Szörnyü az ereje. Lábával berugja az ajtót.

Deégh a levegőben kapkod, már fullad, leroskad, magával rántja Radlent.

Radlen kabátja félrecsúszik, ott a csipőjén a kés.

- Az a kés! - kiált Gituci.

Egy pillanat: a leány kezében a kés, fölkapja, nem keresi, nem nézi hova - csak arra a vadállatra, ahol éri, lecsap a késsel... a kés, puhán, mint a vajba, hátul, a váll s a nyak közé, be, be, markolatig...

Radlen hörög, csuklik, elnyulik a padlón, kétszer, háromszor rúg az egyik lábával... többé nem mozdul.

Gituci is a földön, átkulcsolja Deégh térdét, önkívületben rimánkodik:

- Vigyen - - ugy-e hisz nekem - - nem vagyok én rossz - -

És összeesik.

Deégh cirogatja a homlokát, suttog neki, a karjára öleli, keresi, hová vigye, hová tegye le?

Lába előtt az a fekete tetem, az ájult leány pedig a karján, ott áll vele a holdvilágos fehér szobában, - mintha az ég felé nyujtva, áldozatul kínálná, a jó Istennek.

Tódulnak a szobába: Lórika, a kis kamarás, Marie, a jó ember, meg Johann.

Deégh mondja nekik, egyszerűen, halkan, de az áldozattévő krédójának erős áhítatával:

- Ez a gazember betört ide, leszúrtam.

Azok rémülten állják körül a tetemet.

Johann legelül.

Mennyi vér!...

A kis kamarás motyogja:

- Én is láttam, hogy ide jött, a bitang.

- Gituci! Szent Isten! a fönség! - reszket Lórika.

Marie is nézi, de a másik halottért is zokog:

- A jó méltóságos asszony!

Deégh az ágyra helyezte az ájult leányt.

- Oh! Zsazsám! Zsazsám! édes Zsazsám! - sír Lórika. Majd Gitucit csókolja:

- Vízet, Marie! vizet!... lélegzik... édes Gitucim...

Deégh nem bocsátja Gituci kezét.

Onnan nézi, mi történik a holdvilágos szobában.

A földszintről hallatszik a zene, a cigányok szakadatlanul húzzák a fönségnek.

A jó ember, mit csináljon?... Ennyi minden egyszerre!... Szegény feleségem! - s dörzsöli a szemét, ő is szeretne sírni. Mi lesz emevvel?... A fönség!... Azok még javában kártyáznak. Hol van Johann? Hát most mit csinálunk?... Itt maradjon? Az asszony szobájába menjen?... Az orvos meg nem jön!... Szegény Zsazsa, milyen jól járt, hogy ő ezt meg nem érte! Az a Johann, az mindig mondta, hogy neki nem tetszik ez a Radlen.

Mégis, a kis kamarás intézkedik.

A hullát ki kell vinni ebből a szobából.

- Csak csendesen, elég már a skandalum ügyis! - kapkod a jó ember. - Hol van Johann?

De mintha virradna is már!

Azok még mindig kártyáznak...

Már gyülekeznek a hajtók, Johann hívott föl kettőt, éppen azokat, akik Juont hozták délután: az öreget, meg a nyírott bajuszt.

A nyírott bajuszu megköpi a markát, a halott lábát nyalábolja föl, az öreg a vállá alá nyul, - nehéz, nyekkennek is belé. A nyírott bajuszu dörmögi:

- Jókorá. Hová vigyük?

Cipelik.

Akár a medvével, amikor hozták a ravatalra.

Csak csendesen! Johann halad előttük. Megy a jó ember is. Nagyon oda van. Hogy szeretne elbujni! Johannak tanakodik:

- No tessék! Hát érdemes volt ezért?! Itt van! Most mit csinálunk? Kihajigáltuk a tenger pénzt, most ez a skandalum érte... Mondtam én mindig az asszonynak! - közbe sóhajtott: - Szegény feleségem...

Csakugyan, virrad.

Gyönyörű tiszta idő lesz. Csöpp köd sincs. Mindjárt kürtölnek a hajtók, szól majd a panaszos havasi pásztortülok.

Még a szép asszony intézkedése, hogy hajnalban így költsék a vadászokat.

VÉGE.

Ha még egy kötet volna, az így kezdődne:

I.

Kisküküllő vármegyében, ott, valahol Dicső-Szent-Márton környékén, ahol annyi a nagy jegenyefa, él és szorgalmasan gazdálkodik, jó kis feleségével, a szép Gitucival, egy boldog ember: Deégh Imre.

Jegenyefájuk van nekik is, vagy tizenkettő s a Deégh-jegenyék igen híresek Kisküküllő vármegyében, ahol...